

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

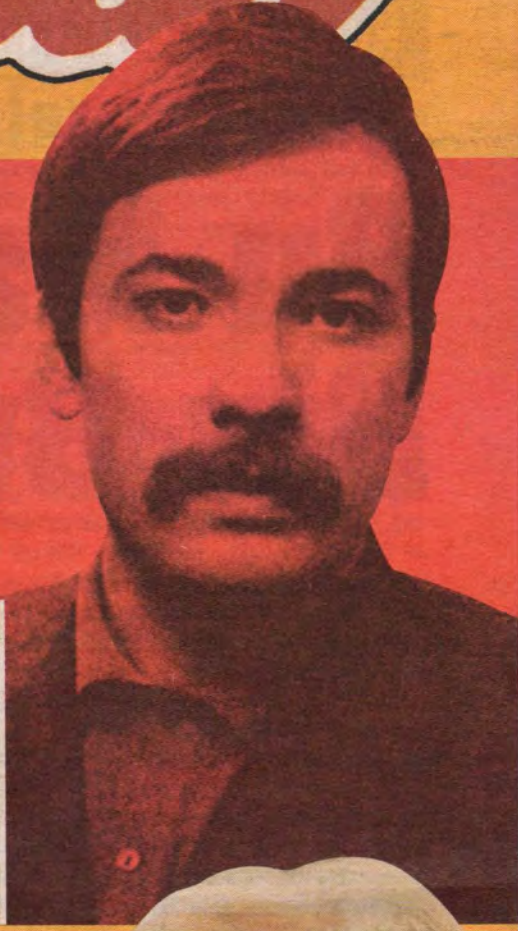
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ KIZILDERE'NİN 38. YILINDA DİNMEYEN İÇ SİZİSİNİ ANLATTI

“MAHİR’İ ÖLDÜRMEMEZLİK EDEMEZLERDİ”

**ANLAT BİZE EŞBER AĞBI NELER OLUYOR?
MİLLİ İRADENİN SAVUNUCUSU
AKP’NİN EN BÜYÜK KORKUSU
MİLLİ İRADENİN MECLİSE
YANSIMASIDIR**

**Ezilenlerin dergisi yeniHarman
Pelin Batu’nun da yanında**

**Ecnebi spermeler
Türklüğümüzü
bozmasın**

**AMLO destekçisi ve
RadioAMLO’nun en önemli
programcısı IXTLA
yeniHarman’da**

68 Kuşağının efsane ismi, Dev-Genç eski Başkanı Ertuğrul Kürkçü ile AKP'nin Anayasa değişikliği girişimini konuşuyoruz. Üstelik sağ kurtulduğu Kızıldereli Katliamı'nın 38. yıldönümüne denk gelen 30 Mart 2010 sabahında Anayasa referandumunu boykot etmeliyiz

Bu Masa Bize Dar Gelir. Biz Buraya Sığmayız

Yeni anayasa taslağı ile başlamak istiyorum. Yeni ve sivil bir anayasa fikri ile bugün yapılan uygulamayı ayrı ayrı değerlendirmek gerek herhalde...

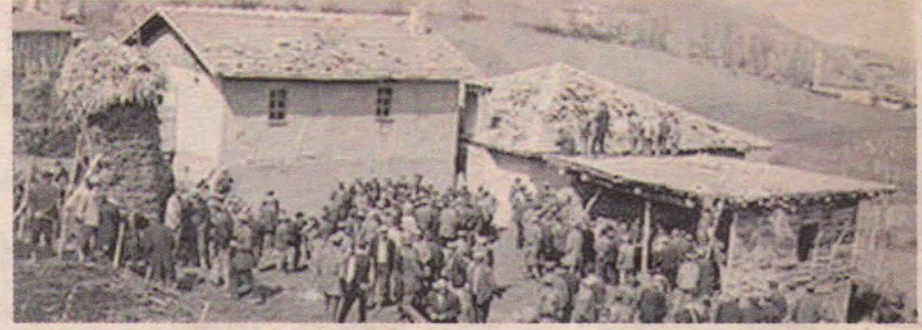
Bu konuda kamuoyundaki genel kaniya ben de katılıyorum. Bu, AKP'nin esas olarak kendisini sınırlayan diğer devlet organlarıyla meselesini çözmek için toplumu arkasına almayı öngördüğü bir politik hamle. Ama zaten saf hukuk diye bir şey olmadığını hatırlayalım. Hukuk, daima politikanın ve sosyal mücadelenin bir yansımasıdır. Bunların kansız sürdürülmesi için yapılan düzenlemelerdir. Fakat öncesinde daima kanlı ya da kansız sıkı bir mücadele vardır. Türkiye'de bu mücadele süregidiyor. Doğrusu ben her iki tarafın da birbiri hakkındaki kanaatlerinin tamamen doğru olduğunu düşünüyorum. HSYK ya da Yüksek Yargı denilen şeyin Türkiye'de 12 Eylül'den bize miras kalmış en güçlü kurumlar olduğunu söyleyebilirim. HSYK'nın adaleti temsil etmediğinden ve Türkiye'de bugünkü yargı mekanizmasının adil bir kamu düzeni için değil, tam tersine bir tür 12 Eylül'den bakiye diktatörlüğü sürdürmek için yemin etmiş bir bürokratlar topluluğu olduğundan şu kadar şüphe duymuyorum. Onların kendilerini korumak için ortaya attıkları bu canhıraş çığlıkların adalet arzusundan doğmadığını biliyorum. O nedenle onlarla ilgili en ufak bir üzüntü duymuyorum.

Ancak onların da sezdikleri hiç yanlış değil. AKP, bu mekanizmaları aslında adalet, demokrasi, insan hakları için değil kendi hakları için düzenlemek istiyor. Onları kendi kuklasına ve maymununa çevirmek ve aslında onların HSYK'sı yerine kendisininkini koymak istiyor. Ancak bugün o kadar güce sahip değil. O nedenle bu iki güç arasındaki çatışma bizi yanıltmamalı. Ne HSYK'nın çığlıkları yargı bağımsızlığı adınadır ne de AKP'nin yargının vatandaş iradesini sınırladığına dair çığlıkları vatandaş içindir. Çünkü bugün Türkiye'de vatandaşın değil büyük sermayenin ve TSK'nın iradesinin hâkim olduğunu bilme-

yen hiçbir Türkiye Cumhuriyeti yurttaşının olduğunu sanmıyorum. O nedenle bu anayasa tartışması bizim için, eğer terimlere doğru tespit etmezsek çok yanlış sonuçlar verebilir. İki çatışan güçten birinin yanında durmanın, bugünkü şartlar altında, halk politik olarak bu kadar güçsüzken, makul olduğu düşüncesi kimi demokratların, liberallerin veya muhaliflerin aklına yatabilir ama bence bunlardan uzak durmak, çatışan iki gücün ötesine seslenen başka bir seçenek için görüş geliştirmek gerekir.

Nedir ideali sizce, bir toplumsal mutabakat nasıl oluşur? Ya da şöyle sorayım; Türkiye'nin bugünkü haline baktığınızda herhangi bir konuda masadan mutabakata vararak el sıkışıp kalkacak taraflar olduğuna inanıyor musunuz? Bu ülkenin en azından asgari müştereklerde buluşabilecek taraflardan müteşekkil olduğunu düşünüyor musunuz?

Şimdi bir kere masanın kimlerden oluşacağına bakacak olursak bence ortada bir masa olduğu da şüpheli, varsa bile ziyafete davet edilenlerin son derece eksik olduğunu söyleyebiliriz. Ya da şöyle söyleyelim, öncelikle bu sorunun çözüm alanı politika-dır. Politika, kanlı olabilir, kansız olabilir, silahlı olabilir, barışçıl olabilir. Fakat bunlar mahkemede çözülecek meseleler değil. Politika dediğimiz şey devlete dair işlemlerin tümüdür. Devletin iktidarını ele geçirmek, onu muhafaza etmek, sürdürmek bunların tamamına biz siyaset diyoruz. Hal böyleyken bu siyasetin başlıca dayanağı olan toplumun büyük çoğunluğunun bu tartışmada görüşünü nerede ve nasıl ifade edeceği meselesine baktığımızda; siyaseti gerçekten yapacak olan güçlerin haklarının sınırlı olduğunu görüyoruz. Her şeyden önce seçme hakkı topluma iade edilmeli, yani barajlar kaldırılmalıdır, ifade ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki engeller aşılmalı. Bu sadece yasal olarak her istediğini söylemenin serbest olması değil, bunları söyleyebilece-

ğiniz kamusal mekanizmaların çalışabilmesi demek. Burada bütün yurttaş ve eğilimlere devletin tüm ifade olanaklarının açık olması gereğinden söz ediyorum. Tabi bu benim söylediğim biraz tavuk yumurta meselesi. Önce demokrasi mi olacak da anayasayı değiştirecek?

Yoksa anayasa dönüşecek de bu demokrasiyi mi sağlayacak? Ben burada meseleyi, İskender'in kılıcının çözeceğini düşünüyorum. Bu da halkın atılımı ve iradesidir. Mesela, Anayasa oylamasını boykot ederek sonuçta 'Evet'in ya da 'Hayır'ın manasızlaştığı başka bir seçenek ortaya koyabiliriz. O zaman bu, Türkiye'yi yönetenleri halkla uzlaşmaya sevk edebilecektir. Şahsen ben, bu anayasa oylamasının boykot edilmesi gerektiğini savunuyorum. İşsizlik, yoksulluk, adaletsizlik, savaş gibi sorunların içerildiği bir düzen tartışmasının gündeme geleceği bir yeni seçenek için, mevcut seçeneğin masadan kaldırılması mümkün olabilir -ve bu meseleyi ille bu baharda da çözmek zorunda değiliz- çözümünün zeminini hazırlayabiliriz. Anayasa oylamasında katılımın %40'larda kaldığını düşünün. Ne CHP'nin 'Hayır'ı ne de AKP'nin 'Evet'i hiçbir şeyi değiştirmeyecek, aslında gündemin bu olmadığı toplum tarafından ortaya konulmuş olacak. Bu iki kutbun ötesine seslenerek; HSYK'yı da istemiyoruz, AKP'nin adli düzenini de istemiyoruz, YÖK'ü de istemiyorum, AKP'nin YÖK'ünü de istemiyorum diyebilecek bir tavrın böyle konabileceğini düşünüyorum.

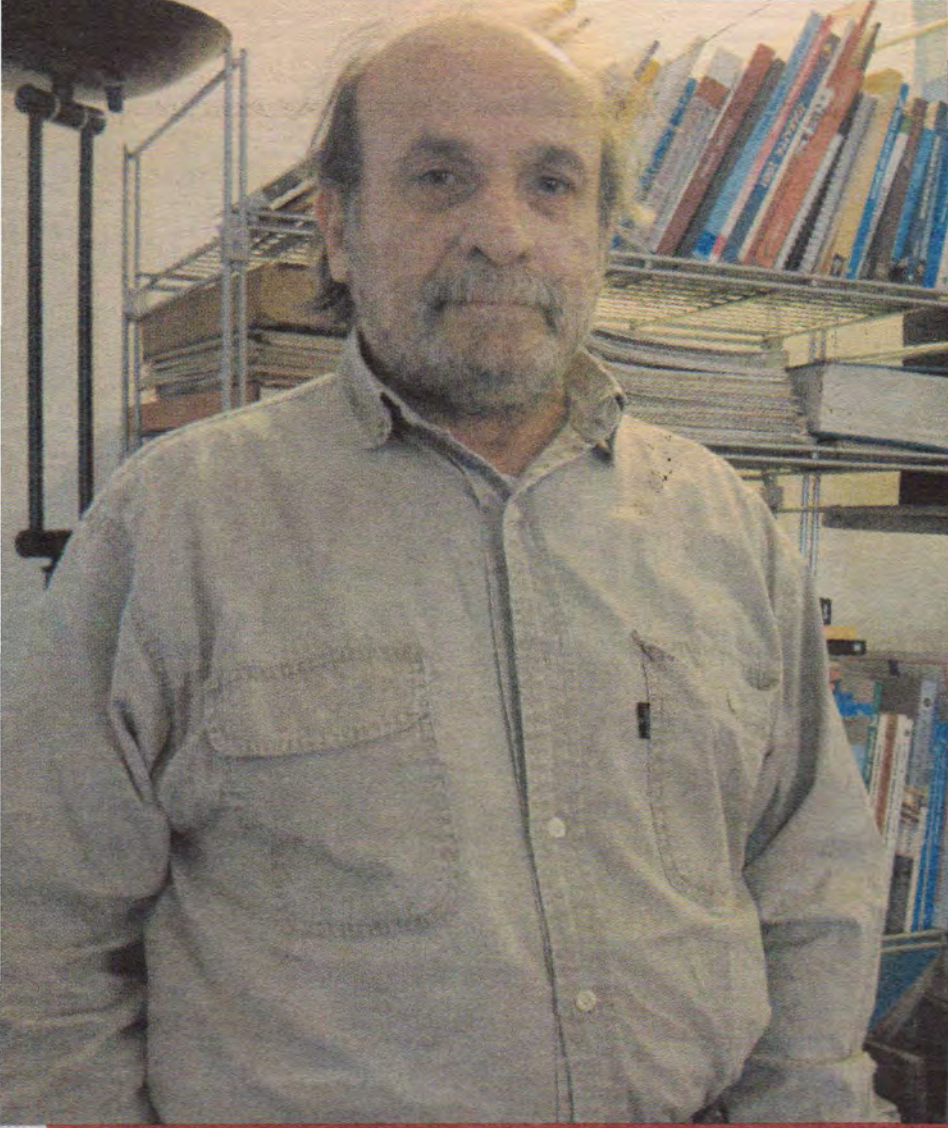
Bu iki güç arasındaki çatışma bizi yanıltmamalıdır. Ne HSYK'nın çığlıkları yargı bağımsızlığı adınadır ne de AKP'nin yargının vatandaş iradesini sınırladığına dair çığlıkları vatandaş içindir

Boykotla, ipler çoğunluğun eline geçecektir. Ondan sonra ne olacak? Bilemiyorum. Ama ben sonuç ne olursa olsun zeminin böyle olması gerektiğini düşünüyorum. Masayı bizim hazırlamamız gerekir. Bu masa bize dar gelir. Biz buraya sığmayız.

BDP de yeni anayasayı bu haliyle desteklemeyeceğini açıkladı. Sizce, süreç Kürtler için nereye gider?

Ben, BDP'nin bu süreçte çok yapıcı bir rol oynadığını düşünüyorum. Olabilecek her bahiste en makul öneriyi sundular. Çok takdirle izledim tavırlarını. Üzüm yemekle ilgilenmekte olduklarını herkesin görmesini sağladılar. AKP'nin 26 tane kö-tülük yerine birkaç tane iyiliği hiç değilse yapmasını sağlamaya çalıştıklarını gördük. Buradan bir sonuç çıkmadı. Demek AKP bildiğini okumaya çalışıyor. Okusun. Ben tabii ki Kürt hareketinin toplumsal dinamikleri ile çok dönüştürücü bir rol oynamaya aday olduğunu görüyorum. Türkiye siyasetine dahil olmaya karar verdiklerini, doğrudan doğruya Türkiye merkez siyasetiyle ilgilerini ortaya koyuyorlar. Onlar da bizim gibi Türkiye'de olmak, Türkiye'yi yönetmek istiyorlar. Bu çok önemli bir karar ve ben şahsen bu kararı anlıyor ve bundan memnuniyet duyuyorum. Aslında bu Türkiye sosyal muhalefetine geçmişteki çok önemli damarlardan birinin iadesi demektir. Çünkü benim kişisel kanıma göre Türkiye'de 12 Eylül'den sonra oluşan büyük ayrımcılık ve zulümden sonra Aleviler ve Kürtler, kendi hukuklarını kendileri koru-

Bu yıl Türkiye'de Kürt hareketi ile Türk sosyalist hareketi arasında çok geniş bir ortaklık alanı oluşacağını söyleyebilirim

Anayasa oylamasında katılımın %40'lar da kaldığını düşünün. Ne CHP'nin 'Hayır'ı ne de AKP'nin 'Evet'i gündeme gelsin hiçbir şey değişmeyecektir. Aslında gündemin bu olmadığı toplum tarafından ortaya konulmuş olacaktır. Bu iki kutbun ötesine seslenerek; HSYK'yı da istemiyoruz, AKP'nin adli düzenini de istemiyoruz, YÖK'ü de istemiyorum, AKP'nin Yök'ünü de istemiyorum diyebilecek bir tavrın böyle konabileceğini düşünüyorum

mak zorunda kalmaları daima Türkiye sosyalist siyasetinin çok önemli birer sosyal bileşeniydiler. Ama hayat onları böyle bir mücadeleye zorladı. Şimdi yüzlerini tekrar buraya çeviriyorlar. Bu kendi doğal mecralarına geri döndükleri anlamına gelir. Ben Türkiye'de sosyalist politika için çok esaslı bir alan açıldığını düşünüyorum. Burada kimlik meseleleri ile sınıf meselelerini, iktisadi meselelerle siyasi meseleleri bir arada yürütecek ve bu çelişir gibi görünen çıkarları birbiri ile bağdaştıracak bir siyasete ve siyasetler toplamına da ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Kürtler bu açıdan daha atak ve önericiler. Türkiye sosyalist siyasetinin bunu tam olarak böyle okuyup okumadığından tam olarak emin değilim ama gidişatın böyle olduğunu görüyorum.

Öcalan son açıklamasında bir şeyi ilk kez söyledi. 'AKP İngiliz-ABD-NATO politikalarının uygulayıcısıdır. AKP bu politikalar için yeni bir araçtır.' Sürecin başında aydınların bir kısmında hâkim kanı emperyalizm ile Kürt halkının çıkarlarının bu kez (ABD'nin Irak'tan çekilmesi vs.) örtüştüğü yolundaydı. Ancak bu açıklama üzerinden

size ve şimdi özellikle Avrupa'daki operasyonları da düşününce durum değişiyor diyebilir miyiz?

Bence hiçbir halkla emperyalizmin çıkarları örtüşmez. O halkın, bir zaman için temsil kabiliyeti kazanmış olan seçkinlerinin çıkarı örtüşebilir. Barzani'nin çıkarının ABD'nin Irak'a müdahalesi ile örtüştüğü bir gerçektir ama bu Kürtlerin çıkarının örtüştüğü anlamına gelmiyordu. Bu hâkimiyet meselesidir. Bana sorarsanız PKK açısından da hiçbir zaman örtüşmedi. ABD, Öcalan'ı Türkiye'ye teslim etti. Bu halde nasıl örtüşebilir? Sadece şu olabilir, Irak'ta PKK'nın nispeten güçlenmesine el veren nesnel koşullar içinde iki gücün birbirine ilişmeme durumu ortaya çıktı. PKK için mesele Türkiye ile meselesini çözmekti. Dolayısıyla Irak'ı kurtarmak ya da ABD'nin oradaki varlığı ile itişmek onun o anki programında yoktu. ABD için de Kuzey Irak'ın işgal yönetimiyle uzlaşma içinde olması önemliydi. Dolayısıyla PKK onlara mesele çıkarmadıkça onlar da PKK'ya mesele çıkarmadılar. Ama ABD, Türkiye'de Türkiye mi, Kürtler mi diye bir tercih yapmak zorunda kalıp, Türkiye cevabını ver-

dikten sonra bu durum değişti. İşte 2007 kış harekâtı, istihbarat paylaşımı vs. Bu karışıklığın yanı sıra AKP'nin küreselci tavrı da ortada olduğuna göre ve Avrupa'daki operasyonları da düşününce, Öcalan'ın bu sözlerinde şaşılacak bir taraf yok. Fakat bu bizi, Türkiye'deki sosyal ve siyasal mücadelenin Türkiye kapitalizmi ile değil de uluslararası güçlerle sürdürülebileceği yanılsamasına sürüklememeli. Çünkü buradaki hâkim güç, asıl hâkim güçtür. Ben Türkiye'deki iktidarların kukla yönetimler değil, Türkiye'de uluslararası kapitalist çıkarların içinde serpilmiş ve onların sözcüsü olan hareketler olduklarını düşünüyorum. Dolayısıyla kuklanın ipini kes kurtul diye özetlenebilecek bir mücadele şekli olduğunu düşünmüyorum. Yani bu açıklamalar bana biraz ilk tepki gibi geliyor. Ama önemli olan, Kürtlerin kurtuluşunun kapitalizmden kurtuluşla örtüştüğüne dair yeni bir stratejik yönelimin giderek belirgin hale gelmesi. Bu sağlıklı bir yöneliş. Ben bu yıl Türkiye'de Kürt hareketi ile Türk sosyalist hareketi arasında çok geniş bir ortaklık alanı oluşacağını söyleyebilirim.

'İyi şeyler olacak' diyorsunuz yani...

Bence olacak evet. Newroz bunun göstergesiydi. Çok umut verici ve beceriklice yönetilmiş bir Newroz'du ve her şey çok, çok güzeldi.

Yeni bir dönemin başlangıcı olduğu ifade edildi...

Evet bunu diyebiliriz. Ben de aynı fikirdeyim. Bu yıl ki Newroz bizi yeni bir bahara getirdi.

Başka bir konu konuşmaya geldim ama bugün 30 Mart yani Kızıldere Katliamı'nın 38. yıldönümü. Size sormadan edemeyeceğim, ne hissediyorsunuz 30 Mart'ta?

Dün Bianet'te bir diziye başladık. Kızıldere'de hayatlarını kaybeden ama kimse'nin adlarını hatırlamadığı arkadaşlarımızı hatırlatalım istedik. Aslında yakınlarının ve arkadaşlarının onlar hakkında anlatmak istediği ne kadar çok şey olduğunu gördük. Tabii ki en önde adı geçen arkadaşlarımız -Mahir gibi- belki herkesten çok hatırlanmayı hak ediyorlar ama burada da bir eşitsizlik var. Aslında sadece sırası gelmediği için hareketin lideri olmamış ama bütün o potansiyeli taşıyan, o kadar çok kıymetli arkadaşımızı orada kaybettik ki, şimdi onları da hatırlatalım istedik.

38 sene de geçse benim için iç sızısı bitmez. Ama bir yandan da yapacak çok iş var. Devam etmek zorundayız. Hep sorulur: 'O zaman silahlı mücadele vardı şimdi yok mu' diye. Ben öyle düşünmüyorum. O zaman, silahlı mücadele de hayatın bir parçasıydı. Hayat öyle denk gelince olabilir, olmaz diye bir şey yok. Dünyanın bin türlü hali var. Ama asıl soru şu: O gün Kızıldere'dekilerin hedefi olan şeyler hâlâ hedefiniz midir? O mücadele başka şekillerde de olsa hâlâ sürmekte midir? Siz o mücadelenin bir parçası mısınız? Ben şahsen bu

soruların yanıtının evet olduğunu söylüyorum. Bu iç sızısını hafifletiyor ama ne yaparsanız, ne etseniz olmuyor. O zaman bir çeşit simbiyoz halinde bir yaşam sürdürüyorsunuz onlarla. Şimdi olduğu gibi herkes kendisi olup sonra bir araya gelmiyordu o zaman. Hep bir arada olmuş bireylerden meydana gelen bir insan topluluğuydunuz. Bunun büyük bir bölümü yok olup geriye siz kalınca bir eksiklik duygusu hep sürüyor. Ama duygu başka, hakikat başka. O eksikliği bir şekilde tamamlamalısınız. İşte bugün 62 yaşına geldim ve hâlâ tamamlamam gereken bir şey var. Ben aslında duygularımı abartmamaya çalışırım ve çok dinlemem ama, insanın içini sızlatıyor işte.

Bu ülkede derin devlet cinayetlerinin maktullerine baktığınız zaman; sistemin devamı açısından aslında ne kadar doğru tercihler yapıldığını görebilirsiniz. Uğur Mumcu'dan Hrant Dink'e böyledir bu. Hep kilit ve simge insanlar, hep teorisi ve pratiği sağlam insanlar seçilir. Mahir Çayan'ı düşününce Türkiye devrimci hareketi açısından aynı şeyi düşünür müsünüz? Mahir'i öldürmeleri egemenler açısından şart mıydı sizce? Neydi Mahir'in önemi?

Bence şarttı. Ama Mahir'i öldüremeyebilirdi. Eğer, Maltepe'den kaçtıktan sonra yurtdışına çıkmaya rıza gösterseydi ki çoğumuz ona bunu önerdik, buna rıza gösterseydi, bundan kurtulabilirdi. O yüzden zaten Mahir kaçtıktan sonra onu yakalayabilmek için nasıl bir süreklilik kararıldığını gösterdiklerini şimdi daha iyi hatırlıyorum. Tıpkı filmlerdeki gibi, hani kurban hızlıca kaçmaktadır ve muazzam bir köpek sürüsünün solğunu ensesinde hisseder, ayağı yere takılır, düşer, tam ısıracaktır, kalkar... İşte öyle bir tempoyla kaçıyorlardı. Onun peşini hiç bırakmamaya kararlı olduklarını görüyorduk. Eğer bunu yapamamaları ne olacaktı? O zaman başkaldırmış, kendi etrafında bir örgüt kurmayı başarmış, meydana okumuş ve kendi egemenlik alanlarında bir İsraili temsilciyi kaçırmış birisinin, faaliyet alanının açılması demek olacaktı. Mahir, yaşayan bir efsane olacaktı. Böyle bir efsane; işte Öcalan örneğinde görüyorsunuz ve bunun bir de Türk'ünü düşünün. Rejim için çok büyük bir belaydı. Bir de Mahir Çayan'ın diğerlerinden farklı olarak siyaseti çok daha derin okuma, buna dair teori ve siyasi pozisyonlar oluşturma ve sadece kitleyi değil aydınları da harekete geçirme kapasitesi olduğu görüldü. İsyancılar arasında tek "kitaplı sosyalist" olması da onlar açısından dikkat çekiciydi. Başta Mahir daha çok "kalem efendisi", diğerleri daha çok "militan" gibi görünüyordu. Ama bu sadece dışsal bir görüntüydü. Mahir'in yaşıyor olması Türkiye'deki muhalif dinamiklerin birbiriyle temasa geçtiği, bunlara dair bir politik derinliğin tesis edildiği, bir ittifak zemininin oluşmaya başladığı, yerel ve uluslararası etkileriyle birlikte, büyük bir sosyalist hareketin ileriye doğru hamlesi anlamına gelecekti ve bu da bir "yaşayan efsane" hikâyesiyle taçlan-

Silahlı mücadele de hayatın bir parçasıydı. Hayat öyle denk gelince olabilir, olmaz diye bir şey yok. Dünyanın bin türlü hali var

Mahir kaçtıktan sonra onu yakalayabilmek için nasıl bir süreklilik kararı aldıklarını ben şimdi hatırlıyorum. Tıpkı filmlerdeki gibiydi. Hani kurban hızlıca kaçmaktadır ve muazzam bir köpek sürüsünün soluğunu ensesinde hisseder, ayağı yere takılır, düşer, tam ısıracaktır, kalkar.. İşte öyle bir tempoyla kaçıyorduk

miş olacaktı. Bu rejim için çok fazlaydı. Ben bunu bizimle yaşıt olanların değil de, yaşıt olmayan ama geriye doğru bakarak araştıranların daha kolayca görebileceğini düşünüyorum. Geriye bakarsanız, mesela Mahir'i bedenlen öldürmek değil de aynı zamanda karalamak, kötülemek, gözden düşürmek, gözden kaybetmek yönündeki çabaların da ne kadar sistematik olduğunu görebilirsiniz. Mahir

kadar çok iftiraya uğramış bir devrimci lider yoktur. Onda başkalarından farklı olarak insanları çeken şey, sadece o günde kalmayan fikirleriydi. Bugün niye hâlâ Mahir Çayan'ın yazdıkları o günde kalmış gibi gözüküyor? Çünkü kapitalizmin kriziyle bağlantılı bir tez ortaya atıyor. 'Bir bunalım döneminde devrimin imkânları' ve bu her kriz döneminde ister istemez hatırlanıyor. Bu tabii solda da pek hoş karşılanmıyor. Çünkü siyasette yol almak isteyen insanlar bir de yaşamayan biriyle başa çıkmak zorunda kalıyorlar. O yüzden bu unutmama, unutturma, gözden saklama, efsaneler arasında sisler içinde bırakma gibi şeyler çoklu bir sistem halinde çalışıyor. Ben niye böyle yaptıklarını çok iyi anladım. O

20 yaşında bir genç olduğunuzu düşünün. Hayat sizi çağırıyor, devrimci çağrılar sizi ilgilendiriyor. Gözünüzü oraya çevirdiğinizi düşünün ve bir ses duyuyorsunuz.

'Ama kızım', 'Ama oğlum!'...

nedenle evet Mahir'i yaşatmazlardı. Tıpkı Denizleri idam etmezlik edemeyecekleri gibi. Çünkü hapiste yaşamaya devam eden bir Deniz, cezaevinin duvarlarını patlatacak bir potansiyeldi. Onun yatacağı cezaevi bir dergâh haline gelecekti. Türkiye sosyalist devrimci hareketinin bir Kabe'si olacaktı. Bunu göze alamazlardı.

Peki, bu çabalar işe yaradı mı?

İşe yaramadığını söyleyemeyiz. Bu tür her öğ alma faaliyeti, devrimci harekette büyük hasara yol açtı. Biz hep söyleriz tabii "devrimciler ölür, devrimler sürer" diye

ama tabloya dönüp baktığımızda 68 kuşağının çok büyük bir bölümü siyaseten pasif bir konuma çekildi. O günden bugüne siyaseti sürdüren insanların sayısı bir düzineyi geçmez. Oysa sadece hapis yatanların sayısı altı bin civarındaydı. Söylemek istediğim, egemenler kimi öldürmeleri gerektiği konusunda en ufak bir saçmalık yapmazlar. Ve günümüz devrimcilerinin de bunlardan ders almaları gerekiyor. Çünkü her lider veya potansiyel lider kaybının faturası çok ağır oluyor. Biz Kızıldere'yi hâlâ ödüyoruz.

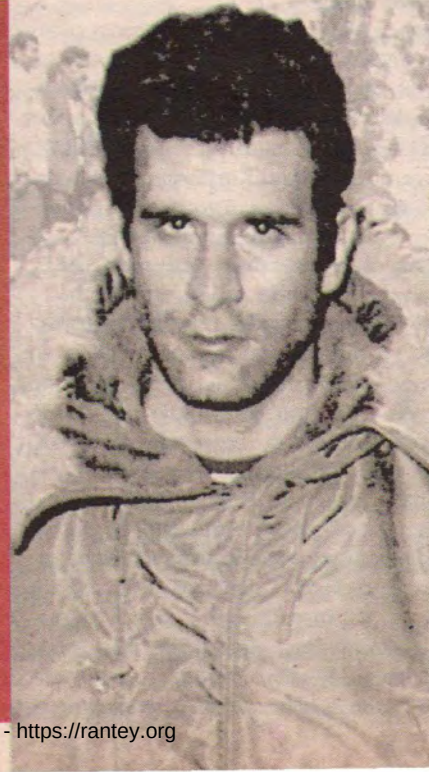
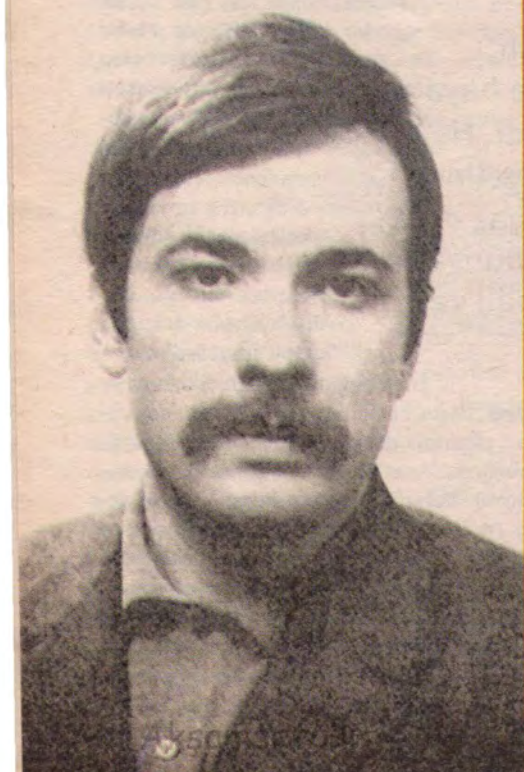

Oğuzhan Müftüoğlu da geçen gün yazdı. Devrimci hareketin tarihine bir saldırı var. Siz de bu saldırıyı fark ediyor musunuz? Hangi cepheden ne saikle geliyor sizce?

Her cepheden var. Aslında açıklanmaya muhtaç bir şey. Bir yandan deniyor ki devrimcilik diye bir şey kalmadı, sosyalizm zaten öldü. Ama nedense hâlâ Türkiye'de en çok hedef alınan politik güç

sosyalizm. Herhangi bir konu yok ki Türkiye sol hareketi içine çekilmeye, pisletilmeye çalışılmasın. Popüler kültür ve medyada olduğu gibi derin siyaset açısından da bu böyle. Ben bunu şöyle açıklıyorum; politik olarak tüketilmemiş, sosyal ve ahlaki olarak çözülmemiş tek imkândır Sol. Çünkü iktidarda denenmedi ve hep ezilenlerin vicdanı olmaya devam etti. Şimdi ezilenlerin bir kez daha yeni bir arayışın içine girdikleri, bir fırsat aradıkları bir büyük kapitalist krizin kol gezdiği bir dönemde bu mirası temsil edenlerin bir seçenek oluşturmaması için bu saldırı ve tahrifat. Bunu ya bu mirası kendilerine mal etmek ya da liberallerin yaptığı gibi yeni kuşakların bir kez daha dönüp buraya bakmamaları için bu mirası Ergenekonculukla ya da darbecilikle özdeşleştirmek şeklinde yapıyorlar. 20 yaşında bir genç olduğunuzu düşünün. Hayat sizi çağırıyor, devrimci çağrılar sizi ilgilendiriyor. Gözünüzü oraya çevirdiğinizi düşünün ve bir ses duyuyorsunuz. 'Ama kızım!', 'Ama oğlum!' mutlaka kafanız karışacaktır. O zaman devrimcilere düşen tarihi aydınlatmak, insanları hamasetle değil hakikatle donatmaktır. Hiç durmadan doğruyu anlatmaktır. Marx'ın büyük Fransız Devrimi öncülerinin tarihinin, nasıl anlatılması gerektiğine dair bir sözle bitireyim: "Bize onları başları üzerinde bir hale ile bir aziz gibi tasvir etmekten çok hakikatte nasılsalar öyle tasvir edecek bir anlatı gerek." •

Mahir'i yaşatmazlardı. Tıpkı Denizleri idam etmemezlik edemeyecekleri gibi. Çünkü hapiste yaşamaya devam eden bir Deniz, cezaevinin duvarlarını patlatacak bir potansiyeldi. Onun yatacağı cezaevi bir dergâh haline gelecekti. Türkiye sosyalist devrimci hareketinin bir Kabe'si olacaktı. Bunu göze alamazlardı

“Emperyalist işgale direnmeyen haysiyet ve şerefini kaybeder”

Geçtiğimiz günlerde Mardin’de, bir İngiliz danışmanlık şirketi ve İngiltere Büyükelçiliği’nin desteği ile tuhaf bir konferans yapıldı. İran, Mısır, Ürdün, Türkiye, Tunus, Suudi Arabistan başta olmak üzere İslam ülkelerinden çok sayıda düşünür, ilahiyatçı ve akademisyenin katılımıyla gerçekleşen ‘Barış Yurdu Mardin’ isimli bu konferansa ev sahipliği yapan yer Artuklu Üniversitesi’ydi. (Bu üniversiteyi nereden hatırlıyorum diye biraz düşündüm. Sonra hatırladım, okul adını, geçtiğimiz aylarda YÖK’e başvurarak Türkiye’nin ilk Kürdoloji Bölümü’nü açmak istemesi ile duyurmuştu). Toplanan bu konferansın resmi amacı, 14. yüzyılda İslam alimi İbn Teymiyye tarafından verilen ve Mardinli Müslümanlara Moğol istilasına karşı direnmelerini söyleyen fetvayı yeniden tartışmaktı. Konferansı düzenleyen yabancı danışmanlık şirketinin yetkilisinin konferansın maksadını özetleyen şu sözleri ise ertesi sabah tüm gazetelerde vardı: ‘Bu fetvayı terörist gruplar kullanarak eylem yapıyorlar. Bunun önüne geçmek için buradayız.’ Siyasal, kültürel ve askeri anlamda halihazırda istila altında bulunan müslüman coğrafyasında istilaya karşı bir hoşgörü konferansı toplamak, hem de bunu istilacı gücün sponsorluğunda gerçekleştirmek gibi bir durumun Türkiye’de öfke ile karşılanacağı düşünülse de başta iktidara yakın gazeteler olmak üzere medyanın çoğu bu durumu mutlulukla karşılıyordu. Şaşmamak elde değildi. Van gölü canavarını görmüş bir balıkçı gibi ben de emperyalizmi somut olarak görünce dehşete kapılmıştım. Artık bir refleks ya da öğrenilmiş bir çaresizlikle tezi mi doğrulamak için Taraf gazetesine uzandım. Evet, haber umutlu bir hoşgörü olayı olarak sürmanşetten verilmişti. Hemen arka sayfalarda ise Ayşe Hür imzalı bir Said-i Nursi biyografisi vardı. Bu biyografide de bu günlerde 50. ölüm yılı dolayısıyla sevilenleri tarafından anılan Said-i Nursi’den neredeyse Teşkilat-ı Mahsusa ajansı olarak söz ediliyordu. Bir kez daha şaşırdım. Solun tarihinde sevmedikleri unsurları temizleme işlemini yeni bir tarih yazımı ile halledenler acaba aynı tarihi temizlemeyi (History Laundering)* Türkiye’deki İslami hareket için de mi yapmaya hazırlanıyorlardı? Acaba bilmediğim ne vardı? Hemen telefona sarıldım ve Türkiye’nin en güvenilir din adamlarından birisi olan yazar ve düşünür İhsan Eliaçık’dan bu durumu yeniHarman okurları için anlatmasını rica ettim.

Bu konferansın amacı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bu toplantı İngiliz menfaatlerine hizmet eden bir toplantıdır. Amacı İslam dünyasındaki direniş örgütlerini etkisiz kılmak, tarihsel köklerini bertaraf etmektir.

Konferansı düzenleyen kuruluşlardan Canopous Danışmanlık’ın Yönetim Kurulu üyesi Aftab Ahmed Maliki yaptığı konuşmada, ‘Bu fetvayı terörist gruplar kullanarak eylem yapıyorlar. Bunun önüne geçmek için buradayız. İslam insanların öldürülmesini emretmez. Bu fetvanın yorumu İslam’ın yorumu değildir’ dedi. Açıkçası bu fetva ve radikal örgütler arasındaki rabıta bizim başında da bir gerçek gibi dillendirildi. Siz buna nasıl bakıyorsunuz?

İbn Teymiyye’nin fetvası bugün de geçerli olan bir fetvadır. Bir ülke işgale uğradığında direniş farzdır. Direnmeyenler haysiyet ve şereflerini kaybederler. Bu direnişin illa silahlı olması gerekmez. Kültürel, sosyal ve siyasal direnişler de bu cümledendir. İslam insan öldürmeyi onaylamaz, evet. Batılılar Irak’ta 1 milyon insanı öldürdü. Irak’ı ve Afganistan’ı resmen işgal ettiler. Bu işgal emperyalist bir işgaldir, buna direnmek her müslümana farzdır.

Müslüman coğrafyasının hem askeri, hem siyasal, hem de kültürel anlamda somut bir istilayla karşılaştığı bir çağda direnme çağrısı yapan bir fetvayı hoşgörü diyerek değiştirme gayretinin zamanlaması hakkında ne diyeceksiniz?

Toplantıda İngiliz ve Amerikan menfaatleri doğrultusunda konuşanların tamamı işbirlikçidir. Zamanlaması bunun için özenle seçilmiş. Şu an İslam dünyası Moğol istilası gibi Amerikan işgali yaşıyor.

Hocam bu konferans yapıldığının ertesi günü pek çok gazetede baş sayfadaydı. Bu haberi sürmanşetinde kullanan Taraf Gazetesi’nde ise tam da aynı gün yayınlanan başka bir yazıyı soracağım size. Tarihçi Ayşe Hür imzalı bir Said-i Nursi biyografisiydi bu. Bu yazısında Hür, Nursi ile İttihat Terraki Cemiyeti arasındaki kuvvetli tarihsel bağlara dikkat çekiyor ve handiye Nursi’nin Teşkilatı Mahsusa için çalışmış olabileceğini söylüyordu. Nursi’nin Osmanlı’nın özgürlük isteyen tebalasının kopmaması için çalışırken ITC milliyetçiliği ile de sıkı sıkı bir fikrîyata sahip olduğunu ima ediyordu. Önce bu yaklaşıma katılır mısınız? Sonra siz nasıl bakarsınız Nursi’ye?

Said-i Nursi, Mehmet Akif gibi ITC İslamcı kolundandı. ITC cemiyeti sanıldığının aksine Osmanlı’yı milliyetçilikle yıkmak ve parçalamak için kurulmuş darbeci bir teşkilat değildi. İngiliz işgaline karşı anti-emperyalist direnişler örgütlemiş bir teşkilattı. Osmanlı’nın son bir hamle ile kendini ateşe atarak var kalmasını ifade eder. ITC ateşe atıldığı için çökmedi, tam tersi ateşe atıldığı için yeniden doğdu. Zaten çökmüş bir imparatorluktu.

torluk bu hamle ile yeniden doğdu, cumhuriyet bu hamlenin devamıydı, anlatabiliyor muyum?

Said-i Nursi için yazılan bu yazı ve yapılan Mardin Konferansı’nı peşpeşe sorma nede-nimi herhalde anladınız. Türkiye’de Sol’un antiemperyalist ya da antikapitalist oluşu gibi beğenmediği yanlarını darbecilik, yeterince sivil olamama, ya da en hafifinden aldandığıyla anlatan yeni bir tarih anlatımına acaba şimdi de Müslümanlığın benzer yönleri için yeni bir tarih anlatımı mı ekleniyor diye düşünüyor insan. Ne diyeceksiniz bu endişeye?

Said-i Nursi esas itibarıyla ITC politikalarıyla paralel hareket etmişti. Lemalarda sosyalizmin İslam’la uyumlu olduğunu söyler. Ehven-i Şerreyin fikri sonraki yıllarda orta çıktı. Said-i Nursi’nin mütevası ve zahidâne yaşantısı sebebiyle severim. Fakat inşacı değil ihyacıdır. Yani eski İslam kültürünü, sorgulamadan olduğu gibi diriltmeden yanadır. Bunun için Risale-i Nur’da ne ararsan bulursun.

İslam’ın antiemperyalist duruşu ile ilgili bütün bu ehlileştirme çabalarına sert karşı çıkışlarınızın olduğunu biliyoruz. Antikapitalist, antiemperyalist ve mazlumdan yana bir İslam felsefesi tek kutuplu dünya ile uyum sağlamak adına yenilmekte midir? Bu eğer dedikleri gibi bir ‘Neomüslümanlık’ ise Kuran ve Allah’la bu yolla halleşmek mümkün müdür?

Günümüzde hakim olan sistem küresel kapitalizm olduğu için, buna alternatif olacak sistemin anti-kapitalist olması gerekir. Bu konuda dünyada daha önce tecrübesi olan iki ana akım olduğu görüşündeyim: İslamiyet ve Sosyalizm. Bu ikisinin elele vermesi gerekiyor. Çıkarsa bundan sonra dünyada bunların yakınlaşmasından bir sinerji çıkar, gerisi aynı tas aynı hamam...

Muhafazakarlık yükseliyor endişeleri bir yandan, bir yandan da sizler tarafından dil-

lendirilen tüketim toplumu ve dinin içi boşalıyor endişeleri. Sahi gerçekten ne yükseliyor Türkiye’de?

Muhafazakarlık adı altında yükselen abdestli kapitalizmdir. Buna karşın kapitalizm karşıtı vurguları güçlü olan bir İslam anlayışı da ona paralel yükseliyor. Gelecekte İslam kökenli bir anti-kapitalist anlayış yükselen trend haline gelecek. Tarihin akışı bu yöndedir. Onun için zamanın ruhu değişti diyorum.

Sizin tarif ettiğiniz manada Türkiye’deki Müslümanlar için Sol’un marjinalleşmesine benzer bir akıbeti teşhis edebiliyoruz. Sizce ne oluyor da vicdan ve ahlak ile ilgili bir ideoloji ya da söylem bu toplumda bir türlü makes bulamıyor?

Sol dünyada Allah, dini dünyada yoksulun sesi yok. Bu ikisinin birleşmesi lazım. Bu ikisini bir araya getirmemek ‘yeşil kuşak projesi’ adı altında geçmişte uygulandı. Hepimiz bu oyuna geldik, bunu kabul ederek başlasak yeni bir şeyler yapabiliriz. Aksi halde bir şey çıkmaz.

‘Abdestli Kapitalizm’ dediniz. Bu kavram çok tartışıldı. Dergimizin de yazarı olan Sayın Mehmet Bekaroğlu da cipe binen Müslümanlar ile ilgili bir söylemi yerel seçimler sırasında kullanmış ve epey ses getirmişti. Sizce Müslümanlık işaret ettiğiniz bu yozlaşmanın üstesinden gelebilecek mi? Nasıl?

“Abdestli Kapitalizm” tabiri, Ali Şeriatî’den alınmadır, kitaplarında kullanır. Sözü coğrafyası uygun düştüğü için makes buldu. Peygamberimizin, Hz. Ali’nin, Ebuzer’in İslam anlayışı gerçek İslam’dı. Bu çizgiye döndüğü takdirde, çağın ve ülkenin sorunlarını çözecek potansiyel vardır. Yanlış din anlayışının toplumda açtığı yaralar yüzünden dini terk etmek yerine, doğru din anlayışına dönmemiz gerekiyor. Dini sadece bir inanç meselesi olarak gören anlayış, modern aydınlanmanın tarifi değildir. Marks da öyle bakıyordu dine. Bunun düzeltilmesi gerekiyor. Avrupa’daki Hristiyanlığa böyle bakılabilir. Ama İslam her şeyden önce adalet ve müliket ilişkilerinde kendini gösterir. Onun için de bir hayat yolu ve toplumsal devrim olarak tezahür etmiştir. Modern kapitalizm öncesi çağlarda din bir üstyapı kurumu değil, bütünüyle üstyapının kendisi idi. Toplumsal her şey kendini dinle ifade ederdi. Bunu anlamadığınız sürece, dinsel analizleriniz haybeye kürek çekmek olacaktır.

* Böyle bir kavram buldum. Bilmiyorum, benden önce kullanan olmuş mu? Biraz araştırdım, göremedim. Ama ne demek bu diye soracak olan meraklısına anlatayım. Bir hikayeyi alırsın, seni rahatsız eden, beğenmediğin ya da varlığı bugün ile ilgili başına derb abebilecek yönlerini temizleyerek yeniden anlatırsın. Cümle içinde de kullanayım tam anlaşılabilir. ‘Bazıları, Türkiye’de sol hareketinin antiemperyalist tarihinden rahatsız olduğu için sola dair ‘history laundering’ yapmaktadır.’

Yine o çınarın altında toplanıyoruz.
Anlat bize Eşber Ağbi neler oluyor?

Başar Başaran

Eşber Ağbi 'Yeni' Anayasa'yı anlatıyor

AKP varlığını borçlu olduğu Anayasa'ya bir kutsalına dokunur gibi saygı ve minnetle dokunuyor, "İhtiyacım kadarını alıyorum, beni bağışla" diyor.

Sevgili Eşber Ağbi, isterseniz gündemdeki Anayasa çalışmalarıyla başlayalım. Bildiğiniz gibi hükümet Anayasada bazı düzenlemeler için düğmeye basmış bulunuyor. Hem bir hukukçu hem de varolan anayasadan çok çekmiş bir aydın olarak nasıl karşıladınız bu girişimi?

Öncelikle yürürlükte bulunan Anayasa hakkında birkaç söz söyleyerek başlayalım: Malum, bu Anayasa 12 Eylül döneminde yürürlüğe sokulmuş bir Anayasa. Adı üstünde bir dönemin, 12 Eylül askeri diktatörlüğünün topluma dayattığı bir temel metin. Kısaca Faşizmin Anayasası. Bilindiği gibi Faşizm, tarihsel gelişme içerisinde halkın taleplerinin egemenler üzerindeki baskıcının dayanılmaz hale geldiği koşullarda, yani varolan durumda bir yönetileme hali ortaya çıktığında, her türden terör ve zorbalığın halka uygulandığı bir vahşet dönemidir. İşte bu Anayasa o koşullarda ortaya çıkmıştır. Bu dönem diğer benzerleri gibi demokratik gelişme açısından bir tarihsel sapmadır. Doğaldır ki, çok uzun bir süreden beri bu Anayasanın getirdiği bütün kurumlar, oluşturduğu her türden yapılar, tanımladığı siyasal alan, demokratik haklar ve özgürlükler vb aklınıza ne gelirse her açıdan iflas etmiş bulunuyor. Geçen 30 yılın sonunda, toplumun bütün kesimleri artık bu çirkeften kurtulmak istiyor. Onu belli kesimler dışında kimse savunmıyor, onlar da utangaç bir sessizlikle, değişmesin diye sadece dua edebiliyorlar. Ülkenin baş egemeni tekeli sermaye ve Amerika bile 30 yıl önce Türkiye'nin başına musallat ettikleri bu rejimi ve onun Anayasa'sını ve bugün, amiyane tabiriyle

piç gibi sahipsiz ortada kalmış, asude bir ölümü arzulamaktan başka beklentileri kalmamış olan "Bizim Çocuklar"ını artık korumak ve kollamaktan vazgeçmiş bulunuyor.

Peki, o zaman soru şu: Bu beladan bir an önce kurtulmak bütün toplum kesimleri açısından bir zorunluluk olarak kabul ediliyorsa, mecliste bu işi becermeye gücü yetmemesine rağmen, seçime bir yıl kala neden bu hükümet başkalarının rızasını da aramadan bu işe tek başına soyunuyor? "demokrasi" ile "demokratikleşme" arasındaki illiyet bağının bilgisine sahip olmayan hükümetin amaçladığı gerçekten demokrasi ise, o zaman kendi kültüründen ve ideolojisinden haberi yok demektir ki, bu durum, bu girişimi daha da trajik hale getiriyor!

12 Eylül'ün Anayasası ile temsil edilen rejimin zorba karakterinin elbette demokrasi mücadelesini acil bir hale getirdiği açık. Bu işi hangi toplumsal güçlerin başarabileceği ise tarihsel tecrübe dolayısıyla zaten biliniyor. O halde burada stratejik hedef, bu Anayasayı yine kendi belirlediği kurallara uygun olarak, demokratik yolla yürürlükten kaldırıp, toplumun bütün kesimlerinin ihtiyaçlarına yanıt veren bir demokratik anayasa ile değiştirmektir. Toplumun ihtiyaçları bu stratejik hedef çevresinde belirlendiği halde, hükümet neden bunu sağlayacak bir toplumsal mutabakatı aramaksızın kendi boyunu aşan işlere kalkışıyor?

Eğer bu dedikleriniz doğruysa, burada bir yanlışlık olmalı.

Hayır!! Yanlışlık falan yok. Çünkü AKP iktidarı bütün varlığını bir anayasa

borçludur. Ona bir kutsalına dokunur gibi saygı ve minnetle dokunuyor, "İhtiyacım kadarını alıyorum, beni bağışla" diyor. Anayasanın özüne hanel getirmeden, incitmeden yapıyor bu işi. Gayet iyi biliyorlar ki, 12 Eylül ve onun anayasası olmasaydı iktidar olamazlardı. Bu nedenle, demokratik bir anayasa yapmanın mutabakatını aramak yerine, toplumun karşısına kendilerinin de ne işe yarayacağını, sonuçları dolayısıyla da kendileri için taşıdığı riskleri de pek kestiremedikleri bir taslakla çıkıyorlar. Daha dün Cumhurbaşkanı'nın yetkile-

sus, sivil, demokratik yeni bir anayasanın toplum hayatına kazandırılmasıdır. Artık bunu çocuklar bile biliyor. Bu konuda, şimdiye kadar hiçbir konuda olunmadığı kadar bir toplumsal mutabakat var. Böyle bir anayasada yer alması gerekenler ise AKP'nin gündeminde yer almayan hususlar. Bunlar saymakla bitmez. Hepsi de AKP'nin ideolojik konumu gereği siyaseten dışladığı konulardır. Demokratik bir toplumun asli unsuru olan emek, çalışanların hakları, grevli toplu sözleşme, sendikal özgürlükler; siyasal özgürlükler vb. yani,

Bu gelişmelere umut bağlayanlar, bütün bir toplumun sivil bir anayasaya ulaşma yönündeki beklentileri ile en azından 12 Eylül gibi karanlık dönemlerde, 17 bin faili meçhul cinayet vb. işlenmiş suçlar üzerinden yapılması gereken gerçek bir hesaplaşmasının ertelenmesine destek olduklarını göreceklerdir

rinden şikayet edenlerin, Cumhurbaşkanı'nı ellerine geçirince, onu yargıyı belirleyen konuma yükseltmeleri, niyetlerinin yargıyı vesayetten kurtarmak değil, vesayet odağını değiştirmek olduğu daha net görülüyor.

Şu "ne işe yarayacağını kendilerinin de bilmedikleri bir taslak" lafının ne anlama geldiğini sonraya bırakarak, olması gerekenin ne olduğunu sorayım.

Biraz önce söylediğim gibi toplumun bütün kesimlerinin üzerinde anlaştıkları hu-

özgürlükler listesinde yer alan konulardır ki, bunlar ile aralarına koydukları mesafe şeytanla aralarındaki mesafeden çok daha uzaktır. Hakları ve özgürlükleri savunan ve güvence altına alan bir anayasa olmazsırı demokrasi olamaz.

Sözgelimi, memurların toplu sözleşme hakları taslakta yer alıyor ama bunun fiiliyatta hiçbir geçerliliği yok. Bilinir ki, demokratik toplumlarda toplu sözleşme hakkı grev hakkı ile birlikte mütalaa edilir. Grevle yaptırıma bağlanmamış bir toplu

**T.E
ANAYASASI**

2010

ANAYASA BU HALİYLE KABUL EDİLİRSE NE OLACAK?

- Sonsuza kadar meclis çoğunluğuna sahip olan AKP, meclis üzerinden kafiler halinde HSYK'ya yargıç gönderir. Onlar da Cemil Çiçek'in ruhuyla mücehhez adalet bakanlarının riyasetinde yargıya kendileri gibi bağımsız düşünen savcı ve yargıçlar atarlar.
- Kaydı hayat şartıyla görev yapacak olan sayın Abdullah Gül ise, esnaf sanatkar odalarından, tüccardan, MÜSİAD'dan, Hademe-i hayrat cemiyetinden vb seçtiği yargıçları onar onar Anayasa Mahkemesi'ne gönderir.
- Anayasa Mahkemesi'nin bir de "yüce divan" yetkisi var. Eh! O da Kime niyet, kime kısmet!
- Bizim için mi? Bizim için değişen bir şey olmaz. Yine büyük çoğunluğunun yaşı 15'i geçmeyen binlerce çocuk polise taş attıkları için hapse konur ve onlarca yıllık ağır cezalara çarptırılır. Yine Başbakan'a karşı "parasız eğitim istiyoruz" diye pankart açan üniversiteli gençler derhal alınıp hapsedilir. Yani kendi sıradan hayatlarımıza dair gerçekler hiçbir şey değişmeksizin varlığını sürdürür. O halde bu "yargıyı bağımsızlaştırma" iddiasında bir samimiyetsizlik var demektir.

**Tekelci sermaye
ve Amerika bile 30 yıl
önce Türkiye'nin başına
musallat ettikleri bugün,
piç gibi sahipsiz ortada
kalmış, asude bir ölümü
arzulamaktan başka
beklentileri kalmamış olan
"Bizim Çocuklar"ını artık
korumak ve kollamaktan
vazgeçmiş
bulunuyor**

sözleşme süreci hiçbir anlam ifade etmez. Memurlar arasında buna inanan olur mu bilmem. Kaldı ki toplu sözleşme benzeri bir durum zaten yıllardır memur sendikalarının fiili gücüyle uygulanıyor, ama sonuçta kararı yine hükümet veriyor. Oysa grev hakkı olsa böyle olmayacak; kendi sermayedarlarına bütçeyi hortumlatanlar, memura işçiye emekliye pay aktarmak zorunda kalacak.

Taslakta yer alan değişikliklerle yargının bağımsızlaşacağı söyleniyor, ne diyorsunuz?

Keşke bu iş o kadar kolay olabilseydi. Türkiye'de yargı hiç bir zaman bağımsız olmadı. Taslaktaki hükümlerin bunu sağlayacağı düşüncesi ise bir ham hayaldir. Diğer bir yandan da varoluşlarını ve bugün siyaset yapıyor olmalarını bağımsız olmayan bu yargıya borçludurlar. Zira soğuk savaş döneminde bu yargının koruması altındaydılar; sol karşıtı cephede asker-

le ve yargıyla aynı safta bulunuyorlardı. Bu gerçeği hatırlayıp da, yine de Ergenekon yargılamaları üzerinden düşünen ve tarihsel perspektiflerini kaybettikleri için de, sol ile olan bağlarını kesip liberalleşenler, bu yargılamaları askerin vesayetini kıran bir gelişme olarak değerlendiriyorlar. Küresel kapitalizmin ihtiyaçlarına uygun konumlanma ve davranma dışında bir özellik taşımayan, varolan konjonktür itibarıyla de etkisizleştirilmiş unsurları hedefe koyarak, "hesaplaşma" adına bu durumdan bir tatmin çıkartıyorlar. Anlamıyorlar ki, bir bütün olarak topluma, birey olarak da bizlere yönelen bu potansiyel tehdidin kesin olarak ortadan kaldırılabilmesinin tek çaresi yine demokrasidir. Bu tehdit demokratik hayat geliştikçe giderek azalacaktır. Nasıl ki anayasa değişikliklerinden bir özgürlük gelmeyecekse, bu yargılamalardan da tatminkar bir sonuç çıkmayacak. Bu gelişmelere umut bağlayanlar, gerek anayasayı değiştirme teşebbüsü gerekse de sözü geçen yargılamalar sonrasında, bütün bir toplumun sivil bir anayasaya ulaşma yönündeki beklentileri ile en azından 12 Eylül gibi karanlık dönemlerde, 17 bin faili meçhul cinayet vb işlenmiş suçlar üzerinden yapılması gereken gerçek bir hesaplaşmanın ertelenmesine destek olduklarını görecektir.

Öte yandan da çok güvendikleri ve AKP iktidarının kişiliğinde ortaya çıkmış bulunan siyasi anlayışın darbeler adıyla hedefe koyduğunun sadece, postmodern dedikleri 28 Şubat ile 27 Mayıs olduğunu görmekten gelmektedirler. Hükümetin hesaplaşma adına samimiyetle karşısına aldığı 28 Şubat'tır. Çoğunlukla 28 Şubat bizim cenahta doğru değerlendirilmez. 28 Şubat Soğuk Savaş döneminde kurulmuş ve halka

ve demokrasiye karşı ağır suçlar işlemiş olan meşum ittifakın dağıldığı tarihtir. O tarihte devlet oligarşisi AKP'nin de içinde bulunduğu kesimle arasındaki ittifakı bozmuş, en yakın müttefikini bu kez tehdit algılaması kapsamına sokmuştur. İşte anayasa değiştirme teşebbüsleri ve ergenekon yargılamaları bozulan bu ittifakın doğal sonucudur. Soğuk savaşla başlayıp, komünizmle mücadeleye derneklerinden, toplu kıyam namazlarından, kanlı pazarlardan geçerek sağlamlaşmış bir suç ortaklığı ilişkisi düşman kardeşler karşıtlığına dönüştüğünde, Türkiye bugünkü gerilimli ortamla yüz yüze kalmıştır. Burada önemli olan bir diğer nokta da, darbeler kronolojisinde, bugün merkez medyada köşe yazar, başyazar olan sağdan liberallerin, soldan liberallere göre darbeler tarihine daha sınıfsal bakmalarıdır. Zira onlar darbe deyince 28 Şubat'ın üzerine basıp, 12 Eylül ve 12 Mart'ın üzerinden gözlerini kapayarak atlayıp 27 Mayıs'ın üzerine sıçırarak. Çünkü, onlar için üstünden atladıkları darbeler, kendilerinin de bir parçası oldukları suçlar ve suçlular tarihidir.

Konumuza dönersek, taslak üzerinden yargıya karşı yürüttükleri hamle, taslak yasalasarsa yargıyı bağımsız hale getirmekten ziyade, onu daha çok siyasete, daha doğrusu mecliste çoğunluğu elinde bulunduran siyasi anlayışa bağımlı kılacak. Yani bizim için yine değişen bir şey olmayacak. Yine büyük çoğunluğunun yaşı 15'i geçmeyen binlerce çocuk polise taş attıkları için hapse konacak ve onlarca yıllık ağır hapis cezalarına çarptırılacak. Yine geçen gün olduğu gibi, Roman açılımla ilgili toplantı sırasında Başbakan'a karşı "parasız eğitim istiyoruz" diye pankart açan üniversiteli gençler derhal alınıp hapsedilecek. Yani kendi sıradan hayatlarımıza dair gerçekler hiçbir şey değişmeksizin varlığını sürdürecektir. Oysa, sosyal, laik ve evrensel hukuk ekseninde karar veren, hem ordudan hem de hükümetten bağımsız bir yargı sistemi ve adalet anlayışı oluşturulsa bugün-

**Milli iradenin
savunucusu
AKP'nin en büyük
korkusu milli
iradenin meclise
yansmasıdır**

Demokratik bir toplumun asli unsuru olan emek, çalışanların hakları, grevli toplu sözleşme, sendikal özgürlükler; siyasal özgürlükler vb. yani, özgürlükler listesinde yer alan konulardır ki, bunlar ile aralarına koydukları mesafe, şeytanla aralarındaki mesafeden çok daha uzaktır

kü yargı düzeni doğru bir yere gelmiş olacaktır. Şimdi biraz da taslakta olanlar değil, olmayanlar üzerinde akıl yürütelim: Anımsayalım, AKP iktidarının ilk seçim döneminin sonlarında gündemine aldığı en önemli konu, türbanla bağlantılı olarak YÖK'ün "bağımsızlaştırılması!" sorunu idi. Siyasal gündemi uzun süre meşgul etti ve nerede ise bir rejim sorunu haline geldi. Anayasa Mahkemesi bir biçimiyle tartışmaları bitirdi. YÖK bilindiği gibi, 12 Eylül diktatörlüğünün icraatlarından, üniversite özerkliğine ve bilimsel özgürlüğe karşı işlediği en büyük suçtur. Mevcut anayasada yer alan YÖK, toprağı bol olsun! Hoca bey'in (Doğramacı) başyapıtıdır. AKP 12 Eylül rejiminin bu başyapıtına, o ana kadarki bütün YÖK yönetimleri de dahil, bilimi üniversiteden sürüp çıkardığı için değil, meslek liseleriyle ilgili sorun (neyin kastedildiği malum) bağlamında karşı çıkıyordu. Abdullah Gül cumhurbaşkanı seçildiğinde bu sorun yeni atamalarla çözüldü. Şimdi, Hoca bey'in kutsal ruhu atanmış müderrislerin şahsında yaşamaya devam ediyor ki bu ruh 12 Eylül rejiminin ruhudur. Şimdi insanın aklına şöyle bir soru geliyor: Şayet AKP bu sorunu kendince çözme idi, bu taslakta "YÖK'ün Bağımsızlaştırılması!" ile ilgili bir hüküm yer almaz mıydı?

Sizce, hükümetin son dönemlerde gündeme getirdiği Kürt, Alevi vb açılımlarla ilgili düzenlemeler neden bu taslakta yer almıyor?

Bence ne yazık ki AKP demokrasi dersinde daha o kadar ilerleyemedi, ilerlemeye de pek niyeti yok zaten. Öncelikle bu açılımlar noktasında kamuoyuna inandırıcı bir niyet sunamadı. Türkiye'nin bu köklü sorunları konusunda sahip olduğu demokrasi kültürünün yeterli olmadığı anlaşıldı. Zira bu sorunların kaynakları imparatorluk dönemlerine, tarihin derinliklerine kadar uzanıyor. Bu alanlarda ilerleyebilmek için öncelikle samimi olmak, sonra da çözümleyici bir irade ile birlikte, çözmeye yetecek bir kültürel donanma sahip olmak gerekir. Bunlardan daha

önemlisi, bu sorunların tarihsel gelişiminin doğal bir sonucu olarak ortaya çıktığını, bu sorunların çözümünü de içine alan demokratikleşmenin her durumda kaçınılmaz olduğu tarzındaki bir tarih bilinciyle hareket etmek gerekir. Sahip olunan kültür, dünya hayatının gel-gelişi ve bunun tanımladığı bir durağanlığın ikliminde, sadece ticari kaygılar üzerinden düzenlemelere cevaz veriyor,

o zaman sorunları hem kavramada hem de çözümede başsızsızlık kaçınılmazdır. Eğer sorun tarihsel ise çözüm de tarihin içindedir. Tarihten söz ediyorsanız te reddütsüz ilerlemeyi de kabul etmeniz gerekir. Bunların hiç biri yok ortada. Örneğin Alevi açılımını ele alalım: Onca toplanmalar-dağılmalar, ucu bucağı belli olmayan konuşmalar, tartışmalar sonrasında ileri doğru atılmış tek bir adım bile yok ortada. Alevilerin talepleri açık, Madımak müze olsun, Cemevleri güvenli bir statüye kavuşsun, daha da önemlisi, zorunlu din derslerinin anayasadan başlayarak müfredattan çıkarılsın istiyorlar. Yüzbinleri topladıkları mitinglerde bu taleplerini ortaya koydular. AİHM'nin de bu yönde kararları var. Anayasanın 90. Maddesine göre, bunlar uyulması gereken mahkeme kararlarıdır. Danıştay'ın da benzer kararları var. Ancak hükümet sessiz kalıyor. Bütün bu açılım safsatası sonunda hükümetin Alevilere söylediği şu: "sünni din dersi hocaları derslerde Alevilikten de söz edecekler". Olayı bu düzeyde algılayan bir hükümetin, din derslerini bir anayasa değişikliği ile zorunlu olmaktan çıkarmasını beklemek mümkün mü?

Kürtler için durum nedir?

Benim sürekli işaret ettiğim bir gerçek var: Kürt sorununun çözümü sadece demokrasi içinde olabilir ve demokratik araçların kullanılması ön koşuluna bağlıdır. Bu ülkenin gündemine bu durumu bir sorun olarak taşıyan gerçek, ne sanıldığı gibi ekonomik geri kalmışlık, ne feodal ilişkilerin varlığı, ne de başka bir şeydi. Çözüm-süzlüğü'nün nedenlerini bunlardan hiç birine tek başına bağlamak doğru değildir. Sorun tamamıyla siyasidir. Demokrasinin en genel kurallarından biri, de-

demokratik siyasetin alanlarında herkesin kendi kimliği, kendi inancı ve kendine özgü olan tüm özellikleriyle yer almasıdır. Siyasal partiler, bu insanların özelliklerini kendi parti politikalarında yer verdikleri, herkesin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik projeler oluşturdukları ve buralardan gelen enerjiyi kendi kanallarına aktıktıklarında büyürler. Zira, demokratik toplumlarda, inançları, kimlikleri üzerinden siyaset

AKP, bu Anayasa'nın vesayetçi karakterine sığınarak başkalarına ait bir vesayeti kaldırıp, onun yerine kendi vesayetçi rejimini ikame ve tesis etmek istiyor

yapmak isteyen insanlar mutlaka kendi partilerini kurmak zorunda da değildirler. Demokratikleşmenin ileri düzeylere ulaştığı durumlarda bunun bölücülük anlamına geldiğini de bilirler. Evet çözüm siyasettedir. Bu ülkede gerçekten demokrasi isteniyorsa, hiç kimsenin ötekileştirilmemesi ve siyaset alanının herkese açık olması gerekir. Şimdi, AKP Kürt ve benzeri açılımlarda samimi ise, siyaseti sadece profesyonel elitlerin yaptığı bir iş olmaktan çıkaran adımları atması gerekir. Madem ki demokratikleşme adına adımlar attığını, anayasayı bu amaçla değiştirmeye teşebbüs ettiğini söylüyor, işte şimdi top onda. Yapılması gereken iş ise son derece basit. AKP 12 Eylül Anayasası'nın siyaseti kitlelere yasaklayan; siyaseti herkese ait sıradan bir iş olmasını engelleyen hükümleri anayasadan çıkarmayı gündemine almalıdır. Madem ki kendisini milli iradenin temsilcisi sayıyor, milli irade üzerine konuşmuş olan vesayeti bertaraf etmek istiyor, o halde anayasanın ve seçim yasalarının milli iradenin meclise yansımalarını engelleyen hükümlerini ve buna bağlı olarak da %10'luk seçim barajını düşürmeyi gündemine almalıdır. O çok karşı çıktığı "vesayet rejimi"nin gerçek güvencesi bu darbe anayasası değil midir? O halde, bütün toplum bir an önce bu anayasadan kurtulmak istediğine göre, AKP neden bir toplumsal mutabakat aramaksızın ufak-tefek makyajlarla idare edip, bu anayasanın ömrünü uzatıyor. Demek ki AKP bu anayasanın vesayetçi karakterine sığınarak başkalarına ait bir vesayeti kaldırıp, onun yerine kendi vesayetçi rejimini ikame ve tesis etmek istiyor. Gerçek böyle iken BDP, hü-

mak isteyen insanlar mutlaka kendi partilerini kurmak zorunda da değildirler. Demokratikleşmenin ileri düzeylere ulaştığı durumlarda bunun bölücülük anlamına geldiğini de bilirler. Evet çözüm siyasettedir. Bu ülkede gerçekten demokrasi isteniyorsa, hiç kimsenin ötekileştirilmemesi ve siyaset alanının herkese açık olması gerekir. Şimdi, AKP Kürt ve benzeri açılımlarda samimi ise, siyaseti sadece profesyonel elitlerin yaptığı bir iş olmaktan çıkaran adımları atması gerekir. Madem ki demokratikleşme adına adımlar attığını, anayasayı bu amaçla değiştirmeye teşebbüs ettiğini söylüyor, işte şimdi top onda. Yapılması gereken iş ise son derece basit. AKP 12 Eylül Anayasası'nın siyaseti kitlelere yasaklayan; siyaseti herkese ait sıradan bir iş olmasını engelleyen hükümleri anayasadan çıkarmayı gündemine almalıdır. Madem ki kendisini milli iradenin temsilcisi sayıyor, milli irade üzerine konuşmuş olan vesayeti bertaraf etmek istiyor, o halde anayasanın ve seçim yasalarının milli iradenin meclise yansımalarını engelleyen hükümlerini ve buna bağlı olarak da %10'luk seçim barajını düşürmeyi gündemine almalıdır. O çok karşı çıktığı "vesayet rejimi"nin gerçek güvencesi bu darbe anayasası değil midir? O halde, bütün toplum bir an önce bu anayasadan kurtulmak istediğine göre, AKP neden bir toplumsal mutabakat aramaksızın ufak-tefek makyajlarla idare edip, bu anayasanın ömrünü uzatıyor. Demek ki AKP bu anayasanın vesayetçi karakterine sığınarak başkalarına ait bir vesayeti kaldırıp, onun yerine kendi vesayetçi rejimini ikame ve tesis etmek istiyor. Gerçek böyle iken BDP, hü-

kümetin taslağına destek vermek için seçim barajının düşürülmesini talep ediyor.

Peki AKP hükümeti bunu göze alır mı?

Elbette alamaz. Zira milli iradenin savunucusu AKP'nin en büyük korkusu milli iradenin meclise yansımalarıdır. Düşünsenize: 2002 yılındaki seçimin iki partili meclisinde AKP neredeyse üçte iki çoğunluğa sahipti. 2007'deki seçim sonrasında AKP oylarını yaklaşık üçte bir oranında artırmasına rağmen 25-30 kadar sandalye kaybetti. Çünkü bir üçüncü parti meclise girmişti. Anayasa ve seçim yasalarında AKP'nin yapacağı bir değişiklik ile seçim barajı yüzde yediye bile düşürülmüş olsa, bir dördüncü partinin daha meclise girme ihtimali ortaya çıkacaktır ki, işte bu AKP'nin korkulu rüyasıdır. Bu durum ise, kendisinin oy kaybına yol açan diğer faktörler de göz önüne alındığında meclis çoğunluğunu yitirmesi tehlikesini ortaya çıkaracaktır. Bu nedenle, AKP'nin milli irade savunuculuğu yolundaki iddiası inandırıcı değildir. İşte tam da bu nedenle AKP darbe anayasasının arkasına sığınıyor.

Her şey bir yana, referandumla da olsa anayasa öngörülen tarzda değiştirilirse ne olur?

Şunlar olur: Sonsuza kadar meclis çoğunluğuna sahip olan AKP meclis üzerinden kafiler halinde HSYK'ya yargıç gönderir. Onlar da Cemil Çiçek'in ruhuyla mücehhez adalet bakanlarının riyasetinde yargıya kendileri gibi bağımsız düşünen savcı ve yargıçlar atarlar. Bu hep böyle devam eder. Kaydı hayat şartıyla görev yapacak olan sayın Abdullah Gül ise, esnaf sanatkar odalarından, tüccardan, MÜSLAD'dan, hademe-i hayrat cemiyetinden vb seçtiği yargıçları onar onar anayasa mahkemesine gönderir. Allah göstermesin, biliyorsunuz, anayasa mahkemesinin bir de "yüce divan" yetkisi var. Eh! O da kime niyet, kime kısmet. •

Şimdi, Hoca bey'in kutsal ruhu atanmış müderrislerin şahsında yaşamaya devam ediyor ki bu ruh 12 Eylül rejiminin ruhudur

RAHİMDE RÖVAŞATA

Mesud Ata

mesudata@gmail.com
www.rahimderovasata.blogspot.com

**Bir acayip ikilem:
Uygarlığın eseri
barajlar=Uygarlığın
düşmanı barajlar**

Baraj yapımları esnasında gösterilen tepkilerde çoğunlukla "bir uygarlığın yok olacağı"na dair endişeler dile getiriliyor. Alliano'de kültürel miras, Hasankeyf'te kültürel miras, Ilisu Barajı yapımında kültürel miras... Vurgulanan kayıplar, hep uygarlığın kayıpları. Barajlar da oysa uygarlık adına yapılıyor. Kimileri de eski uygarlıkların yıkılmaması adına karşı duruyor barajlara. Bir yanda uygarlık adına yıkım, öte yanda uygarlık adına inşaat...

İrlanda Üniversitesi'nden bir arkeolog (Maggie Ronayne) tarafından hazırlanmış "Ilisu Barajı: Barbarlık İçin Bir Anıt" başlıklı bir değerlendirmeye rastladım. Barajın kurulmasını "barbarlık" olarak tanımlanmış. O içine negatif mânalar yüklenen barbar, vahşi, ilkel kelimelerinin tanımladığı hangi kabile, uygar toplumların yaptığı yıkımı, hangi ilkel, barbar kabile yapmıştır?

Artık bilhassa arkeologların, antropologların barbar, ilkel, vahşi kelimelerini bir küfür olarak kullanmaktan vazgeçmeleri gerekiyor. İlkel, ilk el'dir, safır. Vahşi, doğal olandır, temiz olandır. Ve gerici, mâziye aşık olandır, Cemil Meriç'in de dediği gibi.

Kullanılan dil, kelimelere yüklenen anlamlar, ciddi bir meseledir. İktidarlar dili bir hüküm ve manipülasyon aracı olarak kurnazca kullanıyor. Hakim olanın dilini, medyanın, iktidarların zehrini söküp atmamız gerekiyor dilimizden. "Ya barbarlık ya sosyalizm!" sloganını da kenara bırakmalı. Uygarlığın, modernliğin, ilericiğin ve bunların karşısına konulan barbarlığın, vahşiliğin, gericiğin, ilkelliğin yeniden tanımlanması gerekiyor.

Ve baraj meselesine dönecek olursak; Hiçbir şey doğal dengeden, yaşam enerjisinden, biyolojik bağdan, doğanın ruhundan daha önemli olamaz. Bir bölgede, dünyada, doğada yaşam yok oluyor; dengeler altüst oluyorsa uygarlıkların ve kültürel mirasın canı cehenneme.

Cehennem odunlarının altında kumsal var!

"Working men of all countries, unite!" Karl Marx
"Burning men of all countries, unite!" Mesud Ata

Televizyon izleme fırsatı bulduğum zamanlarda STV'nin über-fantastik dizilerine bakıyorum. Bir başka zaman bir haftalığına eve kapanıp STV dizilerini izleyerek not defterimi paylaşmayı düşünüyorum ama şu serilerden birinden söz etmek lazım. İnsanların öldükten sonra bir melek karşısındaki muhasebesinin gösterildiği dizide. hikayesi anlatılan kişinin hayatından bir bölüm kısa film şeridi gibi akıyor. Yaa işte böyle böyle yapmışsın, denilerek hesap kitabı sağ eline ya da sol

eline veriliyor. Sol eline verildi mi kitabın, cehennemliksin demek oluyor ve bir "hayıııaağğğr!" çektikten sonra dark side'ı boyluyorsun.

Solculuk da cehenneme gitmenin sebeplerinden birisi STV için. Dizilerde üniversiteye giden öğrencileri kafalayan, kızlar kullanarak genç dimağları ağına düşüren solcular filan... Aman yarabdim nasıl bir şenlik!

Alim addedilen bir dayıya "İslam'da sağ ve sol kavramı hakkında bilgi verir misiniz?" diye soruluyor. Bu dayımız da yazmış madde madde:

- İstisnalar hariç, bütün vidalar, sıkıştırıp sağlamlaştırılmaları için sağa döndürülür. Gevşetmek, bozmak için sola bükülür.

- Helâda taharet, sol elle yapılır.

- Gelin veya güveyin sağında gidip kılavuzluk eden kimseye-(Sağdıç) denir, sol dışı denmez.

- Kısır olmayan, süt veren hayvanlara, mallara (Sağmal) denir, solmal denmez.

Diye daha bi sürü şey sıralayıp şöyle bağlamış:

"Sağ ruhtur, sol maddedir. İsimleri ay-

rı olsa da komünizm, faşizm ve kapitalizm gibi bütün izimli sistemlerin hepsi birer sol sistemdir."

Ne çekmişse artık, yazının sonlarında kapitalizmi de sola koyarak altın vuruşunu yapmış mitolog dayı.

Hikayenin özeti şu: solcular öyle ya da böyle yanacak. Bu adamların hayal ettiği gibi olursa öte tarafta da direniş sürecektir; sendikacı ölümlüler, zebanilere dönerek "İnsanlık onuru işkenceyi yenecek!" diye bağıyor; cehennem yolcuları ve en önde tanrılardan ateşi çalan Prometheus, sloganlar yükseliyor: "Gene laf değil, genel af istiyoruz!". Anarşistler de buna mukabil: "Af değil özgürlük" diye bağıyor. Ve Araf'takilerin sesleri yükseliyor: "Ya hep beraber ya hiç birimiz!"

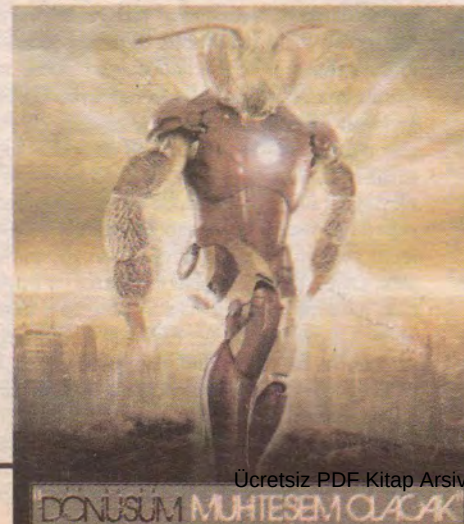

Hürriyet Çocuk Pedofilisi

Hürriyet Çocuk Kulübü adıyla bir ek basıyor Hürriyet. Küçük bir Marie Claire, Cosmopolitan gibi. Winx, Barbie ve Disneyland fetişinden geçtim passo Moda haberiyle dolu. Eski sayılarını karıştırırken "İkoncan" haberi gördüm. (İkoncan, bikinili görüntüleriyle, firikikleriyle vesaire magazin haberlerinde görünen mankenler için kullanılan tabirlerden biri.) Haberde Tom Cruise'un üç yaşındaki kızının annesiyle birlikte çekilmiş fotoğraflarından annesi kırılmış ve "Şimdi tüm çocuklar ona özeniyor" diye kıyafetlerinden bahsedilmiş. Bu algı, hastalık değil de nedir.

Sağ ve sol'u enteresan bir şekilde imanla kolajlayabilen balıcı dayı, Türkiye gazetesinin menkibecisi. Bu dayının internet sitesinde "Gel Türkiye Okuyalım" başlığı altında Türkiye gazetesi övgüleriyle dolu 15 civarında şiir var. Hepsisi de tıpkı gazetenin bir zamanlar hediye ettiği stres bileziği gibi; zerresiz stres bırakmıyor. Tiraj duası niteliğindeki bir şiirini paylaşmadan duramamak:

Zulmette ışık saçtın
Fitne fesattan kaçtın
Basında çığır açtın
Benim güzel gazetem.
Hakka hizmet edersin
Tirajın çok yükselsin
Rabbim ömürler versin
Benim güzel gazetem.

Akbank ve Garanti'den Dünyayı Kurtarma Projeleri

Akbank ve Garanti Bankası Ilisu Barajı için kredi verecek. Verebilir tabii, bankaların tabiatı buna müsait. Ancak bu bankalar "çevreci banka" diye ürünlerini pazarlayan bankalar. Garanti'nin çevreci bonusları, Akbank'ın çevre projeleri... Bu mesele ile ilgili ciddi bir tepki var. Avrupa'da da "Stop Ilisu, save Hasankeyf" pankartlarıyla eylemler yapılıyor. Peki, bununla ilgili patron medyasında hiç haber var mı? Peki ya küresel ısınma eylemlerinde boy gösteren Mehmet Ali Alabora'yı en son ne reklamında gördünüz?

"Halk aşksızsa sokaklar banka dükkanlarıyla doludur"
Cahit Zarifoğlu

"Çünkü bütün bankalar, silah fabrikaları"
İsmet Özel

"Bankamatik... İş Bankası'ndan neyi eksik!"
Mehmet Ali Alabora

Kamuoyunda tartışmalar yaratan araştırmaların sahibi TESEV, yine çok konuşulacak bir araştırmanın sonuçlarını yayınladı. "Herkesin Yargısı Kendine... Demokratikleşme Sürecinde Basının Yargı Algısı". Çalışmayı hazırlayan insan hakları avukatı Meryem Erdal, araştırmanın içeriğini ve izlenimlerini yeniHarman'a anlattı

Basının yekpare tavır sergilediği tek dava DEP'in kapatılması davasıdır

Türkiye'de uzun zamandan beri pek çok insanın sezgiyle söyleye geldiği bir durumu ispat ettiğiniz bir çalışmanız yayımlandı. 'Herkesin Yargısı Kendine' Türk basınındaki dezenformasyon, yargı haberlerinin aktarılışı üzerinden yürüttüğünüz çalışmanızla tarif edilebilir bir hal aldı. Bize biraz çalışmanızdan bahseder misiniz?

Bu çalışma, TESEV'in yargıya yönelik algı ve zihniyet yapılarını konu alan araştırma dizisinin üçüncü ayağını oluşturuyor. Yargı dizisinin ilki, Mithat Sancar ve Eylem Atılcan tarafından hazırlanan ve hakimlerin savcıların algı ve zihniyet yapılarını ele alan "Adalet Biraz Es Geçiliyor" adlı araştırma, ikincisi ise Mithat Sancar ve Suavi Aydın tarafından hazırlanan ve toplumun yargı algısını ortaya koyan "Biraz Adil, Biraz Değil" adlı çalışmaları. "Herkesin Yargısı Kendine" adlı çalışma ise kritik davalar üzerinden basının yargı algısını ortaya koymayı amaçlıyor. Çalışma, kamuoyunda ve basında geniş yankı uyandıran, uzun süre gündemde kalan ve toplumsal bellekte iz bırakan altı davayı kapsıyor. Davalar, derin devlet ve parti kapatma kapsamında iki ayrı alandan belirlendi. Bunlar, Susurluk, Şemdinli, Ergenekon, Hrant Dink cinayeti davası, Demokrasi Partisi (DEP) ve Refah Partisi (RP) kapatma davalarıydı. Bu davaların basındaki yansımalarını görmek için de ana akım medyayı temsilen Hürriyet gazetesi, muhafazakar basını temsilen Zaman gazetesi, milliyetçi basını temsilen Ortadoğu gazetesi ve özellikle Ergenekon soruşturması sürecinde farklı duruşu ve yayın çizgisiyle öne çıkan Taraf gazetesi, Taraf'ın yayına başlamasından önceki dönemler içinse Radikal gazetesi esas alındı.

Nasıl bir yöntem izlediniz?

Çalışmada şöyle bir yöntem izledik: 1993 sonunda DEP'in kapatılması davasının açılmasıyla başlayan bir dönemi kapsayan bu çalışmada ilk ve en zor aşama, gazetelerin taranarak davalarla ilgili haber ve yorumların bir araya getirilmesiydi. Bu aşamanın ardından binlerce sayfayı bulan materyalin ön okuması yapılarak yargıyla ve yargısal süreçle ilgili olanları ayıklandı. Daha sonra ayıklanan haber ve yorumların hangi konularda yoğunlaştığı tespit edildi ve bu tespit doğrultusunda başlıklar oluşturuldu. Kısaca, çalışma boyunca basının algısını yansıtmak amacıyla saptamadan mevcut duruma sadık kalmaya özen gösterildi.

Dezenformasyon ve hesaplı yayının basının haber verme arzusunun önüne geçmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Basının işlevi, bağımsızlık, tarafsızlık, nesnellik ve gerçeğe uygunluk ilkeleri çerçevesinde olayları ve kurumları izleyerek ve ulaştığı bilgileri topluma aktarmak ve halkın bilgilendirme ihtiyacını karşılamaktır. Bu işlev doğru bir zeminde yerine getirildiğinde basının yargı dahil kurumların şeffaflaşması, ülkenin, hukukun ve yargının de-

demokratikleşmesine katkı sunması kaçınılmazdır. Ancak verili durum basının genel olarak bu noktadan uzak olduğunu gösteriyor. Kitabın adından da anlaşılacağı üzere genellikle gazetelerin olayları ve olguları izlerken ve aktarırken kendi penceresinden algılama ve sunmayı tercih ettikleri, çeşitli etkenler nedeniyle kendi pozisyonlarına göre yargısal süreçleri ele aldıkları söylenebilir. Elbette, gerçeğin topluma aktarımında özen ve çabalar gösteren ayrıksı duruşları unutmamak gerekir. Basının ağırlıklı bir bölümünün, devletin yükselecek çıkarlarını ve bu çıkarların gerektirdiği derin devlet gibi yapılandırmaların gerekliliğine vurgu yaptıkları görülmüyor. Keza kapatma davalarında "irtica" ve "bölücülük" eksenli tehdit algısı anayasal yargıyla ilgili değerlendirmelerin çerçevesini çiziyor. Her iki açıdan da yargının işlevinin, rejimi ve güvenlik kurumlarını koruma önceliği olarak algılandığına tanık oluyoruz. Özetle, basının güvenlikçi ve devletçi yargı pratiğini desteklediğini ve onayladığını görüyoruz. Asıl kıyamet, bundan sapma olduğu durumlarda kopuyor. Davalarla ilgili her kritik eşikte bu refleksin devreye girdiğini görüyoruz.

Basındaki bu işlev sapmasının temel sebepleri sizce nelerdir?

Bunda çeşitli alanlara yayılan ticari faaliyetleri, siyasi iktidarla ve kurumlara kurulan ilişkinin mesafesi veya mesafesizliği gibi pek çok etken rol oynuyor. Bu etkenler, faaliyetlerini izlemekle ve topluma aktarmakla sorumlu olduğu kurumlara karşı objektif bir bakış ve tutum geliştirmeyi engelliyor. Doğal ve kaçınılmaz bir biçimde bu durum haber kaynaklarına da yansıyor ve haber kaynaklarının önemli bir bölümünü resmi kaynaklar ve kurumlar oluşturuyor. Karşılıklı çıkarların belirlediği, olayların ve yargısal süreçlerin kendi gerçekliği içinde değil de, kurulan ilişkilerin dayattığı formda ve meşrulaştırıcı bir zeminde yürütmesi kaçınılmaz oluyor. Böylece, kurumsal hassasiyetler ve denge hesapları önemli bir öncelik haline geliyor. Nitekim son günlerde medya içinden gelen itiraflar, kurumlara girilen ilişkileri ve bu ilişkilerin dayattığı işleyişi ve taraflılığı gözle görülür hale getiriyor.

Örneğin incelediğiniz bir yayın organının doğru ya da yanlış benzer davalar karşısında hep aynı tavrı aldığını mı gördünüz yoksa dikkat çeken çifte standartlar ya da ciddi çelişkilere rastladınız mı? Örnek verebilir misiniz?

Araştırmada ulaşılan önemli sonuçlardan biri de basının yargısal süreçleri izleme ve değeri-

dirme biçiminin tutarlı bir standarda ve ilkeye dayanmaması. Görüş ayrılıkları, yaklaşım farklılıkları elbette doğal. Ancak doğal olmayan, olayların derinleşme kaygısı gütmeyen, evrensel ölçütlerle ve normlara dayanmayan ve daha ziyade saflaşmanın öteki tarafını hedef alan bir yöntemle ele alınmasıdır. Bu koşullarda yargısal süreçlere yaklaşımında duruma ve döneme göre değişen farklı tutumlarla karşılaşma-

ma kaçınılmaz oluyor. Çalışma-

Basının güvenlikçi ve devletçi yargı pratiğini desteklediğini ve onayladığını görüyoruz. Asıl kıyamet, bundan sapma olduğu durumlarda kopuyor. Davalarla ilgili her kritik eşikte bu refleksin devreye girdiğini görüyoruz

da yer alan birçok başlıkta böylesine örneklerle rastlamak mümkün. Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı, adil yargı, çift başlı yargı uygulaması, yargının çifte standartçı tutumu, devletçi yargı pratiği ve bunun yarattığı cezasızlık ve dokunulmazlık gibi yargıya dair temel sorunlara, genellikle gazetelerin kendi pozisyonlarını korumak adına ve çelişkiye düşmek pahasına da olsa ya hiç görmemek ya da istediği gibi görmek biçiminde bir yaklaşım geliştirdiğine rastlanıyor. Sanırım basına yönelik güvensizliğin ve inandırıcılığın kaybetmenin temelinde de bu yatıyor. Bir yandan yüksek yargıyı bağımsız gören ana akım medyanın Şemdinli ve Ergenekon süreçlerinde yargının siyasallaştığı iddiasını sıklıkla gündeme taşıdığı, öte yandan DEP'in kapatılması kararını mahkeme kararına saygı duyulması gerektiği noktasında eleştiri dışında tutarak, "insan hakları bahanesiyle neredeyse DEP'liler için yas tutmamız istenecek. Düşülen hata DEP'i siyasi parti gibi görmektir." biçiminde yorumlayan muhafazakar basının RP kapatma davası söz konusu olduğundaysa siyasi partilerin kapatılmasını eleştiriyle karşıladığına tanık oluyoruz. Yine, soruşturmanın gizliliğiyle ilgili "sızdırma" - "sulandırma" tartışmalarında da benzer bir tablo söz konusu. Sızdırılan Şemdinli iddianamesinin içeriğini henüz yasal süreç tamamlanmadan yayımlayan gazetelerin bu kez Ergenekon sürecinde soruşturma kapsamında yer alan bilgi ve belgeleri yayımlayan gazeteleri suçlamalarıydı. Burada önemli bir başka nokta, kritik yargısal süreçler temelinde basının ayırıştırıcı, diğerini görmeme veya kendi yaklaşımını destekleyen verileri öne çıkarma eğiliminin güçlenmesidir. Olayların ve gelişmelerin yalnızca bir boyutunu aktarma tehlikesi yaratan bu eğilim, eksik ve yanlış algıya yol açıyor. Nesnellik kaygısı taşıyan okurun bir olayın bütününe görebilmesi için farklı eğilimlerin hepsini birlikte okuması ve parçaları bir araya getirmesi gerekiyor. Örneğin, Ergenekon soruşturması bağlamında yargının siyasallaşması tartışmalarında Başbakan'ın "savcıyım", CHP liderinin "avukatıyım" açıklamasında

ana akım medya Başbakanın açıklamalarını yargıya müdahale olarak görürken, muhafazakar basının ana muhalefet liderinin açıklamasını yargıya müdahale olarak gördü.

Susurluk ve Ergenekon davaları çalışmanızda baz aldığınız davalardan. Bu iki süreçte basının yaklaşımı açısından gördüğünüz temel farklar nelerdir? Çetelerin üzerine gidilmesi konusunda Susurluk zamanında basında sanki daha geniş bir konsensüs var gibi hatırlanıyor. Siz ne dersiniz?

Susurluk, bir tesadüf sonucu ülke gündemine oturan skandaldı. Yani, derin devletin tasfiyesi amacıyla yola çıkılan süreç değildi. Malumu ilan ettiren şey trafik kazasıydı. Ergenekon sürecini başlatan olay ise bir gecekondu silahların bulunmasıydı. İradî veya rastlantısal bu tür durumlarda gösterilmesi gereken ortak tepki, ülkenin ve her birimizin geleceği için devlet tarafından kurulan, göz yumulan veya kontrol altında tutulan bu tür yapıların tamamen ortadan kaldırılmasıdır. Türkiye bugüne dek rastlantılarla dayattığı fırsatları değerlendiremedi. Görülenle veya gözden çıkarılanla sınırlı kalan bir tabloyu konuştuk hep. Konuşmaya da devam ediyoruz. Basın, derin devlette ilgili yargısal süreçleri nasıl algılıyor sorusunun yanıtını, basının derin devlet değerlendirmelerinden hareketle verebiliriz. Susurluk, basında derin devlette ilgili görüş ve yorumların dile getirildiği ilk süreç. Ana akım medya içinde ve milliyetçi basında devletin, yüksek çıkarlarını korumak için hukuk dışına çıkabileceği ve her devletin kendi derin devletine sahip olabileceği görüşünün açıkça ifade edilmesine neden olan bir süreç. Dolayısıyla derin devletin tasfiyesi girişimlerinin görünle sınırlı kalmasının da kabul edilmediği ve bu tür çabaların devletin "derin bağımsızlık sistemini çöktürmek" olarak algılandığı bir tutumla karşı karşıyayız. Bu algıya sahip gazete ve yazarların skandali ele alırken, kazanın RP-DYP koalisyonunun (Refahyol) iktidarda olduğu dönemde gerçekleşmesi ve laik-anti laik ayrışmasındaki konumları nedeniyle Susurluk sürecini destekledikleri, ilgi gösterdikleri izlenimi doğuyor. Aynı biçimde muhafazakar basının da Susurluk sürecini Ergenekon sürecinde olduğu kadar açık bir pozisyonda desteklemediği görülmüyor. Bu sürecin ısrarlı ve tutarlı takipçisi olarak daha ziyade Radikal gazetesi ile gazetelerinin genel çizgisi dışına çıkan bazı yazarlar dikkati çekiyor.

Refah Partisi ve DEP kapatma davalarına yaklaşım açısından Türk basınında dikkatinizi çeken temel farklar nelerdir?

Basının yekpare tavır sergilediği tek dava DEP'in kapatılması davasıdır. Çoğunlukla polis ve DGM Başsavcılığı'nın kaynaklık ettiği haberleriyle basın, DEP'in kapatılmasının meşru zemini hazırlıyor. Kapatma davasının açılmasından bir kaç ay sonra DEP'li milletvekillerinin doku-

2008 yılı için bir dosyanın özel yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri savcılıklarında bekleme süresi ortalama 636 gün. İstatistiklere göre bu süre faili meçhul dosyalar için 2820 gün olarak gerçekleşmiş

nulmazlıklarının kaldırılması ise haklı, geç kalınmış bir karar olarak değerlendiriliyor. "Meclis gerillasi", "Meclis temizlendi", "hain denmezse, hıyar da mı denemez" ve benzeri söylemlerle DEP'e yönelik uygulamalar destekleniyor. Mil-letvekillerinin gözaltında çekilmiş fotoğrafları, sorgularıyla ilgili bilgiler, ifadeler yayımlanıyor. Soruşturmanın gizliliği, adil yargı, siyasi dokunulmazlık gibi bugünün güncel tartışma konularının hiçbirini öne sürülüyor. Basın, alışık olunmadık biçimde müthiş bir uzlaşma sergiliyor ve "bölücülük" eksenli iç tehdit algısı etrafında birleşiyor. "Bölücülük" tehdidine karşı yakalanan geniş ittifak RP kapatma davasında nispeten dağılıyor. Bu kez "irtica" tehdidi devreye giriyor ve muhafazakar basın DEP'in kapatılmasındaki tutumunun aksine RP'nin kapatılmasına karşı çıkıyor. Özellikle 28 Şubat'ın rol oynadığı bu süreçte ana akım medya ve milliyetçi basın "irtica" tehdidini öne sürerek RP'nin kapatılması sürecini destekliyor. RP'nin irtica faaliyetlerin odağı haline geldiği ve kapatma geç kalındığı gibi gerekçeleri ileri sürüyorlar. Bu gazetelerin Batı Çalışma Grubu tarafından hazırlanan ve ordunun iddianamesi gibi işlev görerek kapatma kararına dayanık oluşturan irtica raporuna ve iddialara itibar ettikleri ve kapatmayı meşrulaştırıcı, haklaştıracı bir çizgi izledikleri görülüyor.

Şemdinli Davası ve Savcı Ferhat Sarıkaya'nın ihracına çalışmanızda önemli bir yer ayrılmışsınız. Bu davayı neden Türk Basını için belirleyici davalardan biri olarak seçtiniz?

Şemdinli soruşturması, pek çok konuda olduğu gibi hakim ve (savcı) güvencesi bakımından da sembol öneme sahip. Bazı yazarların "Şemdinli sendromu" olarak özetlediği gelişmelerin, ordunun yargı süreçlerindeki rolünü, güvenlik güçlerine tanınan yargı başıslıklığı geleneğini, askeri yargı-sivil yargı ayrımının yol açtığı çift başlı yargı modelinin askerin dokunulmazlığını sağlamadaki yerini göstermesi ve dokunulmazlara dokunmanın ağır bedelinin yaratacağı sonuçları açığa çıkarması bakımından bu dava oldukça önemli. Savcının meslekten ihracı sürecinde ana akım medyanın militarist yaklaşımları belirgin biçimde öne çıktı. İddianamenin içeriğinin öğrenilmesiyle birlikte Genelkurmay'ın muhtıra vermesi veya bildiri yayımlanması sabırsızlıkla beklendi. 20 Mart 2006 tarihli bildiriyte Genelkurmay, komutanlar hakkındaki suçlamada bulunanlar hakkında anayasal kurumları göreve çağırıldığında "nihayet" yorumları yapıldı. Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in talebiyle başlayan soruşturma süreci savcının meslekten ihracıyla son buldu. İhraç kararının yargı üzerindeki etkisine ilk önce, güvenlik güçlerini suçlamanın hayal ötesi kabul edilerek davanın askeri yargının görev alanına girdiğini belirten Yargıtay kararında rastladık. Ardından, dosyayı askeri yargıya göndermeyen mahkeme üyelerinin başka yerlere atandıklarına, yeni oluşturulan

mahkeme heyetinin görevsizlikle dosyayı askeri yargıya gönderdiğine tanık olduk. Tüm bu gelişmelerin, Şemdinli'nin derinliğine araştırılmasını ve gerçeği açığa çıkarma beklentilerini boşa çıkardığı ve dokunulmazlık duvarını aşma girişimleri üzerinde tehdit oluşturduğu açık.

Hrant Dink Davası'nın basında ele alınışı sırasında bir ayrışma gördünüz mü? Anlatır mısınız?

Evet. Ancak bu çok temel bir ayrışma. Çünkü Hrant Dink cinayetini, Dink'in AGOS gazetesinde yayımlanan yazısı ve bu yazıyı izleyen yargılama sürecinden bağımsız düşünmek olanaksız. Cinayete yönelik tepkiler iki noktada geliyor. Birincisi, Dink'in öldürülmesinde TCK 301 yargılamalarının rolüne ve cinayetin derin devletle bağlantısına vurgu yapıyor. İkinci tepkiyse, 301'in rolünü yadsıyarak ve cinayeti mahalle psikolojisine ve/veya yabancı istihbarat ajanlarının etkisine bağlayarak derin devlet bağlantısını reddeden milliyetçi basın ve ana akım medya tarafından dile getiriliyor. Derin devletin gerekliliğini de savunan bu kesimlerin genellikle derin devlet bağlantılarına karşı kuşkucu veya retçi bir yaklaşım sergiledikleri görülüyor. Aynı tutumlarını Dink cinayetinde de sürdürüyorlar.

'Konu yargıya intikal etti' cümlesinin yardımıyla çok zaman dillendirilen yargının bağımsızlığına saygının pratikte karşılığını incelemelerinizde görebildiniz mi? En ciddi gizlilik ihlalleri ya da yargısız infazlar nerelerdeydi?

Yargıya saygı ve güven, siyasi aktörlerin, ordu, yargı gibi kurumların sıklıkla yinelediği bir şablon ifade. Şablon diyorum çünkü yaşanan olaylar bunun sözde kaldığını ve gerçekliği ifade etmediğini gösteriyor. Yargıya saygı ve güveni, yargı kararlarının ve pratiğinin yanı sıra kurumların ve kurumlar arasındaki işleyişin demokratik standartlara ve geleneklere oturtması kazandırır. Herkesin kendi yargısının bağımsız ve tarafsız olduğuna inandığı bir ortamda, saygı ve güven de öznellesiyor. Bence sık sık yapılan vurgular da bu konuda bir sorun olduğunun göstergesi. Özellikle Genelkurmay bildirilerinde yargıya saygı ve güven söylemlerinin hele de kritik süreçlerde yapıldığında, yargıya "gereğini yap" mesajı algısı yarattığı açık. Şemdinli sürecinde Genelkurmay bildirisinin ardından savcının ihracı, ihraç kararının ve Yargıtay'ın bozma kararının gerekçelerine yansıyan ifadeler bu algıyı doğrular nitelikteki örneklerdir.

Adil yargılama, tutukluluk süreleri, gizlilik ilkeleri gibi evrensel hukuk normları açısından da Türkiye basınında bir fikir birliği söz konusu mu?

gölge. Örneğin Şemdinli Davası'nda hızlı yargılamayı eleştirenler varken Ergenekon Davası'nda da geç yargılamayı. Burada ne gördünüz açıklar mısınız?

Türkiye yargı pratiğinin temel bir sorunu olmasına karşın adil yargılama ilkesi çerçevesindeki sorunlara ve uygulamalara karşı hayli ilgisiz kalan basın, Ergenekon soruşturmasıyla birlikte bu konuya ilgisinin arttığını görüyoruz. Türkiye kamuoyu Ergenekon soruşturması sayesinde adil yargılama ilkesi kapsamındaki makul süre aşımı, masumiyet karinesi, yargılamanın açıklığı, suçlamadan haberdar edilme hakkı gibi konuların önemli bir ihlal alanı olduğunu öğrendi. Ana akım medya iddianamenin hazırlanmasındaki gecikmeyi ve özellikle komutanların uzun süre tutuklu kalmalarını adil yargılama ilkesine aykırı olduğunu ileri sürdü. Hatta bazı yazarlar, "Hiçbir yargı bu kadar gecikmemiştir. Adalet tarihinde (dikta rejimleri hariç) iddianamesi bir yılda hazırlanmayan başka bir dava var mı bilemiyorum" yorumlarını yaptılar. Ne yazık ki, adil yargılama ilkesi ihlallerini Ergenekon'la sınırlı gören bu iddialı yaklaşım sahiplerinin, adaletin gecikmesi sorununun olağan bir uygulama olduğunu geçtikleri görülüyor. Oysa ALHM kararları ve Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğü verileri bile ülke gerçekliğini açıklamaya yetiyor. Zira 2008 yılı için bir dosyanın özel yetkili ağır ceza mahkemeleri savcılıklarında bekleme süresi ortalama 636 gün. İstatistiklere göre bu süre faili meçhul dosyalar için 2820 gün olarak gerçekleşmiş. Ayrıca amaç hasıl olduktan sonra bu tür yakınlıklarına rastlanmaması da dikkat çekici bir başka nokta. Keza Ergenekon'dan önce Şemdinli sürecinde aynı gazete ve yazarların adil yargı konusunda herhangi bir hassasiyet göstermedikleri gibi mahkemenin bir buçuk ay gibi kısa bir sürede ve ikinci duruşmada sanık astsubayları 39'ar yıl hapis cezasına mahkum etmesini "hızlı", "apar topar" eleştirileriyle karşılamaları da adil yargıya bakıştaki ölçsüzlüğü ve tarafsızlığı göstermesi bakımından önem taşıyor. Soruşturmanın gizliliği bakımından da örneğin Ergenekon soruşturmasındaki bilgi ve belgeleri yayınları gizlilik ihlali olarak değerlendiren gazetelerin Susurluk ve Şemdinli süreçlerinde benzer haberleri yayımladıkları görülüyor. Kısaca bu konudaki tutumu, evrensel norm ve standartlardan öte, ihlallerin kime yöneldiği hususunun belirlediği görülüyor.

İncelemenizi yaptığınız dönem Türkiye'de kamplaşmanın belki de en yoğun yaşandığı tarihi bir dönem. Olayların geniş bir incelemesini yapan bir hukukçu olarak nasıl görüyorsunuz Türkiye'nin gidişatını?

İncelediğimiz başlıklar itibarıyla baktığımızda Susurluk'tan bugüne tabulara dokunma anlamında önemli gelişmeler olduğu muhakkak. Ancak bu yeterli değil. Yapılması gereken daha çok iş var. Hiç kimsenin bu ülkede derin devletin tamamen tasfiye edildiği düşüncesinde olduğunu sanmıyorum. Yargılama konusu olmamış, daha kapağı açılmamış, aydınlatılmamış binlerce faili meçhul ortada dururken, 33 yıl önce başlayan 16 Mart davası henüz zamanaşımına uğramışken, göz göre göre işlenen Hrant Dink cinayeti aydınlatılmamışken, yargılamalar görünle sınırlı kalırken gelinek noktayı yeterli görmek olanaksız. Yaşanan onca insanlık dışı olayı unutarak değil, onlarla yüzleşerek ve mağdurların ve toplumun adalet beklentisi karşınarak ancak vicdanlar bir ölçüde rahatlayabilir. Aksi halde halının altına süpürülen her yaşanmışlık, geleceği karartmayı sürdürecektir.

Ergenekon davası sürecine basında oluşan siddetli tepkilerin diğer tarafları için de ciddi

eleştiriler söz konusu. Antidemokratik bir biçimde askerin yargılanmazlığını savunanlar ve yine antidemokratik biçimde yargılanmaları tamamlanmamış sanık askerler hakkında peşin hükümlü yayınlar yapanlar. Siz bu iki tarafı çalışmanızda değerlendirirseniz nasıl bir resim görürsünüz?

Derin devlet yargılamalarında asker önemli bir yere sahip. Bunda askerin iç güvenlikteki etkin rolü ve yapılanmasının da etkisi var. Şimdiye dek askerle ilgili sayısız iddia gündeme geldi. Ancak bu durum adli ve idari süreçlere aynı oranda yansımada. Mutlak bir dokunulmazlık alanı yaratıldı. Buna karşın basının önemli bir bölümü, militarist hassasiyetleri ön plana çıkararak bu dokunulmazlık alanına müdahaleye karşı tahammülsüz davrandı. "Terörle mücadele eden" güvenlik güçlerini ve orduyu yıpratmak istediği gerekçesiyle askeri hedef alan girişimlere karşı çıktılar. Hatta, ordunun yargısal süreçlere müdahalelerini de sürecin doğal ve ayrılmaz bir parçası gibi algıladılar. Derin devlet bağlantılı yargı süreçlerini destekleyen kesimler ise soruşturma kapsamındaki her türlü bilgi ve belgeye büyük önem atfederek kamuoyuna yansıtılar. Esasında hiçbir gazete veya yazar kendisine ulaşan bilgi ve belgeyi kullanma fırsatını kaçırmıyor yada kaçırmak istemiyor. Burada önemli olan toplumu bilgilendirme hakkı ile adil yargılama hakkı arasındaki dengeyi gözetmek ve korumak. Bence eksik olan yan bu. Yayımlanan haberlere bakıldığında herhangi birinin değil, bizzat soruşturma organlarının ve onlarla çalışan güvenlik birimlerinin bu haberlere kaynaklık ettiği görülüyor. Demek ki, ihale kaynaklık edenlerin sorumluluğunu da ortaya koymak gerekiyor.

İdeoloji, ticari hesaplar, hükümetle ilişkiler, Ordu ve devlet ile ilişkiler, uluslararası çevreler ile ilişkiler gibi tahmin edilebilir etkenler içerisinde (bilmiyorum unuttuğum var mı?) basının tavrında bu son beş yılda genel olarak belirleyici olan hangisidir? Tabii bunu somut bir bilgiye sahipsiniz diye sormuyorum. Ancak incelemeniz sırasında hissettikleriniz üzerinden yanıtlayabilir misiniz?

Bu sorunun yanıtını basının içinden yapılan açıklamalar, itiraflar da veriyor aslında. Çalışmadan öte, sonuçta bu ülkede yaşayan bir vatandaş olarak, basının, iktidarla, orduyla ve sair güç odaklarıyla ilişkilerinin önemli ve belirleyici bir faktör olduğunu biliyoruz. Arka planda, ilişkilerin boyutu ve dayattığı zorunluluklar olduğu muhakkak. Bunu son beş yılda da sınırlamıyorum. Daha gerilere gittiğinizde de görürsünüz. Son yıllarda ise Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin getirdiği ve cesaretlendirdiği gelişmeler yaşadığını düşünüyorum.

Halkın, yargı ve basına güvenmediği olgusunu çalışmanızın sonuçlarıyla birlikte düşünürseniz hem bu çalışmayı yapan bir araştırmacı hem de bir hukukçu olarak sizce bu durumun haklı bir sebebi var mı ve aegşmesi için gerekli olan yapı nedir, nasıl sağlanır?

Halkın yargıya ve basına güvenini ölçen bir araştırmanın sonuçları yayımlanmıştı geçtiğimiz haftalarda. Her yıl AB tarafından üye ve aday üye ülkeler arasında yaptırılan ve halkın kurumlara güvenini ölçen bu araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de yargıya güven %65, gazetelere güven ise %25 oranındaydı. Kendi adıma yargıya güven oranına şaşırdığımı söylemeliyim. Bu sonucun ortaya çıkmasında son dönemdeki gelişmelerin etkisini bilemiyorum ama deneyimlerim ve gözlemlerim yargıya güvenin düşüş olduğunu gösteriyor. Adaletle güven duygusunun yitiminin yarattığı tüm belirtileri gösteriyoruz toplum olarak. Yargı, devleti, rejimi, kurumları koruma önceliğinden öte toplumun çıkarlarını ve ihtiyaçlarını dikkate almadığı, hukukun ve ülkenin demokratikleşmesine katkı sunduğu ve ön açıcı olduğu, eşitlikçi ve adil bir uygulama geliştirdiği ve bu yönde kurumsallaştığı ölçüde gerçek işlevine kavuşacaktır.

Zamanın ruhunu anlamak

Insanın içinde yaşadığı zamanı anlaması, şimdilerde bazı köşe yazarlarının bilip bilmeden dile getirdikleri “zamanın ruhunu” anlamasıyla mümkün. O ruhu anlamak ise, yine o ruhu oluşturan unsurların araştırılmasını gerektiriyor. Peki bu ruhu oluşturan unsurlar nelerdir: a) başlangıçta dünyanın maddi olarak kavranması b) sonra bu kavrayış doğrultusunda oluşturulan dünya görüşleri c) ve bu dünya görüşlerine göre sanatın politikaya, dinden ekonomik ilişkilere kadar uzanan yaşam alanlarının düzenlenmesi d) bu düzenleme sonucunda ortaya çıkan, modalar, akımlar ve eğilimler. Bu unsurlar bir bütün olarak, belli bir zaman dilimine özgü ruhu oluştururlar. Ve sonra o ruh, tekrar bütün bu unsurları belirler, bir “çepeçevre kaplayan” olarak onları içerir. Bu arada unutmadan vurgulamak gerekiyor: “zamanın ruhu” kavramını felsefi bir terim olarak bize kazandıran Hegel’dir.

İnsanın dış dünyayı, önce beş duyusunun verileriyle algılaması doğal bir süreçtir. Başta görme olmak üzere, dokunma, işitme, tat ve koku alma duyuları, ilk insandan günümüze dek, yeryüzüne gelen bütün insanların dış dünyayla kurdukları ilişkinin temelini oluşturuyor. Dahası, insanın nesneler dünyasıyla ilişki kurabilmesi bir anlamda sadece duyular aracılığıyla mümkündür. Ancak insanın dış dünyayla kurduğu ilişki, duyuların, maddeden aktardığı maddi verilerle sınırlı kalmaz. İnsan maddi olarak algıladığı dünyayı daha sonra anlamaya ve anlamlandırılmaya çalışır. Yaşama eyleminin bir sonucu olarak öngörülebilecek anlama ve anlamlandırma çabası, akıl ve sezgi gibi insanın başkaca yetenek ve özelliklerinin de devreye girmesini sağlamıştır. İnsanın yaşadığı dünyayı algılaması, anlaması, anlamlandırması ve açıklaması, dünya hakkındaki bilgimizin oluşum sürecini ifade eder.

Maddi evren insandan önce de vardı. Bir “bilgi objesi” olarak dünya, insandan önce de aynı fiziki ve maddi nitelikleri içeriyordu. Fakat yeryüzüne insanın ayak basmasıyla birlikte, evrenin bugün bilinen maddi ve fiziki niteliklerine ek olarak, bir başka nitelik daha ilave olmuştur: Yani insan tabiata ait bir varlık olmasına rağmen, algılayan, yorumlayan, anlamlandı-

ran ve açıklayan eylemiyle, kendisini öteki canlı ve cansız varlıklardan ayırarak bilen bir ‘özne’ye dönüştürmüştür. İnsan biyolojik varlığıyla tabiata ait olmasına rağmen, bilen bir özne olarak sahip olduğu ruh sayesinde tabiatın ötesinde bir nitelik sergiler. İnsanın ‘özne’ye dönüşme süreci, karşı taraftan bakıldığında, insan dışında kalan varlığın ‘obje’ye dönüşme süreci olarak görülebilir. Yine insan (ve onun bilinci) kendi kendisi üzerine katlanarak, kendisini de ‘obje’ye dönüştürebilmektedir. Yani insan, kendi hakkında da düşünememe, kendi kendisini araştırma ve açıklama yeteneğine de sahiptir. İnsanın nesneler dünyasını algılaması ve anlamlandırması sonucu, somut nesneler dünyasından, soyut bir anlam dünyası doğmuştur. İşte tabiatın kendi kendine sahip olduğu niteliklerin üzerine, bizzat insanın inşa ettiği bu anlam dünyası, bize ideal, soyut, genel ve empirik duyuların ötesinde bir varlık alanı sunuyor.

İnsanın konuşmaya başlaması ise bu anlam dünyasının ifade edilme sürecidir. Maddenin hareketi ve hareketin göreliliği sonucu insan, zaman kavramına ulaşmıştır. Daha sonra yazının icadı sayesinde dilde ifade edilen anlamların zaman boyunca sabitlenebilmesi tarih bilincinin oluşmasına katkı yapar. Yani insanın yaşamı esnasında nesneler ve olaylar hakkında türettiği anlamları, kalıcı biçimde sabitleme imkânı, ona tarihsel bir varlık olma niteliğini de kazandırmıştır.

İnsanın aynı zamanda başka insanlarla birlikte toplu halde yaşaması, yaşama faaliyetini çeşitli toplumsal biçimlerde (ama mutlaka toplumda ve toplumsal olarak) sürdürmesi ona tarihselliğinin yanısıra bir de toplumsallık niteliği kazandırmıştır. Tarihsel ve toplumsal bir varlık olan insanın, dış dünyaya yüklediği anlamlar da böylece tarihsellik ve toplumsallık kazanırlar.

Burada şunu anlamaya ve araştırmaya çalışıyoruz: İnsan, üzerinde yaşamını sürdürdüğü maddi kapsayıcı dünyanın yanısıra, aynı zamanda bir anlam dünyası içinde yaşamaktadır. Bu anlam dünyası, nasıl bir dünyadır? Bu dünyanın nitelikleri nelerdir? Bu dünya da tarihi ve toplumsal bir dünya mıdır? Algılama ve anlamlandırma süreci arasındaki bağlantı pratikte

nasıl cereyan ediyor? İnsanın hem maddi bir dünyada, hem de eş zamanlı olarak bir anlam dünyasında yaşaması, tarihin de ya madde-nin tarihi veya ruhun tarihi şeklinde yorumlanmasına yol açıyor.

İnsanı öteki canlılardan ve özellikle hayvanlardan farklı kılan nitelikleri, çoğu zaman alaycılık içeren bir sıralama oluşturur. Ama bu farklılar arasında, “tarihsellik” ve “toplumsallık” nitelikleri, insanın bunların farkına varmasıyla, birer nitelik olmaktan öte varlığı genel olarak kapsayan birer kategoriye dönmüşlerdir. İnsan, bireysel yaşantıların ve toplumsal olayların tarihinden öte, düşünce, bilim, sanat ve inançları (din) da tarih kategorisi içine alarak anlamlandırmaktadır. Öyleyse sayısız anlamlardan oluşan veya bu anlamları içeren “ruhsal varlık”, aynı zamanda tarihi bir varlıktır.

Burada ilgi çekici olan ise: her şeyin, insanın görme ve dokunma gibi basit empirik eylemiyle başlamış olmasıdır. İnsanın dünyayı algılamasında Yunanlılar da duyuları esas alıyorlardı. Yunanca’da “aisthesis” sözcüğü “duyum”, “duyulur algı” anlamına, “aisthanesthai” sözcüğü ise “duyu ile ağılamak” anlamına geliyordu. Tarihin ve tinsel varlığın bütün kapsayıcılığına, genelliğine rağmen, bu konudaki bir araştırmacının, basit tikel bir duyuyu verisinden hareket edebilmesi heyecan vericidir. Bu nedenle empirik algı, duyu verileri, duyular, felsefe tarihi boyunca üzerinde çokca durulan ve önemli addedilen konular olmuşlardır. Dolayısıyla “zamanın ruhu”na yapılan bir değinide, öncelikle empirik bilginin ne olduğu konusuna yönelmek, bu noktadan hareket etmek gerekiyor. Araştırma faaliyetinin somut ve tikel olandan soyut ve genel olana doğru bir yol; yöntem izlemek zorunda olması, “genel ruhsal” olmanın, tek bir empirik eylemden (örneğin görme) hareketle araştırılabilmesini mümkün kılıyor.

Örneğin: Batı düşünce tarihinde, bilgi konusunda empirik verilerin esas alındığı iki farklı zaman dilimini, bu temel üzerinde mukayese edebiliyoruz. Bunlardan birisi İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısını oluşturan zaman dilimi, yani bazı felsefe tarihçilerinin deyimiyle I. Aydınlanma dönemi. Diğeri ise 17. yüzyılda İngiliz burjuva devrimi ile başlayan ve bütün Avrupa’ya yayılan II.

Aydınlanma dönemi. Antik Atina’da, bilgeliğin, bilgiyi pratik-empirik veriler üzerinde temellendirmesi, belki I. Aydınlanma olarak anılan zaman dilimi için kaçınılmazdı. İ. Ö. 5. yüzyılda çıplak duyu verilerinden başka hemen hemen hiçbir alet ve araca, dahası toplumsal sistematik bir düşünce birikimine sahip olmayan insanların, araştırmaları da bu verilerle sınırlıydı. Bilgiyi empirik verilere ve bu verilerin değişkenliğine, göreceliğine ve hatta yanıltıcılığına göre ele alan teoriler, hukuktan siyasete, sanattan, dine kadar dönemlerinin çeşitli yaşam alanlarını da bu doğrultuda belirleyeceklerdir. Nitekim Atina’da yurttaşları eğiten ve “Sofist” olarak adlandırılan bilgeler, tüm bir toplumun yaşama şeklini de, kendi dünya görüşlerine temel oluşturan bilgi teorisi doğrultusunda etkiliyorlardı. İnsani eylemin belli bir bilgi teorisi üzerinde yükselen, belli bir dünya görüşü tarafından şekillendirilmesi sonucu ortaya çıkan anlam, o dönem Atina’da zamanın ruhunu oluşturunuyordu. İnsanlar ilişkilerini bu ruh’un öngördüğü şekilde düzenliyor, ona göre giyiniyor, ahlâki olarak ona göre davranıyor, hukuki ve siyasi olarak ona, yani o ruh’a göre yaşıyorlar ve o şekildeki yaşamlarıyla yine o ruhu besliyorlardı. Bu örnek doğrultusunda, toplumlari, her zaman dilimine özgü bir ruh’un belirlediği iddiasına ulaşıyoruz. Bu iddia ters taraftan da ele alınabilir: yani her toplumda, her zaman dilimi, kendine özgü ruh’u oluşturur ve onu ifade eder.

Tüm bu değinilerle, içinde yaşadığımız “zamanın ruhu”nu gerek ülkemiz gerekse dünya açısından irdelemeye çalışan bazı köşe yazarlarının ipe sapa gelmez ifadelerini de teşhir etmiş oluyoruz.

Beyin Çivisi

1- Ruslar’dan önce, bize Hülya Avşar’ı “güzel” diye kakalayan medya, Ruslar’dan sonra bu ülkede “güzellik ide”sinin değiştiğini anlayamıyor. Öyleyse medyamız “zamanın ruhu”ndan bihaberdir diyebiliriz.

2- Bu arada geçen yıl Slavoy Zizek’i Boğaziçi Üniversitesi’nde canlı olarak dinleyenler, her akşam bir TV kanalında Nazlı Ilıcak’ı dinlerken acı çekiyorlar MIDIR?

1894 Kürdistan Raporu

Şair, bestakâr Leyla Hanım'ın eşi Diyarbakır Valisi Sırrı Paşa'nın görev yaptığı bölge hakkında Sadrazamlık makamına sunduğu rapor: Diyarbakır'da Kürtler'in ve Ermeniler'in bugünkü hali...

Malûmdur ki Osmanlı Kürdistan'ı iki kısım olup bir kısmı Diyarbakır, Bitlis, Van, Erzurum ve diğer kısmı Musul ve Bağdat teşkil eder. Bunların arasında çok sayıda Ermeni, Keldani ve Süryani de bulunmaktadır. Elazığ, Sivas, Ankara ve Konya vilayetlerine gelince, buralar Kürdistan'a bağlı değillerse de mesela Elazığ'a bağlı Dersim dağları bütünüyle Kürtler ile meskun olduğu gibi diğer yerlerde de pek çok Kürt aşiret mevcuttur. Kürtler ne kadar dağınık olsa da yine cümlesi aşiret hükümünde tevkücut olup gerektiği zaman birbirine yardımcı olurlar.

Kürt aşiretleri iki-üç kısım olup bunların çoğu köy ve kasabalarda yaşar. Tarımla ve işçilikle uğraşırlar, bir aşiret mensubu oldukları halde hükümete de bağlı ve saygılıdır. Kendi başına buyruk olanları azdır. Bir kısım Kürtler ise çadırlarda oturur, hayvanlarıyla beraber otlu sulu yerlere konar göçerler. Oralarda bunlara "göçent" derler. Bunların başını aşiret tayin eder. Bu kişinin göçebe Kürtler üzerindeki hükümet ve istibdadı fevkalade olup, vergilerini de o toplar. Bu sayede hepsi servet ve kuvvet sahibi olmuştur. Üçüncü kısım Kürtler ise ne çiftçilik ne de hayvancılık etmeyip sırf başı boş gezerler.

Kürt aşiretlerinin hemen çoğu çok eskiden beri bir diğerine zıt ve muhalif olup bazen aralarında harp ederler. Neticede canlar ve mallar bu uğurda perişan olur. Ve

bittabi kendilerine civar olan mahaller ahalişi de bunların ateşine yanyor. Fakat öte yandan tarımla ve işçilikle uğraşanlar, gerek kendi milletine gerek diğer milletten komşularına tecavüz etmez, düşmanlık beslemezler.

Göçebe Kürtlere gelince; bunların ahvali Gazze Arapları'na benzer. Konar göçerken rasladıkları köyleri basarlar, yolda insanları soyarlar. Bilhassa gayrimüslim ahaliye musallat olmuşlardır. Çok zaman bunların tarlalarda hasadına el koyarlar.

Kürdistan'da oturan akran kavimlerin sayıca bir diğerine göre oranı şöyledir: Elazığ vilayetinde sadece Ermeniler'in değil, genel olarak bütün gayrimüslim nüfusun mevcu-

du, müslim nüfusun 5'te biri kadardır. Henüz layıkıyla ve tamamıyla yazılamayan sayıya efradı ise bir bütün harici hesaptır (kayıt dışı). Diyarbakır vilayetinin nüfusu 403.800 olup, bunda Ermeniler kadın ve erkek olarak 44.858 neferdir.

Kasabalarda oturan Ermeniler'in hemen tamamı sanatla, ticaretle uğraşıp, içlerinde oldukça zenginleri varsa da eşraf takımı pek fakirdir. Müslüman ahalinin hizmet ve sanata meyli olmadığından kazançları yok hükümdendir ama arazinin büyük kısmı yine de İslam elindedir. Ancak fakirlik yüzünden satarak topraklarını ellerinde tutamamaktadırlar.

Kuvvet ve asabiyete gelince; bu konuda gayrimüslim tebaanın hiçbir Kürtlerin eline su dökemez. Mesela Hristiyanlar arasında 10 kişiye baş olup meydana çıkacak asalet sahibi bir kişi bulamazsınız. Halbuki 10.000 kişiyi önüne katıp gelen nice Kürt aşiretleri vardır ki din ve devlet uğruna baş feda etmeye hazırdırlar.

Allah göstermesin Kürdistan'da bir karışıklık zuhur etse mesela İslamı az Hristiyanı çok olan bazı köylerde, Hristiyanlar Müslümanlar'ı basıp telef etse, bu gadrin duyulmasıyla beraber Müslümanlar genel bir kıyam ile birkaç gün zarfında gayrimüslimlerin tamamını kılıçtan geçirmeleri ihtimaldir. Zira Kürtler'in teslim edilmiş olan vahşet ve husumetleri ve bununla beraber kibir nefisleri o raddededir ki Hristiyanlar'a Hristiyan adıyla seslenmeye tenezzül etmeyip "riaysm" diye hitap ederler.

Kürtlerin nazarında Ermeniler gayet hakir görülen bir kavimdir. Ezcümle Diyarbakır vilayetinde azınlık olan Ermeniler çoğunluk olan Kürtler gibi giyinip kuşanırlar.

Bunların zenginleri, beyleri de kendi lisanlarından ziyade Kürtçe ve Arapça konuşurlar. Diyarbakır'da Arapçanın bu kadar yaygın olmasının nedeni, vaktiyle bu diyarın Arap istilacılar tarafından alınması ve halen bunların ahfadının Diyarbakır'da oturması yüzündendir.

Not: Günümüzle yakın ilgisi nedeniyle bu alıntı Nezih H. Neyzi'nin Kızıltoprak Anıları'ndan yapıldı. Kitabın alt başlığı: Osmanlı dönemi sonu ve Cumhuriyetin başlangıcı İstanbullu bir aileye etkileri.

Sırrı Paşa'nın kısa hayat hikâyesi

1843 Girit doğumlu Sırrı Paşa'nın ataları Girit'in fethinde Konya'dan buraya gelmiş Yeniçerilerdenmiş. Sırrı Paşa'nın memuriyet hayatı 17 yaşında Kandide'de başlıyor. İkinci görev yeri Yanya'da mektupçuluk. Sonra İzmir, (şaire Leyla Hanım'la burada evleniyor). Oradan Arnavutluk'ta Pizren diye bir yere tayini çıkıyor. Ardından Bulgaristan'da Rusçuk, Bihçe, Bihaç, sonra da Zvornik'e vali olarak gönderiliyor. 1876 Bosna Hersek isyanı başlamış. 1877 Plevne Savaşı. Varna ve Çumra'nın boşaltılması. Sırrı Paşa bir anda kendini Diyarbakır'da buluyor. Koca Trakya elden gince Sadaret Sırrı Paşa'yı Anadolu'da dolaştırmaya başlıyor: Trabzon, Balıkesir, Kastamonu valiliğiyle ihya ettiği diğer iller. Leyla Hanım çocuklarla çoğu zaman İstanbul'da kaldığı için Sırrı Paşa gurbet ellerde iki yanına iki kadın almadan uyuyamazmış. Bu başdöndürücü tayin trafiği ve yıkım sırasında Sırrı Paşa, Türkçe'nin sadeleştirilmesi için bir kitap ve siyasi hatıralarını kaleme aldığı bir başka kitap yazabiliyor.

Yeşil" Garanti, "Kültürlü" Akbank kredileri ve Hasankef

AKP Hükümeti'nin Hasankeyf halkıyla inatlaşması sürüyor. AB, Ilisu Barajı'na "çevre ve tarih düşmanı" bir proje olduğu için kredi vermekten vazgeçince Hükümet, güya çevreci ve kültürlü geçinen Garanti Bankası ve Akbank'la anlaştı!

Hasankeyf Belediyesi ve Doğa Derneği, Hasankeyf ve Dicle Vadisi için "barajsız" bir geleceğin temellerini atmak üzere 10-11 Nisan 2010 tarihlerinde uluslararası bir konferans düzenliyor. Konferansın amacı, Hasankeyf'in UNESCO Dünya Mirası olabilmesi için bir yol haritası belirlemek. Toplantıda, bölge halkı, uluslararası ve ulusal sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları ile kültür mirası, turizm, ekoloji ve sosyo-ekonomik gelişme alanlarında uzman yerli ve yabancı akademisyenler bir araya gelecek.

Hasankeyf'i de içine alan Dicle Vadisi, UNESCO'nun "10 Dünya Mirası" kriterinin dokuzunu birden sağlayan dünyadaki tek yer. Her yıl, bir milyonu aşkın yerli ve yabancı turist en az on bin yıllık bu tarihi şehir ve çevresindeki doğal güzellikleri

ziyaret ediyor. Ne yazık ki Ilisu baraj projesi, Hasankeyf'i ve Dicle Vadisi'nin sular altında bırakacak. Bu eşsiz "Dünya Mirası" tehdit altında. Ilisu baraj projesi gerekçesiyle bölgede son 50 yıldır hemen hiçbir kalkınma projesi gerçekleştirilmedi. Tarihi eserler kaderine terk edildi. Olağanüstü bir cazibe merkezi olmasına rağmen yöreye tek tuistik yatırım yapılmadı. Altyapısı ise zaten yok. Sonuç olarak, baraj nedeniyle bölge halkı sürünüyor.

Ilisu Barajı inşa edildiği takdirde, Hasankeyf ve 400 kilometrelik nehir ekosistemi sular altında kalacak. Avrupa ülkeleri ve yatırım bankaları, doğaya ve kültürel mirasa vereceği zararlar nedeniyle 2009 yılında Ilisu baraj projesinden çekildi. Öte yandan, bugüne kadar Ilisu Barajı'nın iptali, vadinin UNESCO Dünya Mirası ilan edilmesi ve bölge için alternatif bir kalkınma vizyonunun hazırlanmasıyla ilgili hiçbir adım atılmadı.

Bilginiz olabileceği gibi Hasankeyf ve Dicle vadisini sular altında bırakacak olan Ilisu Barajı'na uluslararası konsorsiyum-

larca verilecek kredi, hükümetin sosyal çevreyi iyileştirme koşullarına uymaması üzerine iptal edilmişti. Bunun üzerine hükümet, "gavurların" vermediği krediyi

yerli bankalardan bulduğunu açıkladı. Bu bankalardan biri güya "yeşil" geçinen Garanti Bankası öbürüyse güya "kültürlü" sayılan Akbank.

RadioAMLO, AMLO Hareketinin radyosu olması dışında nasıl bir radyo? Sizin programınız nasıl?

RadioAMLO, genelde sol bir radyo ama yine de her tür insana açık olan ve her tür müziği çalan bir radyo. Meksika'daki tüm toplumu etkileyen tüm sorunlardan ve diğer ülkelerden bahseden programlar yapıyoruz. Bizler Pasifist Sivil Direnişçileriz. Tüm insanlar için adil bir dünya arıyoruz. Tüm farklı seslerin duyulması gerektiğine ve tüm farklı görüşlere açık olmanın önemli olduğuna inanıyoruz. Sosyal hareketleri, grevleri destekliyoruz. Pek çok radyonun es geçtiği konuşmaları radyoda yayınlıyoruz ve duyulmalarını sağlıyoruz. Biz politik bir radyoyuz. Ama her programda muhakkak müzik oluyor. En ağır politika tartışılan programlarda bile. Ayrıca mizah programlarımız da var.

Benim programım kısaca şöyle işliyor: 5 dakika boyunca dünyaya dair haberler okuyorum. Politikadan, kültürden, sanattan konuşuyorum ve ardından bir şarkı çalıyorum. 2 saat sürüyor. Programımda Haiti'den, Afrika'dan, Japonya'dan, Türkiye'den, İran'dan, Irak'tan yani tüm dünyadan bahsediyorum.

Meksika'da bölgesel radyoculuğun durumu nedir? Yerli hareketlerinin, köylü hareketlerinin radyolarının durumu nedir?

Meksika'da çok fazla yerel radyo yok. Hükümet buna izin vermiyor. Yerel radyoların çoğunu kapattılar. Hatta yerel radyolarda yayın yapan ve bölgesel sorunlardan, yerli halkın sorunlarından ve haklarından bahseden pek çok programcıya suikast düzenlediler. Hükümet, halkın gerçekleri ve haklarını öğrenmesini, bilmesini istemiyor. Meksika'da insanlar özellikle işteyken ya da evde çalışırken, ev işi yaparken çok radyo dinlerler. Bu yüzden aslında farklı türde bilgiye sahip olmak, yani bu radyoların varlığı çok önemliydi.

Peki bağımsız, özgür radyoculuk? Büyük medya kartellerine ait olmayan radyolar da var mı? Varlık gösterebiliyorlar mı?

Bağımsız radyolar özellikle internet üzerinde varlar. Öyle çok fazla değil, ama sayıları her geçen gün artıyor. Bu da önemli. Ticari radyoların misyonu hükümet ne emrederse onu yayınlamaktır. Bizim görevimizse ticari radyo ve televizyonun söylemediklerini söylemektir.

Geçtiğimiz yıl Meksika'da patlak verdiği iddia edilen domuz gribinin, ardından Avrupa'ya da kaspı kavurduğu iddia edildi. İlaç şirketleri ilaç sattı, hükümetler ve şirketler para kazandı. Ama ardından domuz gribinin koca bir yalan olduğu ortaya çıktı. AMLO Hareketinin bu domuz gribi mevzusuna bakışı nasıl oldu?

Domuz gribi ilaç şirketlerini ve laboratuvarlarını zengin etmek için uydurulmuş bir yalandı. Evet hastalık ilk başlarda gerçekten vardı. Ama onların inanmamızı istediği boyutlarda değildi. AMLO'nun ve Meksika solunun görüşü bu doğrultuda. Oluşan her türlü hastalıkla elbette mücadele etmek gerekir, ama bu şekilde değil. Domuz gribi olayını bu kadar büyüttüler çünkü para kazanmanın yanın-

“Belki de Marcos (Subcommandante) bundan yıllar önce devrim yapmak istediğinde Meksika halkı onu takip etmediği için López Obrador ile yakınlaşmıyordur.”

2006'daki şaibeli seçimlerden beri Meksika solunu ikiye bölen Andrés Manuel López Obrador (AMLO) Hareketi'nin en önemli aktivistlerinden ve RadioAMLO'nun en gözde programcısı Ixtla, yoğunluğuna rağmen yeniHarman'ın sorularını yanıtladı. Ixtla ile Meksika'da radyoculuk, AMLO ve Zapatistalar üzerine konuştuk.

da, korku da salmak istiyorlardı. Korku, endişe ve panik yaratmak istiyorlardı.

Meksika sahip olduğu kültür mirası nedeniyle Latin Amerika ülkeleri arasında en kozmopolit ve karmaşık ülkelerden biri. Bu da özel bir politika geliştirme gereği doğuruyor olsa gerek. AMLO'nun Meksika politikasından bahsetmemiz gerekirse, neler söylersiniz?

Evet, pek çok fikir ve anlayıştan meydana gelen çok özel ve çoğulcu bir politikamız var. Andrés Manuel López Obrador Meksika'nın içinde pek çok Meksika olduğunu söylüyor. Bu pek çok farklı düşünce de var demektir. Pek çok farklı düşünce ama temelde hepimiz aynı şeyi istiyoruz; adil, adaletli bir ülke. Meksika'da politika her zaman zordur. Esas olan halkın yararına işleyen politikalar yaratmaktır. Aslında politikayı halk yaratmalıdır.

Siz Meksika ve dünya halkının Zapatista hareketine olan ilgisini nasıl değerlendiriyorsunuz? Zapatista hareketi AMLO'ya göre önemli bir hareket midir?

Bir zamanlar ölümsüz DE Kitep Arşivi <https://www.yeniHarman.org>

büyüyemedi. Onlar sadece oradalar. Sadece Chiapas'ta kaldılar. Bu kadar söyleyebilirim.

Zapatista radyosunu takip ediyormusunuz?

İnternet üzerinden takip ediyoruz. Ayrıca UAM da (Universidad Autónoma México/Meksika Otonom Üniversitesi) Zapatista radyosunu yayınlıyor.

Pek çoklarıncı EZLN ve Zapatista hareketi Meksika'nın sembol sosyal hareketi olarak görülüyor. Meksika'da sembol olabilecek başka büyük bir sol anlayıştan bahsedilebilir mi sizce? AMLO böyle bir hareket midir?

Başka sosyal hareketler var. Ama en önemlisi El Movimiento López Obradorista (Lopez Obrador Hareketi), yani biz. Biz El Movimiento de la Resistencia Civil Pasifica'yız (Pasifist Sivil Direniş Hareketi).

Biz aslında sanıldığı gibi Zapatista hareketini sevmiyor değiliz. Kumandan Marcos, Andrés Manuel López Obrador'la yakınlaşmak istemiyor. Bizi kabul etmiyor.

Sizce Marcos'un Obrador ile yakınlaşmak

Marcos López Obrador'dan çok uzakta. Belki de Marcos bundan yıllar önce devrim yapmak istediğinde Meksika halkı onu takip etmediği için López Obrador ile yakınlaşmıyordur. O da çıkıp Obrador'un yalan söylediğini, Obrador'un yalancı olduğunu söyledi. Belki bunun içindir. Bu yüzden AMLO takipçileri Marcos'a inanmıyor.

Meksika Solunu ikiye bölen polemik: EZLN ve AMLO

Meksika'da isyan, devrim dendiğinde kuşkusuz akla ilk olarak EZLN (Ejército Zapatista de Liberación Nacional/Zapatista Kurtuluş Ordusu) geliyor. EZLN, 1994'ten beri Chiapas'ta kurdukları komünde Maya yerlilerinin hakları için bir mücadele veriyor. EZLN bilindiği üzere, özünde Maya yaşam tarzına, özgürlük ve paylaşım felsefelerine bağlı anarko-kömünist bir yapılanma. Daha doğrusu kendi ifadelerine göre özgürlükçü sosyalizm, anarko-kömünizm ve sosyal anarşizm (anarko-sosyalizm) arasında gidip gelen geniş yelpazeli bir ideoloji sistemleri var. EZLN'in lideri konumundaki Subcomandante Marcos ise, kimilerine göre önemli bir lider olmasının yanında, aynı zamanda zamanının postmodern Che'si. EZLN sadece Meksika ya da Latin Amerika için değil, tüm dünya için önder ve ilham verici bir topluluk. Tüm dünyadaki devrimciler için bir esin kaynağı. Meksika, köklü bir sol geleneğe sahip bir ülke. Bu yüzden de çok farklı fraksiyonlarda, çok çeşitli sol gruplardan söz etmek mümkün. Yani EZLN yalnız değil.

2 Temmuz 2006'da Meksika'da başkanlık seçimleri gerçekleşmişti. Ancak seçim sonuçları tüm ülkeyi karıştırdı. Zira seçimlere hile

karıştığı iddia ediliyordu. Resmi rakamlara göre PRD (Partido de la Revolución Democrática/Demokratik Devrim Partisi) lideri Andrés Manuel López Obrador (AMLO) seçimleri 0,58 oy farkı ile kaybetmiş ve başkan sağcı Felipe Calderón olmuştu. Bunun üzerine López Obrador, seçimin hileli olduğunu, yapılanın bir darbe olduğunu açıkladı ve kendini eş başkan ilan etti. Halkı örgütledi; insanları sivil isyana davet etti. Tüm ülke çapında büyük bir sivil itaatsizlik isyanı başladı. O sıra-

da Oaxaca ve APPO zaten isyandaydı. Chiapas'ta kontrol EZLN'in elindeydi. PRD, tüm ülkede geniş katımlı yürüyüşler ve gösteriler organize etti. Gösterilerde halk Che Guevara'nın, Emiliano Zapata'nın posterlerini ve kızıl bayraklar taşıyordu. Kimi pankartlarda "No al pinche fraude!" (kahrolası sahtekarlığa hayır) yazıyordu. Kiminde de "El pueblo unido jamás sera vencido" (örgütlü toplum yenilmeyecek). Açlık grevleri gerçekleştirildi. Otoyollar trafiğe kapatıldı ve binalar işgal edildi. Ancak isyan pasifist bir isyandı. AMLO "İsyanın limiti şiddetsizliktir, bu barışçı bir hareket" diyerek, Meksika'nın en önemli pasifist isyanını başlatmış oldu.

Bu sırada sendikalar bölündü. Ülkenin büyük sendikalarından Elektrikçiler Sendikası sağday Felipe Calderón'u destekleyerek seçim sonuçlarını kabul ettiğini açıkladı. UNT (Ulusal İşçi Sendikaları) ise Andrés Manuel Lopez Obrador'u desteklediğini ilan etti.

1 Eylül 2006'da PRD milletvekilleri kürsüyü işgal ederek Cumhurbaşkanı Vicente Fox'un Kongre'ye seslenmesini engellediler. Bu eylem Meksika tarihinde bir ilkti. O sırada AMLO Zocalo Meydanı'nda toplanan yüz binlerce kişiye "Kendi hükümetimizi oluşturacağız. Şu an itibarıyla sahte hükümeti kabul etmiyoruz. Gerçekten de halkın olan ve halkı temsil eden bir cumhuriyet kuracağız." sözleriyle sesleniyordu. Halk ise AMLO'yu sahiplenmişti. Yolsuzluklara, hırsızlıklara ve talan politikalarına alternatif olarak AMLO'yu görüyordu. Suyun, petrolün ve diğer kaynakların satılmasını engelleyecek kişinin AMLO olduğuna inanıyordu. Bir bakıma López Obrador'u Che ile, Emiliano Zapata ile özdeşleştiriyordu. Ancak gerçekte López Obrador o kadar solda değildi. Pek çok gösteride kendisini Che ya da Zapata'ya değil, Meksika'nın 19. yüzyıldaki başkanı Benito Juárez'e benzettirdi ve birleşik bir Latin Amerika'dan ya da devrimden çok "Ulusal Birlik" hususuna dikkat çekti. İşte bu sözler, direnişin rengini de değiştirdi. Bundan sonra AMLO'yu destekleyenler bölündü.

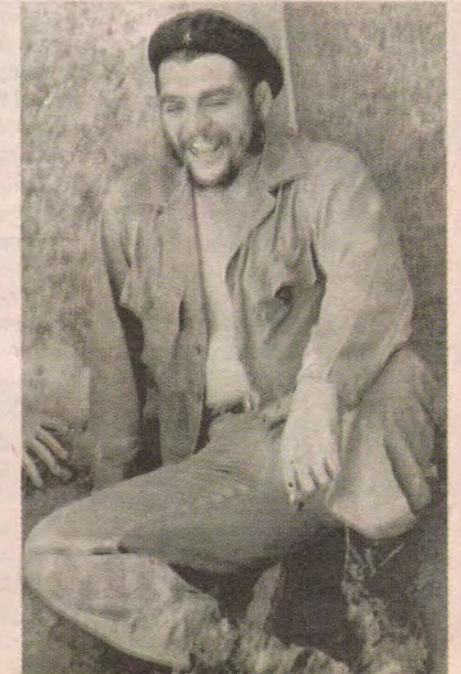
Kimileri yine de AMLO'nun gerçek bir devrimci olduğuna inanıyordu. AMLO'nun başkan olması gerekiyordu; böylece devrim

gerçekleşebilirdi. Kimileri onu gerçek Latin Amerika soluna yakın duran, ama sıradan bir reformist ilan ediyordu. Devrimle bir ilgisi olmayacaktı ve sadece ufak tefek reformlar yapacaktı. Bu tartışmalara EZLN de dahil oldu. Subcomandante Marcos AMLO'yu "Sahte Solcu" ilan etti ve López Obrador'un merkezde yer alan bir politikacı olduğunun duyurdu. Bu açıklamadan sonra López Obrador ve AMLO Hareketinin yıldızı Subcomandante Marcos ve EZLN ile bir daha barışmadı.

Marcos, López Obrador'u solcu olmadığı halde solcu gibi davranmak ve halkı kandırmakla suçluyordu. Marcos'a göre López Obrador bir iluziyordu, gerçek değildi. Emekçi sınıfa ve yoksullara dair bir politikası yoktu. Sendikalara yeterince yakın değildi. Meksika'daki gerçek devrimci sendikalar, örneğin SNT-MMRM (Maden ve Metal İşçileri Sendikası) ve SNTE (Meksika Öğretmenler Sendikası) Obrador'a destek vermiyordu. Çünkü Obrador bu sendikalarla pek de ilgilenmiyordu. Ayrıca bazı anlaşmaları reddetse de, gene de çok uluslu şirketlerle serbest ticaret anlaşmaları yapmayı planlıyordu. EZLN ve devrimci Meksika solu, her türlü talan anlaşmasına koşulsuz karşıydı.

López Obrador ise Marcos'u "ülkedeki tüm solu kontrol etme hırsı" ile hareket etmekle suçluyordu. AMLO Hareketine göre Marcos'un gözünü güç ve iktidar hırsı bürümüştü. Üstelik EZLN vizyon sahibi bir örgütlenme değildi, tüm Meksika'yı kavrayamıyordu. Sadece Chiapas'a sıkışmış ve Maya yerlilerinden başka kimsenin desteğini alamayan bir topluluktu. Üstelik López Obrador seçilmiş bir başkandı, ama Marcos'u kim seçmişti?

Bu polemikler hala büyük ölçüde Meksika kamuoyunu meşgul ediyor, yazarlar ve gazeteciler de tartışmaya devam ediyor. Ancak tüm dünyada EZLN destekçileri her geçen gün artsa da, PRD kan kaybediyor. PRD, 2009 seçimlerinden 3. parti olarak çıktı. 2006'da 2. partiydi. İç karışıklıkları partinin oy kaybının en büyük sebebi olarak görülüyor.

RadioAMLO'nun güçlü sesi Ixtla kimdir?

Ixtla aslında, Ixtlacihuatl'in kısaltması ve beyaz kadın demek. Ayrıca bu isimde bir de volkan bulunuyor. Ixtla, Meksika'da AMLO Hareketi içinde son derece önemli bir aktivist. Gerçek ismini kullanmıyor ve politik çevrelerde Ixtla olarak biliniyor.

Ixtla, "Rolando el Rabioso"nın yaratıcısı devrimci ressam Victrola'nın kızı, Victrola gençliğinde Meksika'nın en ünlü entel cafelerinden biri olan La Havana'da Ernesto Che Guevara ile kahve içip sohbet ettiğini gururla anlatan eski tüfek bir devrimci. Ixtla'nın gençliği Latin Amerika için son derece zor bir dönem olan 60'larda - 70'lerde geçmiştir. Tlatelolco Katliamı'na (1968'de devlet Tlatelolco'da eylem yapan bir grup göstericinin üzerine ateş açmış ve binden fazla insanın ölümüne sebep olmuştu) tanıklık etmiş. Bu zor yıllarda yaşadıkları ve babasının da etkisiyle bir solcu olarak büyümüş Ixtla. 70'lerde Meksika'da politik dergilerde yazılar yazmaya başlamış. 80'li ve 90'lı yıllar Meksika için Ixtla, "Uyuyan Meksika" diyor. Ve uyuyan deviyandırmak için bu yıllarda sosyal hareketlerde yer almaya başlamış. Pek çok farklı dernek ve örgütlerle beraber çalışmış, eylemlere katılmış, konfe-

ranslar düzenlenmesine yardımcı olmuş. 2005'te Andrés Manuel López Obrador'un kampanyalarında görev almaya başlamış. 2006'daki şaibeli seçimden sonra Ixtla Obrador için daha çok çalışmaya başlamış. Obrador için yürüyüşler ve gösteriler düzenlemiş. Diğer aktivistlerle beraber toplantılara ve konferanslara katılmış. Ardından RadioAMLO'da program yapması için bir davet almış.

RadioAMLO, AMLO Hareketinin sesi olma misyonunu üstlenen ve internetten yayın yapan bir radyo istasyonu. Ixtla, 2006'dan beri RadioAMLO'da program yapıyor ve şu anda radyonun en dikkat çeken programcısı, ayrıca AMLO Hareketinin en önemli aktivistlerinden. Ixtla radyoda gazeteci Jorge Saldaña ve Doktor Combed Lara ile politika tartıştıkları bir program da yapıyor. Ayrıca Venezuelalı haber portalı Telesur için Meksika'yla ilgili haberler yazıyor.

Başını kaşıyacak vakti olmamasından şikayet etse de, bir sosyal aktivist olmaktan hiç de şikayetçi değil Ixtla. Şu anda Meksika'nın başkenti Mexico City'de yaşıyor. Bir oğlu var ve adı babasının en ünlü eserine ithafen Rolando.

İkisi de yurtdışında yaşamış, ikisi de bozuk Türkçeli, ikisi de güzel Tanla Silay, Pelin Batu'ya kadın desteğini yeniHarman'da veriyor

O artık Zen rahibesi olmuş

Tarihin Arka Odası programının izleyicisi ikiye ayrılır: Pelin Batu sevenler ve sevmeyenler. Ben "Oldum olası severim kendisini" kısmında yer alıyorum sanırım. Neden bilmem, halbuki birlikte oturup bir kahve içmişliğimiz yoktur, filmlerini heyecanla izlemem ya da fotoğraflarını özenle takip etmem. Ama ekrandaki tüm kabalıkların yanındaki zarif duruşu, feminist duygularımı harekete geçirir; tüm söylediklerini, naif çıkışlarını çok usturuplu ve gerçek bulurum. Kaba söylemleri ilke edinmiş ve boğazına kadar egoya boğulmuş bir televizyonculuk anlayışında belki nispeten buna ihtiyacımız vardır, kim bilir. Bu sebeple sözünü kesmeden konuşmak istedik kendisiyle, Pelin Batu da kabul etti.

Akşamsefası

Tarihin Arka Odası programını politik ve kültürel anlamda fikirlerinizi beyan edebileceğiniz bir platform olarak görebiliyor musunuz?

Söylediklerime kinayeli birer tebessümle bakıldığında, bana hayalperest çiçek kız muamelesi çekildiğinde, kendimi ifade edememek manidar oluyor. Sonuçta, söyleyemeyenleri insanlar biliyor.

Erhan Afyoncu'nun "Üç çocuk politikasını destekliyorum, eğitim almalarına da bence gerek yok. Nüfus çoğalsın." sözlerini hatırlıyorum; ve medyada kimse programdaki yetkinliğini (Şaka gibi) sorgulamazken, gerçekten çok iyi eğitim almış, her şeyden öte birçok kültürle tanışmış bir insanın aynı programda yetkinliğiniz ve yer alma hakkınız sorgulanıyor. Sürekli susturulurken görüntüyü oluştunuz ve böyle lanse ediliyor oluştunuz size ne hissettiriyor? Programda yer alma sebebi-nizi nasıl açıklarsınız?

Bizim program, ülkemizi anlamak ve daha iyi tanımak açısından elverişli aslında. Bir ke-re, erkek egemen bir toplum olduğumuzu biliyordum, hissediyordum, yaşıyordum, bir oyuncu olarak medyanın rolünü eleştiriyordum; ama şimdi anlamış bulunmaktayım ki, durum hakikaten vahim. Programa gelen binlerce mail ve zaman zaman karalanan yazılardan görüyorum ki, oğullarını "paşam" diye büyüten annelerden ve eşlerine/aşklarına güzel birer obje olarak bakanlardan mürekkep bir büyük bir kitle var. Burada iyi okumuş insanlar da var, kitap açmamış insanlar da var. Beni sadece "güzel bir kadın" olarak gören,

görmeyi tercih eden işbu kitle bence aslında benim yetkinliğimi sorgulamıyor. Hiç bir şeyi sorgulamıyor. Sadece bakıyor ve çok fazla konuşuyor. Eskiden sinirleniyordum. Artık ciddiye almıyorum. Benim ne olduğumu, neler yaptığımı bilen biliyor. Susturulma konusuna gelince, bu özellikle bana yapılmıyor. Programda, herkes herkesin lafını kesiyor. Aradaki fark, ben atlayıp kesilen lafı koparamıyorum. Saldırgan medya-insanı olmak, korkunç olurdu!

Programda azınlıklara özgürlük haklarından ve çevre-hayvan konularında duyarlılığınızı gösterdiğiniz birçok çıkışınız oldu. Tüm Dünya devletlerinin öncelikli olarak gündemine aldığı konular bunlar. Ancak sizi medyaya "Pelin Batu uyudu", "Pelin Batu neden masaya çıktı?" gündemleriyle taşıyorlar sadece... Çok kasıtlı ve çirkin buluyorum. (Özellikle yönetmenin bu esnada ısrarla sizi göstermesi) Siz tepkinizi nasıl koyuyorsunuz?

Buna da alıştım. Şimdiye kadar neler başıma geldi. Mesela şiir kitaplarım çıkıyor, ama kimse ne yazıyor, çiziyor. Çevreyle ilgili bir basın toplantısı yapılıyor; kaile bile alınmıyor. Ama bir filmde bir öpüşme sahnesi mi var, o, baş sayfadan haber oluyor. Sevgilinizden mi ayrıldınız, garip bir şeyler mi yaşıyorsunuz, bunlar haber. Diliyorum ki, programda Moğollar-

Programa gelen binlerce mail ve zaman zaman karalanan yazılardan görüyorum ki, oğullarını "paşam" diye büyüten annelerden ve eşlerine/aşklarına güzel birer obje olarak bakanlardan mürekkep bir büyük bir kitle var

da kadın haklarına değinince, medya "görmeyecek." Ama önemli değil. Dedğim gibi, artık hiç bir şeye sinirlenmiyorum. Ve zaten çoğunlukla bu tür haberleri görmezden geliyorum. Bu arada arkadaşlarım, sen "zen rahibesi" oldun diye dalga geçiyorlar. Hakkaten, program beni daha sabırlı bir insan yaptı! Velhasıl-ı kelim, tepki falan koymayı tercih ediyorum. Herkesin birine bağırıldığı bir ülkede, sakın durmak, durmaya çalışmak bence önemli.

Gerçekten Murat Bardakçı ve Erhan Afyoncu program çerçevesinde bir aydın despotizmiyle davranıyorlar gibi geliyor, siz uzlaşılması zor mantıkdışı bir ortamda boşa kürek sallıyor gibi hissediyor musunuz?

Boşa kürek salladığımı düşünmüyorum. Baştan beri, pek çok konuda çatıştığımız ortada. Dünyaya bakış açılarımız, çevrelerimiz bambaşka ama ne olursa olsun, fikirlerimi açık bir şekilde beyan etmenin ne kadar önemli olduğunun farkındayım. Bu kadar kör milliyetçiliğin hortladığı, arsızca kullanıldığı yerlerde, zor da olsa konuşabilmek büyük bir güç veriyor bana.

Günümüzde haberleri izleyip depresyona girmek mümkün değil. Bir saat boyunca tüm acıları, cinayetleri, darbe planlarını izli-

yor sonrasında 4 saatlik aile, mafya, polisiye dizilerine maruz kalıyoruz. Herkes gitgide tepkisizleşiyor... Neden sizce bir devinim yok? Ne zaman o bahsedilen "bastırılan toplumlar bir gün isyan edecektir" sürecine geleceğiz?

Artık neredeyse hiç televizyon izlemiyorum. Haberleri, gazetelerden okuyorum. Sa-vaşları canlı yayından izlemiş insanlar olarak, onlara bir süre sonra bir video oyunu gibi bakmamız şaşırtmıyor. Afganistan'da bir bomba patlamasının, önemsiz bir altyazıya dönüşmesini görünce sinirleniyorum, ülkemizde her hafta gündemin başka bir şeyle sarsılması beni inanılmaz yoruyor, kaçmak istesem de kaçamıyorum. Hiç bir şeyi mantıklı bulmadığım zamanlar oluyor. Sonra okula gidiyorum. Orada, pilimi dolduruyorum. Kütüphanede çalışmak, araştırma yapmak, hocalarımla, bölümdeki arkadaşlarımla muhabbet etmek, beni kurtarıyor.

Muhakkak çok sert tepkiler aldığınız oluyor; çünkü azınlıkların özgürlüklerini haklı bulanlar vatan haini olarak algılandığı için... İyi tepkiler de alıyor musunuz?

Çok güzel tepkiler alıyorum. Çok saygı duyduğum, sevdiğim insanlar beni arayıp, oradaki duruşumla ilgili gerçekten duygulan-dırıcı şeyler söylediler. Sokakta insanlar dur-durup, tarihle ilgili sorular sorup, laf kesilme-si meselesinde koruyucu meleklerle dönüşü-yorlar!

Programla ve Habertürk'le beraber daha birikimli yönünüz ortaya çıktı, kimi zaman çok eleştirildiniz, sadece güzel bir yüz olarak görenler oldu. Sizce programın başındaki Pe-lin ile şimdi ki Pelin aynı mı? Seyirci tarafından algılanma sürecinizde bir farklılık seziyor mu-sunuz?

İnsanların benimle ilgili düşüncelerini irdelemiyorum. Biliyorum ki, beni çok sevenler, sayanlar var. Beni antipatik bulanlar da var. Programda, bir grup beni sözcüsü gibi görüyor, bir grup ise bana çirkin bir şekilde saldırıyor. Eski ve yeni "ben" diye bir şey yok, ben hep böyleyim, orada hiç rol yapmıyorum. Seyircilerden zaman zaman, sizin bu ta-rafinızı hiç bilmiyorduk gibi yorumlar geliyor ama ben on yıldır üniversitedeyim, dolayısı-yla, beni tanyanlar için pek yenilik yok.

Biliyorsunuz, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanımız (!) Selma Aliye Kavaf "Eş-cinsellik hastalıktır." demesinde bulundu. Ka-os GL, Lambda vb. dernekler haklı olarak istifa istediler. Örneğin, Kanada'da düzenlenen Gay Pride gösterilerine beledi-ye başkanı dahil katılım 1 milyonu buluyor. Hal-buki bizde hiçbir bakan çıkarak talihsiz yorum için özür de bile bu-lunmadı. Devletin bu politikası hakkında ne düşünüyorsunuz? Özür dilemeyen bir toplum ol-mamamız hakkında aynı za-manda?

Aylar önce Helsinki Yurttaşlar Derneği'nin Türkiye'deki yabancı eşcinseller üzerine bir raporu üzerine bir makale yazın-ca, kimi kendini bilmez okuyuculardan çirkin mailler almıştım. İnsanlar ne kadar taham-mülsüzleşti, ne kadar saldırganlaştı! Aslında, cinsellikle ilgili bu kadar sorunun olduğu bir

yerde, bu tür homofobik yaklaşımlara şaşı-rmıyorum. Ama Avrupa Birliği ile flört eden bir hükümetin bakanının bu kadar fütursuzca konuşması, bana bir tu-haf geliyor. Hanımefendi, 50 yıl öncesinin çok tedavi za-manlarından çıkmış gibi duruyor; hadi, o böyle düşünüyor, ama hiç kimse de çıkıp, politikacıların onun laflarına gerçek anlamda kar-şı çıkan/kınayan olmadı. Özür dilemeyi bilmediği-miz gibi, istifa etmeyi de bilmiyoruz.

Bir de yine bakanlığın açıklaması: Dünya Spermi bankasından sperm alan kadına hapis cezası. Amaç Türk soyunu korumak. Bu bana Nazi Almanya'sında uygulanan faşist yöntemi (Eugenics) hatırlatıyor, bu tür yasak-ların günümüzde devlet politikasında olması karşısında neler yapılabilir?

İtiraf edeyim, bu haberi ilk okuyunca, biri-leri bizimle dalga geçiyor diye düşündüm. Ka-fam karıştı. İzlanda gibi arı bir ırk olsak, soy koruma meselesi, faşist de olsa anlaşılabilir ama genetik olarak en karışık milletlerden bi-risi olduğumuzu unutuyorlar galiba. Neyini koruyorlar? Hangimiz saf Türk'üz, kaldı ki, bunun ne önemi var! Sırada çiplerle kimin ne zaman, nerede, nasıl seviştiğini araştırma ya-sası çıkarmak gerekir ki, bu yasa işe yarasın. Aksi halde, o ecnebi spermelerin Türklüğümü-zü bozmasının önüne geçemeyiz. Bu konuyla ilgili pek çok kuruluş bağırdı, çağırdı, ama her zamanki gibi pek duyulmadı.

Siz aktivist biri olarak herhangi bir plat-formda, dayanışmada ya da vakıfta yer alıyor musunuz?

Ben senelerdir, Küresel Eylem Grubu ol-sun, Tog olsun, Doğa Derneği ya da Green-peace gibi pek çok sivil toplum örgütüyle bir-likte slogan attım, proje yaptım, bağırdım, ça-ğırdım... Buna devam edeceğim, ama her şe-ye protesto eden bir insan imgesi, o protes-toların da işine yaramıyor. O yüzden, doğru eylemde, doğru insanlarla bulaşabilmek önemli ki, sonuç alsın.

Bir de günümüz medyasında tüm Dünya'da olduğu gibi bizde de "sex sells" gibi bir kav-ram mevcut, ancak muhafazakâr kesimleri olan tüketici toplumlarda garip uçlara mahal veriyor. Örneğin, gazete yayıncıları üçüncü sayfa haberi olarak na-mus cinayetini haklı kılabil-cek manşetler atarken, ar-

ka sayfada mutlaka biki-nili bir modele yer ayır-maktan geri kalmıyor. Bu uçların sebebi ne-dir sizce? Hem namu-suna düşkün hem de sekse eğimli bir toplum olmamızı nasıl açıklıyor-sunuz?

Bana en bel altından vuran okurumu buldum; türbanlı, gen-ceklik bir kız çıktı. Şimdi, bu kıza suç-lamıyorum çünkü belli ki cinsellikle ilgili çok büyük bir çelişki içinde. Sadece, bastırılanlar da sorun yok bu arada. Bütün bunlar açık olamamaktan oluyor. Aile ve okul eğitimi za-ten sorunlu... Bir tarafta töre, bir tarafta fal-lık reklamlar, buram buram cinsellik kokan

filmler, diziler, gazete güzelleri. Her yerde ikilemlerle karşılaşılıyor. Pıpa Bacca haber-leriyle çalkalanıyoruz.

Ermenistan'a gitme nede-niniz nedir? Şimdilerde hâlihazırda yafta yapıştı-rılıyor herkeşe, bu konuda bir çekinceniz var mı?

Ben, Ermenistan'a bir grup akademisyen, gazeteci, sivil toplum derneklerinden insan-larla gidiyorum. Oradaki amacımız, karşılıklı oturup konuşmak, birbirimizi dinle-mek, birlikte neler yapabileceği-

mizi planlamak. Ülkelerimiz bir adım attı, ama sonuçlar çok sonra çıka-cak gibi görünüyor. Bizim ise po-litik kararları bekleme gibi bir niyetimiz yok. Yapılacak çok şey var, her şeyi devletten beklemek de doğru değil.

İktidardaki parti ve Türkiye'nin geleceği üzerine umutlu musunuz? Bu süreçte müdahale edebileceğinizi düşünü-yor musunuz?

Muhtelif açılımlarımız konusun-da, sınırları kaldırma teşebbüsleri çok önemli. Her ne kadar bazı sü-reçlerin iyi idare edilmediği görölse de, İktidar partisinin hakkını ye-memek lazım. Artık, "Amerika istedi, biz yaptık" söyleminden çok sıkıldım. İsterse Satürn'lü-ler dikte etsin, mühim değil. Sonuçta bu parti, kimsenin cesaret edemediği şeylere imza atmaya kalkıştı, oy kaybetme riskine rağ-men. Biraz daha taham-müllü, dış politikada ihti-yatlı, konuşmalar konu-sunda daha dikkatli olursa iyi olurdu tabii. Buna mukabil, hala doğru dürüst bir çevre politikamız yok. Her dört gençten biri işsiz. 1 Mayıslar korku-lu gösterilere dö-nüştü. Asıl önemli-si, doğru dürüst bir muhalefet göremiyorum. Bence bu, en büyük sorunları-mızdan biri. Denge unsuru ol-mayınca, pek tabii ki dengesiz-likler, tuhaf çıkışlar, patlama-lar olacaktır.

Gelecekteki projeleriniz neler?

Nisan ayında yeni bir fil-me başlıyorum. Mayıs'ta tiyatro festivalinde bir oyunum var. Doktora tezimi yazıyorum. Yeni şiirler var. •

Beni sadece "güzel bir kadın" olarak gören, görmeyi tercih eden işbu kitle bence aslında benim yetkinliğimi sorgulamıyor

Devlet Bey

Türkeş'in ölümünden sonra anarşistlerin dergisi "Apolitika"da "değişik" bir vefat ilanı yayınlanmıştı. İlanda Türkeş'in devletin bizatihi kendisi olduğuna dair çok güzel saptamalar yer almıştı. Evet doğrudu, ama devlet denen kurumu şahsında temsil eden birileri varsa, ki vardır, bu tanıma en çok yakışanlardan birisi de İhsan Doğramacı'dır. O devletin ta kendisiydi... Türkeş, seyfiye idi o ise ilmiye (tabii ki kâğıt üstünde olarak ilmiye)...

Kenan Evren, evinden çıkmamasına rağmen kalkıp baş sağlığına gitmiş. Cenazesine Abdullah Gül, Süleyman Demirel, Recep Tayyip Erdoğan, TBMM Başkanı Mehmet Ali Şahin, Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ, bütün Kuvvet Komutanları, Deniz Baykal, Devlet Bahçeli, Anayasa Mahkemesi Başkanı Haşim Kılıç, Ankara Valisi, çok sayıda bakan ve üst düzey bürokrat katılmış. Bedrettin Dalan da çelenk göndermiş. Kim bu kadar ismi bir araya getirebilir. Devlet nedir, işte bu cenaze töreninin fotoğrafıdır.

12 Eylül kronolojik olarak 1980 tarihindedir, ama zihniyetinin tam tesis ettiği yıl 1982'dir. 1982, 12 Eylül'ün zaferini ilan ettiği yıl olarak, muzaffer olan faşizmin bugünlere dek süren yapısını kurduğu yıl olarak tarihe geçecektir.

1982 Eylül'ü... Ege Üniversitesi İnşaat Fakültesi ilan panolarının önu... Kazanılmış bütün haklar alınmış, onlarca öğrenci bir anda atılma ya da en azından yıl kaybetme durumuyla yüz yüze gelmiş. Bir sosyalist öğrenci dekana bağırıyor, "Bu hukuksuzluğun hesabını vereceksiniz", dekan duymamazlıktan geliyor. Hukuk da laf mı, daha doğrusu hukuk o anda çok büyük laf. Kanun, yönetmelik geriye doğru kazanılmış hakları bir anda yutarak geriye doğru yürür mü; evet yürür. Dekan dedim ama aslında dekan da dekan değil çünkü Ege Üniversitesi İnşaat Fakültesi diye bir fakülte de yok artık dolayısıyla o kişi de dekan değil. Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi diye bir birimin sade

öğretim üyesi olmuş durumda. Haziran 1982'de mezun olanlar Ege Üniversitesi diye diploma almış, bütünlüme kalan sınıf arkadaşları ise kazanılmış haklarını kaybederek eğer bitirebilirse Dokuz Eylül mezunu olacaktı ve öyle de oldu. Sonra Ege Üniversitesi içinde İnşaat Mühendisliği Bölümü de açıldı. Ege Üniversitesi'nden 1982 Haziran ve daha önce mezun olanlar ile 2009 mezunları aynı bölümden mezun olmuş gibi duruyorlar ama öyle değil.

Saçmalık ve kepezelikler bitmez. Üniversiteleri karpuz gibi ortadan yararak, yeni üniversite (!) yarattılar. Özellikle tıp fakültelerinin öğretim üyelerinin sayıca çokluklarından

Sedat'ın* anısına...

"bir tarih neresinden su sızdırır,
nasıl kapanır bu çatlak?
gelin yüzleşelim bir bir geçmişle
namuslu tarih yazıcıları bulalım
temiz elleriyle sıvasınlar delindiğimiz yerleri..."
(Nilgün Gürbüz)

dolayı senato ve rektörlükteki ağırlıkları nedeniyle, Doğramacı'ya yakın olan diğer fakültelerin hocaları bölümleriyle birlikte yeni üniversiteye kapağı attılar. Artık daha güçlü olacaklardı. Öyle de oldular. İstanbul Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nin nasıl olup da Marmara'ya bağlanmadığını da ayrıca Yıldız olduğunu bir öğretim üyesi anlatmıştı. E şimdi yazsam, o zaman ispatla derler, işte o zaman "hukuk" çıkar karşıma.

Milli Güvenlik Kurulu Sıkıyönetim Kanunu'na (1402 sayılı) bir ek yaptı ve Sıkıyönetim Komutanlıkları'na kamu görevlilerinin işlerine son verebilme yetkisi tanıdı. Beş binden fazla insan solcu olduğu veya sadece öyle bilindiği için işinden oldu. Doğramacı, 1402'nin üniversite ayağını oluşturuyordu. Kamu görevlileri arasına üniversite hocalarını da kattılar: İdris Küçükömer, Baskın Oran, Haluk

Gerger, İlber Ortaylı, Taha Parla, Bahri Savcı, Alpaslan Işıklı, Server Tanilli, Sungur Savran, Şevket Pamuk ve daha niceleri... Pek çok insan da bu rezillığe dayanamayarak istifa etti. Neymiş efendim Hocabey miş!

Öyle bir "Hoca" ki ODTÜ'nün 1000 dönüm arazisini almış ve Bilkent'in yapmıştı. ODTÜ'nün bazı hocaları bu satışa karşı çıkmış ve muhalefet şerhi düşmüşlerdi. Rektör Mehmet Gönübol, "Resen, ben sattım" diyecek kadar gönlü bol birisiydi. Öyle bir hoca ki, devlet üniversitelerindeki hocaların atılmasına ve/veya istifalarına ön ayak olmuş, sonra da geliştirmekle yükümlü devlet üniversitelerinden -büyük bir riyakârlıkla adına vakıf denen- özel üniversitelere hoca transferlerinin şampiyonluğunu yapmıştı.

Nuri Sefa Erdem yazmış: "1981 yılının ilk ayları. YÖK Yasası için alt yapı çalışmaları başlıyor. Kenan Evren'e yakınlığıyla dikkati çeken Prof. İhsan Doğramacı, yanında bugünün Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül ve birkaç rektörle birlikte, sık sık Meclis'te görülüyor. YÖK konuşuluyor, çatısı oluşturuluyor. Bu arada, tüm üniversitelerin rektörleri de Ankara'ya çağırılıyor. Albay Cumhur Evcil, toplantılarda rektörlere, 'anarşiden uzak, disiplinli bir üniversite camiası istendiği' söyleniyor. İşte o toplantılardan birinde, Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Semih Tezcan söz alıyor: 'Üniversitelerde askeri disiplin olmaz. Hocalar, Marks'tan da alıntı yaparak ders anlatır, Hitler'den de! Masasının üzerinde Marks resmi bulunduruyor diye anarşist sayılamaz.' (...) 'İstanbul'a döneceğim; Doğramacı 'sözlerini geri al' diye Ankara'dan uçağı kaldırmadı. Doğramacı, YÖK'ün ve kurduğu Bilkent'in binalarının bulunduğu arazinin parasını, Sayıştay denetimini dışında tutulan özel bir ödeneğe aldı. Bu kararnamayı, Diyarbakır'da bulunan Kenan Evren'e, sırtını dönüp sırtında imzalattı. Sonra bir karşılaşmamızda rektörlerin protokolden çıkartıldığını söyledim. Doğramacı da, 'Tek rektör var, o da benim. Siz ve diğerleri gümrük memurundan farkınsınız' dedi." Doğramacı işte budur, ama sadece bu da değildir. YÖK'teki bir toplantıda yaptığı konuşma sonrası kendisini alkışlamayan bir profesörün yanına giderek, bu yaptığının kayıtlara geçtiğini açıkça da söyleyebilen kişidir.

Peki hangi ülkede "Yüksek Öğretim Kurulu Üyeleri ve Mensupları" adıyla YÖK Başkanı'nın eşinin annesi için vefat ilanı verilir? 6

Şubat 1987 tarihli gazetelerde Ayser Doğramacı'nın annesi Hacer Süleyman için bu ilan çıkmıştır. Her kasabaya üniversite adında yüksek lise açılması da Doğramacı'nın büyük icraatlarından birisidir.

1915'te Erbil'de, Erbil eski belediye başkanlarından Irak Ayan Meclisi üyesi Doğramacızade Ali Paşa'dan olma, Kerkük Mebusu Mehmet Ali Bey'in kızı İsmet (Kırdar) Hanım'dan doğma İhsan Bey'in kerameti neydi? Keramet diyorum çünkü 1954'te Demokrat Parti'den milletvekilli olması istenir. 27 Mayıs'tan sonra ise Cemal Gürsel kendisine Başbakanlık teklif eder. 1965'te yaşanan krizde yine bu kez Demirel, Doğramacı'ya "Başbakan ol" der. Üstelik o milletvekili bile değildir. Turgut Özal, ANAP'la seçimleri kazanınca Doğramacı'yı arar ve kendisinin Dışişleri Bakanı olmasını ister. 12 Eylül'ün Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Güzel ne buyurmuştu. Özal, mason olanları bir yere atamazmış mış da mış mış... Doğramacı'nın en üst düzeyden mason olduğunu bilmeyen mi vardı? Doğramacı, Özal'ın teklifini kabul etmez, ama "Benim yerime Vahit Halefoğlu'nu Dışişleri Bakanı yapın" der. Özal da "hay hay" der ve "rica"yı kırmaz. Halefoğlu'nun dahi Dışişleri Bakanı olduğundan haberi yokken, Halefoğlu'na "Tebrik ederim, Dışişleri Bakanı oldun" diyecek kadar da söylediklerinin yapılacağından emindir. Peki, Vahit Halefoğlu, mason değil miydi? Doğramacı, 12 Eylül'ün bir diğer "yıldızı" Emin Çölaşan'a 1984'te verdiği röportajda, masonluğu için "Ankara'ya ilk geldiğimde bazı profesörler, 'Buraya girmek insanlığa hizmettir' deyip, beni alıp oraya götürdüler" diyor. Neymiş Özal, masonları atamazmış! Vay, vay, vay...

Kuşkusuz Doğramacı "yapmak istedikleri" için en uygun dönem olan 12 Eylül faşizmi ve en uygun kişi olan Kenan Evren'i seçmiştir. Bir önemli yanlışlı düzeltiyim: Sıkça söylendiği gibi Doğramacı askerlerin her dediğini yapmamıştır, askerler yani 12 Eylül faşist cuntası Doğramacı'nın her dediğini yapmıştır. Bütün bir hayatını incelediğinizde Kenan Evren'den çok daha güçlü, her dönem güçlü olduğunu görürsünüz.

Türkeş, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmadığı halde Hüseyin Feyzullah iken Harp Okulu'na yasalara aykırı olarak alınmıştı. İhsan Doğramacı ise Bağdat Tıp Fakültesi'nde okuduğu yıllar, denkliği olmadığı için sayılmaması gerekirken bir sınav, mınav derken İstanbul Tıp'tan erken mezun edilir. Bağdat Tıp'ta okumadan önce Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde bir süre edebiyat okur. Hayatında önemli isimlerden birisi olan ünlü Lütfi Kırdar için eniştesi deniyor ama annesinin aile soyadı da Kırdar'dır. Eğer yanlışlıyorsam Lütfi Kırdar dayısı oluyor. Hareket Ordusu'nun Komutanı Mahmut Şevket Paşa'nın kardeşi Irak Başbakanı Hikmet Süleyman'ın damadı İhsan Doğramacı için şimdi Lütfi Kırdar'dan gireceğiz, Kemal Deriş'ten çıkacağız...

Bir dönemin ünlü gazetecisi Şinasi Nahit Berker, Mevhibe Hanım'ın kuzenidir. Yine bir dönemin ünlü gazeteci-yazarı Naci Sadullah Danış'ın amcası Halit Ziya Uşaklıgil, halası ise Adeviye Hanım. Adeviye Hanım'ın Serasker

Rıza Paşa ile yaptığı evlilikten doğan oğlu Orgeneral Süreyya İlmen. Süreyya Paşa olarak tanınıyor. Naci Sadullah'ın bir diğer halası Latife Hanım'ın annesidir. Kadıköy'de Süreyya ismiyle başlayan sinema, plaj, sanatoryum vs. yerlerin tümü; bunların sahibi, kurucusu Süreyya (İlmen) Paşa'dan geliyor.

Halit Narin'in turizm şirketlerinin başına geçirdiği kızı Oya, Emre Temelli'yle evli. Emre Temelli, Entez Menkul Değerler'in % 50 sahibi ve genel müdürü. Entez'in diğer ortakları Kürşad ve Tevfik Selimoğlu. Selimoğlu, Temelli, İnönü ve Uşaklıgil akraba aileler. Latife Hanım'ın kız kardeşi Vecihe Hanım'ın Müşir (Mareşal) Mehmet Rıza Paşa'dan doğan oğlu Süreyya İlmen, İsmet İnönü'nün kardeşi Hasan Rıza Temelli'nin kızı Mutlu Temelli'yle evlenir. Süreyya İlmen'in torunu Ayşe Birgül İlmen de 7. Cumhurbaşkanı Fahri (Sabit) Korutürk'ün eşi Emel Cimcoz'un yeğeni Ömer Aral'la evlenir. Halit Narin'in oğlu, Nurullah Emre, adaşı ve eniştesi Emre Temelli'nin yanında yetiştiriliyor. Nurullah, Halit Narin'in babasının ismidir. Narin'in diğer kızı İnci, Muvaffak Ata Yerli-

ci'yle evliydi, genç yaşta vefat etti. Muvaffak Ata Yerlici, hayatımda gördüğüm en kaliteli doktora tezlerinden birisine sahip olan Boğaziçi Üniversitesi'nde Betonarme Profesörlüğü yapan Dr. Vedat Yerlici'nin oğludur. Büyük Mühendis Vedat Bey'in diğer oğlu Rallici Emre Yerlici'dir. Muvaffak Ata Yerlici, İnci Hanım'dan sonra Büyükelçi Üner Kırdar'ın kızı, Lütfi Kırdar'ın torunu Asu Kırdar'la evlendi.

Vedat Yerlici, Fahriye Müfide İşmen'in oğludur. Müfide Hanım da TIP'li Fatma İşmen'in yakın akrabasıdır. Masonlukla ilgili kaynaklarda adı geçen İş Bankası Genel Müdürlüğü yapmış olan Muvaffak İşmen bir diğer akrabadır. Muvaffak İşmen'in babaannesi Kemale İşmen'in annesi, Kemal Derviş'in babasının halasının kızıdır. Fatma Hayriye Hanım, amcasının oğlu Atıf Paşa'yla evlenir. Atıf Paşa, Fatma Hayriye ve Kemal Derviş'in dedesi Derviş Paşa kardeşidir. MHP'li Halit Narin, DP'li Muvaffak İşmen, TIP'li Fatma Hikmet İşmen, CHP'li Kemal Derviş aynı aile tablosu içindedir. Türkiye de, oligarşi de, düzen de, yönetenler de işte budur...

Doğramacı'dan uzaklaşma pahasına biraz daha gidelim. Merak etmeyin aslında oligarşinin yumaklarında turluyoruz, istesek de fazla uzağa gidemeyiz zaten. Doğramacı'nın gücünü, oligarşinin nasıl iç içe geçtiğini anla-

madan anlayamayız. 12 Eylül'ün ünlü isimlerinden Halit Narin, Rotaryen ve Büyük Kulüp üyesi olmakla övünüyor; mason olduğunu da artık gizlemiyor. Halit Narin'in kayınbiraderi, Ayşe Arman'ın geçmişte yazılarında Zafer diye çok sık bahsettiği eski eşidir. Halit Narin ödemediği kredileri alırken Necati Kurmel kendisine kefil olmuş. Necati Kurmel; Saray Halları'nın sahibi, Hüsamettin Özkan'ın dayısı, Ömer Lütfü Topal'ın ortağıdır. Ağabeyi Hakkı Kurmel Menderes'in bakanlarındandı. Hüsamettin Özkan'ın ağabeyi merhum Necdet Özkan ise Bayrampaşa Belediye Başkanı'ydi. Necdet Özkan'ın eşinin kardeşi ise çok meşhur bir isim Orhan Aslıtürk. Naylon faturacı Orhan Aslıtürk, yurt dışına kaçan eski Şişli Belediye Başkanı, Gülay (Atuş - Aslıtürk) Çokay'la evliydi. Orhan Aslıtürk daha önce Altemur Kılıç'ın kızıyla evliymiş. Eski Maliye Bakanı Sümer Oral, Orhan Aslıtürk'ün eniştesi, Necdet Özkan'ın da bacanağıdır. Her dönemin değişmez milletvekili ve bakanı olan, mason Sümer Oral AP zamanında Dolaksızoğlu Süleyman Sami Gündoğdu'nun yani Süleyman Sami Demirel'in de en yakın adamlarından. İstifa etmek zorunda kalan Cumhur Ersümer'in eşi Suzan Hanım ile Necdet Özkan'ın eşi kardeş.

Haldun Taner'in ilk eşi Leyla Pamir, H. Nafiz Pamir'in kızı. Nafiz Pamir de Altemur ve Gündüz Kılıç'ın babası Kılıç Ali'nin eniştesi. Kılıç Ali, Nafiz Pamir'in kız kardeşiyle evlenmiş. Altemur Kılıç'ın üvey annesi de Ayşe Kulin'in kitabını yazdığı Füreyya yani Şakir Paşa Ailesi (Halikarnas Balıkcısı vs.).

Altemur Kılıç, İstiklal Mahkemesi Başkanı Kılıç Ali'nin oğlu, GS'li Gündüz Kılıç'ın kardeşidir. Altemur Kılıç'ın, "Pinochet, Şili'yi bir felaketten kurtardı" diyen bir yazısını Türkiye Gazetesi'nde okumuştum. Kendisi Rothmans'ın Türkiye temsilcisi olurlar. Rothmans hani şu "Şark tipi tütün ekiminden vazgeçin" diye şart koşan şirket. 1944'te ABD'de New For Social Research'de okumuş. Daha sonra da, Antimedya'nın yazdığına göre, hâlâ bilinmeyen hizmetlerde çalışarak ABD'de 13 yıl kalmış. 1949'da Birleşmiş Milletler'de Basın Uzmanı, 1955-59 arası Washington'da Türkiye'nin Basın Ateşesi. 1975-80 arasında da BM'de Daimi Temsilci Yardımcısı. BM Kore madalyası sahibidir. 12 Mart Faşizminin Basın Yayın Müdürü. Adnan Menderes'in propagandası gazetesi olan Vatan'ın Genel Yayın Yönetmeni. Özal döneminde TRT Yönetim Kurulu Üyesi'ydi. Elbette MHP'li...

Yassıada'da Menderes'i isyan ettiren ifadeler veriyor. Radyo'nun Demokrat Parti'nin tam anlamıyla amiyane deyişle "borazanı" hale gelmesinden birinci dereceden sorumlu olmasına karşın, Yassıada'da "Ben yanlış bu diye uyarımıştım" diye Menderes'i suçluyor. Bunun üzerine Menderes "O zaman neden istifa etmedin" diye adeta isyan ediyor. Yassıada'dan kısa sürede tahliye ediliyor tabii ki. Menderes'i yakan kişilerden birisidir. Ömrü boyunca da Menderes'e ağıt yakmış gibi göründü. Leyla Umar'ın akrabasıdır. Pamir Ailesi dolayısıyla Hasefe Ailesi ve Nuri Çolakoglu'yla da akrabalık bağı vardır.

Doğramacı ve yakınlarının yaşları tutsaymış, Abdülhamit'le de hatta Fatih Sultan Mehmet'le de bir şekilde irtibatları olurdu. Çünkü o ya da yakınları ve asıl önemlisi düşünceleri her devirde devletin çelik çekirdeği olmuştur. Devletin başında kim varsa ona en yakın olandır. Bütün bir tarihi düşündüğümde Doğramacı'nın Kudat Olamayacağı

tek dönem II. Mahmut dönemidir diyebilirim. İşte bu yüzden Vaka'i Hayriye'ye, sadece hayırlı olay değil tarihin en hayırlı olayıdır diyorum.

Lütfi Kırdar'ın yeğeni, İhsan Doğramacı'nın da kuzeni olan Nemi Kırdar, 2006'da ilan edilen "En Zengin İngilizler" listesinde 710 Milyon Sterlin ile İngiltere Kraliçesi ile aynı servete sahip kişi olarak yer almıştı. İsmet İnönü'nün kızı Özden İnönü (Toker) İngiltere'de öğrenciyken oda arkadaşı İhsan Bey'in kız kardeşi Emel Doğramacı'dır. Dr. Şemsettin Sönmez ile evliliğinden doğan Mehmet ve Murat'ın annesi Prof. Dr. Emel Doğramacı'ya Hacettepe'deki dekanlığı

(ağabeyi YÖK'ün başındayken dekan oldu) döneminde "Doğra Bacı" denirdi. Halen Çankaya Üniversitesi'nde olan Emel Hanım, güçle olan ilişkide ağabeyini aratmazdı. Semra Özal'la birlikte göbek atacak kadar samimiydi ve Semra Özal Başbakan olabilseydi en yakınında olacak isimlerden birisiydi. Sonra Tansu Çiller'le bir samimiyet bir samimiyet, öyle ki DYP'den milletvekili adayı oldu, ama seçilemedi. Emel Hanım, Edebiyat Fakültesi Dekanı olduğu dönemde, "Başörtüsü hiçbir şeydir. Çıkarıcılık, menfaat ve istismardır. Başörtüsü, altında yatan kötü niyetin ifadesidir" demişti, ama o zaman 1980'li yıllardı ve köpürünün altından çok sular geçti. İlk türbanlı kız 1998'de Bilkent'ten mezun oldu, diplomasını da Demirel'den aldı. Emel Hanım, 1990'da da Atatürk Araştırma Merkezi Yürütme Kurulu Üyesi olarak atanmıştı. AKP Hükümeti'ne karşı bildiri yayınlayan öğretim üyeleri arasında yer aldı, ama o zaman da yıl 2005'ti, AKP bu kadar güçlü değildi ve de bir rüzgâr- dır gelir geçer gözüyle bakılıyordu.

Oğlu Mehmet Sönmez, Eczacıbaşı Finans'tan başlayan kariyerinde Eczacıbaşı, Citibank, Osmanlı Bankası ve TEB'de Genel Müdür Yardımcısı oldu. Yapı Kredi Bankası Perakende Bankacılık Genel Müdür Yardımcısı idi ve 2008'de Eurobank Tekfen Genel Müdürü oldu. Oligarşi zar atmaz...

Emel Hanım'ın çocuklarının babası, ayrıldığı eşi Mehmet Şemsettin Sönmez'in dine bakışı oldukça farklı ve ilginç. Şemsettin Bey, "Kuran-ı Kerim'de Atomun Tarifi" diye bir makale bile yayınlamış. Şemsettin Bey, 1969'da Adalet Partisi'nden Eskişehir Milletvekili olunca meclise verdiği biyografisinde "Hacettepe Üniversitesi, İngiliz Filolojisi Başkanı ve Beşeri Bilimler Enstitüsü Müdürü" diye yazmış. İç Hastalıkları Uzmanı bir hekim nasıl olur da bu pozisyonlarda bulunur diye merak edilince, biyografideki bilgilerin eşi Prof. Dr. Emel Sönmez'e ait olduğu anlaşılır. Bu tarihte Hacettepe Üniversitesi Rektörü ve Şemsettin Bey'in çocuklarının

dayısı İhsan Doğramacı olmasın sakın! Şemsettin Sönmez, Deniz, Yusuf ve Hüseyin'in idamı için yapılan oylamada evet diyenlerden birisidir. Atatürk'ün doğumunun 100. yılı nedeniyle düzenlenen çok sayıda organizasyonlarda yer alan makalelerinin birisi de Emel Sönmez'in "Kadın Hak ve Hürriyetlerinde Kemalizm" ismini taşımaktadır. E ne de olsa yıl 1981'dir...

Gidin dostlar gidin, doğduğum yere, Erbil Kalesi'nde mor sümbül vardır. Kunyan'ın içinde akar bir dere Dere kenarında sarı gül vardır. Erbil mektebinde geçti günlerim, Orada yeşerdi milli hislerim...

"Şair" İhsan Doğramacı yukarıdaki dizeleri yazmış. Erbil'e dair olup da "şii"nde unuttuğu -"tamamen duygusal" olmadığı için olabilir- servetini de ben yazayım. İhsan Bey'in kardeşi Tahsin Doğramacı'nın Avustralya'da yaşayan yeğeni Ker- kük'te petrol fışkıran arazilerinin

değerinin 3 milyar dolar olduğunu, oysa bunun çok altında bir paranın bir sus payı nite- liğinde verildiğini, bu mirasın peşinde olduğunu söylüyor. İhsan Bey ise gelen paralarla Paris'te çok sayıda mülk, İsviçre bankaların- da para ve sonra da 64 şirket sahibi (Bilkent Holding, Dilek İnşaat, Tepe İnşaat, Bilenerji, Meteksan, Tepe Mobilya, Sports International, Alipsan, Turkofon ortak olarak da Tav Havalimanları Holding, Havaş, ATÜ vs.) olduğunu söylüyor.

Doğramacı'nın "kısmeti" Lütfi Kırdar'ın Manisa Valisi olduğu dönemde yanında kalır- ken Kırdar'a misafir olarak gelen Prof. Dr. Albert Eckstein ve eşi Dr. Erna Eckstein ile tanışması sonrası açılır. Doğramacı, Alman- ya'dan kaçıp Türkiye'ye gelen Albert Eck- stein'in asistanı olur. İnsanın kısmeti bir ke- re açılmaya görsün, 1944'te ABD'ye gider ve 1946'da Dünya Sağlık Örgütü (WHO) içine girer. ABD'den dönerken iki adet ara- basını da getirir. Sağlık Bakanlığı tarafından hekim olarak ataması beklenirken, Eckstein tarafından doçent yapılmak üzere yanına alı- nır. Sağlık Bakanı Behçet Uz da tesadüf bu ya çok yakın bir aile dostudur zaten. Profe- sör olmasında Aydın Menderes'in tedavisini yaptığı zaman Başbakan olan babası Adnan Menderes'in etkisi olduğu dedikoduları ya- pılmıştır. Elbette bunlar dedikodudur, Doğ- ramacı bulunmaz bir Hint kumaşı olarak her yere hakkıyla gelmiştir... Nitekim Süleyman Demirel de kendisi için "O bir abide adam- dır. Bir büyük hekim, bir büyük insan, bir büyük eğitimcidir. Hepsinin üstünde de bü- yük bir vatanperverdir." diye boşuna söyle- memiştir elbette.

Ben tıptan, eğitimden anlamam ama biraz mühendislikten anlarım. 2007'de Ankara'da- ki su kesintileri sonrası meydana gelen boru patlamalarının teknik nedeniyle ilgili yazdığım bir yazıda, Demirel için "Ben Su Mühendisiyim, suyu sıkıştıramazsınız, ben de sıkıştıramazsınız demiyim, ama su sıkı- şır, işte Ankara'daki boru patlamalarının ne- deni de su sıkışmasından doğan su darbesi- dir." diye yazmıştım. Demirel'e mühendislik konusunda güvenmem ama dedim ya ben Demirel gibi tıp ve eğitimden de anlamam. Biraz da 12 Eylül'den dolayı faşizmi tanırım.

Doğramacı ve Eckstein

Bir de Demirel'in "Bana milliyetçiler suç işliyor dedirtemezsiniz" sözünü unutmam.

12 Eylül karşıtı Baykal'ın Doğramacı'nın cenaze törenine katılması yerinde olmuştur çünkü Doğramacı'nın bizzat kendi anlatımında söylediği gibi UNICEF'deki Eş Başkanlık yarışında kendisini en çok destekleyen Hasan Esat Işık olmuştur. Bu da normaldir çünkü Abdülhamit, Sultan Abdülaziz'e karşı Jöntürk olarak muhalefet yapan Menapirzade Nuri Bey'e Paris'te para yardımı yapmıştır. En ateşli Jöntürk olarak tarihe geçen Jöntürk Mehmet (Sadrazam Mahmut Nedim Paşa'nın yeğeni), Nuri Bey'in en yakın dava arkadaşısıdır. Nuri Bey'in büyük kardeşi Fazıl Bey'in eşi, Sultan Abdülmecit'in

Ali Doğramacı

ve çocuklarının yaşadığı ABD'ye bu koşullar geri geliyor şimdi.

Doğramacı için ağıt yakan Tufan Türeç, Uğur Mumcu'nun Doğramacı için yazdıklarını, Doğramacı'nın kitabı için iddialarını unuttu mu? Tufan Türeç o zaman açıkça demelidir ki "Uğur Mumcu yalan söylemiştir" ya da Uğur Mumcu için de ağıt yakmamalıdır. Doğramacı'nın ölümünden sonra, "O Allah'ın Türkiye'ye hediyesidir" diyen Ayten Gökçer gözyaşlarını tutamamış. Haklıdır, çünkü eşi Cüneyt Gökçer'in ölümünden sonra tek gerçek yazıyı yeniHarman'da Ümit Bayazoğlu üstadımız yazmıştır. 12 Eylül aslında Kenan Evren'den çok Cüneyt Gökçer, Müşerref Akay, Emin Çölaşan, Cüneyt Arca

Altınur Kılıç

yürek, Mehmet Barlas, Nazlı Ilıcak, Turgut Özal, Banker Kastelli, Kemal Yazıcıoğlu, Mehmet Ağar, Tansu Çiller, Turgut Sunalp, İbrahim Şahin ve benzerleridir. İnsan, Cassirer'in dediği gibi bir yönüyle de "homo symbolicum"dur ve 12 Eylül'ün tarihi yazılırken de, insan simge kullanan bir canlı olarak bu simgeleri yazacaktır asıl olarak...

Vahit Halefoğlu

Marx, Gotha Programı eleştirilerini, "dixi et salvavi animam meam" diye yani "söyledim ve ruhumu kurtardım" diye bitirir: Merhumu iyi bilmezdik, haklarımızı ise helal etmiyoruz...

* Sedat benim sınıf arkadaşımı. Ege Üniversitesi İnşaat Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü'ne birlikte girmiştik. Bir gün derste, Doğramacı'yla aynı dünya görüşünü paylaşan ve adına hoca denen birisi tarafından kapiya gelenlere "Annen, baban gelmiş" diye teslim edildi. Başkasının yerine üniversite sınavına girmekle suçlanıp ağır işkencelerden geçirildi. İnsanlık suçunun yanında bir önemi yok, ama suçlama da baştan sona yalandı. Kendisine işkence yapanları İzmir-Kemeraltı'nda tesadüfen gördü ve tanıdı. Yanında da ben vardım. İşkencelerden birisine Kenan Evren tarafından altın saat ödülü verildiğini gazetelerden okudu ve fotoğrafını gördü. Siz hiç işkencecisini görmüş birisinin yüzünü gördünüz mü?

Marksizmin Ruhban Sınıfı Yoktur

"Henüz yolun başında, Kapital'i okumaya ilk karar verdiğimizde, daha iyi bilirler düşüncesiyle, birilerine sormuştuk; 'Bu kitap nasıl okunur?' diye. Kapital üzerine düzenlenmiş bir sempozyum yapıyordu. Bize, Kapital'i herkesin okuyamayacağını söylediler ve salon girişinde sergilenen P. Sweezy'nin kitaplarını salık verdiler. Sözlerini dinlemedik. Marx'ın, tüm dünya işçileri için okusun diye yazdığı bir kitabı neden okuyamayacağımızı bir türlü anlamamıştık... Mektepli olmaksızın, Akademia'nın kürsülerinde yer tutmaksızın da Kapital okunabilir. Yeterli sabır ve emek harcadıktan sonra, yüzünü sınıf mücadelesine dönmüş olan herkes Kapital'i okuyabilir. Çünkü Marksizmin ruhban sınıfı yoktur. Marksist bilgiyi mutlaklaştırmak ve mutlak hale gelmiş bu bilgiyi tekeline almak Marksizme yapılacak en büyük ihanettir. Bu kitap, Marksizmi peygamberlerin elinden fanilerin gerçek dünyasına indirme çabasıdır. Çünkü Kapital'in muhatapları hala baldırı çıplaktır."

Birkaç iyi insan (Olca Hayta, Gültekin Akarca, Nuh Aslan ve Alper Öztas) söz dinlememişler ve çok daha fazla sayıda insanla birlikte oluşturdukları Kapital'i okuma guruplarından süzülenleri "Paktalos Irmağı'nın Kıyısından Kriz Notları" diye kitaplaştırmışlar. Çok da iyi olmuş, hem çabaları hem de kitapları gerçekten övgüye değer.

Yazarlar, Kapital'i okurken bu amacı güttüler mi bilmiyorum, ama kaleme alınan metinde asıl olarak son dönem kapitalizmin krizini anlamaya yönelik bir amaç üzerinden gitmişler. Çok konuşulan bu krizin Marksizmin ve Kapital özelinde aslında ne ve nasıl olduğuna dair doyurucu bir cevap peşine düşmüşler. En azından böyle bir cevap için Marksist bir tartışma ortamı doğmasını arzu ediyorlar. En önemlisi de bu düzeni değiştirmek istedikleri çünkü değiştirmeye yönelik olmayan hiçbir arayış tam bir kavrama sağlamaz.

Kitap dört bölümden oluşuyor: "Bunalımın Olanakları" ismini taşıyan Birinci Bölüm'de para, meta-para, üretim ve tüketim hakkında temel bilgiler veriliyor. İkinci Bölüm'de "Çan Sesleri" başlığıyla fiyat, artı-değer, sermayenin bileşenlerinden bahsediliyor. "Zıt Yönde Etkiler, Ne Kadar Etkiler" diye sordukları bölümde emek sömürü yoğunluğu, nüfus, dış ticaret, hisse senetli sermaye gibi kavramlarla cevap arıyorlar. Son bölümde ise esas olarak mali oligarşiye değinilip kapitalizmin türev araçlarının krizdeki rolleri anlatılmış.

Kitapta Marksizmin tanınmış bazı isimleriyle de doğrudan ya da dolaylı polemikler ve onların Marksizm kavrayışına itirazlar, cevaplar var. Kuşkusuz her metin gibi kitabın tamamı ve bu cevaplar "sıkı" bir tartışma için önemli bir altlık oluşturuyor. Örneğin, Rosa Luxemburg'un yazdıklarına dair verilen cevaplara benim de itirazlarım var. Ama dedim ya böylesi bir tartışma için benim de doğrusu "sıkı" bir çalışma yapmam lazım. Böylesine bir istek yaratmak bile devrimci bir çalışma yaptıklarının en iyi göstergesi. Üstelik ruhban sınıftan olmamaları nedeniyle son derece yalın ve anlaşılır yazmışlar. Bu daha da "kışkırtıcı" oluyor. Biz sıradan insanların böylesine metinlere çok ihtiyacı var.

Solun güçlü olduğu dönemlerde bu tarz tartışmalar olurdu. Dişe dokunur bu tartışmalar solun kendisine güvenini, geleceğe umudunu ve teorisinin gücünü gösteren inançtı. Gerileme döneminde de bu tarz tartışmalar solun önünü açacak ufuk zenginliğini bize sunmaya hazır aslında.

Paktalos Irmağı'nda yıkanan Midas, ancak bu sayede dokunduğu her şeyin altın olmasından kurtulur. "Kırk Satır" ile "Kırk Katır" arasında taraf olmanın dayatıldığı bu günlerde ve genel olarak da yaşanan çorak fikir ortamında gürül gürül akan "Cinnet Irmağı"nda boğulmaya karşı da insana iyi gelen bir kitap.

Sayı: 140
1 Nisan 2010
Perşembe

Aylık
Yerel Süreli
Yayındır

LM Basın
Yayın Ltd.
Şti. adına

Sahibi ve
Genel Yayın
Yönetmeni

Tuncay AKGÜN

Editör:
Başar BAŞARAN

Yazışleri
Müdürü:
Ayhan ERDOĞAN

Müessese Müdürü:
Ali YAVUZ

Satış Müdürü:
Ayhan DÜZ

Bu sayıda Harmanı
kaldıranlar:
Oktay Taftalı

Ezgi Aksoy

Filiz Elasu

Yusuf Yavuz

Burak Cop

Tayfun Er

Ulaş B. Gezgün

Bilgehan Baykal

Ümit Bayazoğlu

Mesud Ata

Aslan Özdemir

Esin Gedik

Tel: 0212 292 94 50

0212 292 94 51

Adres: İmam Adnan

Sokak No:14

Beyoğlu/İstanbul

E-mail:

yeniharman@leman.com.tr

Baskı: LeMan Matbaası

Tel: 0212 858 00 95

Dağıtım: D.P.P. A.Ş.

nin kuzenidir. Zeynep Atıkan'ın eşi de Özal'ın Prensleri olarak tanıtılan ekipten eski Merkez Bankası Başkanı Bülent Gültelkin'dir. Düünden bugüne bu ülkede iktidar ile muhalefet diye gösterilenler bir bütündür.

Bilkent şimdi diğer özel üniversiteler gibi vakıf üniversitesi ya kâğıt üzerinde. İhsan Doğramacı'nın oğlu Ali Doğramacı Bilkent'in rektörlüğünü bırakacağını ve rektörlük için yerine Abdullah Atalar'ın geçeceğini (YÖK'ün onayından sonra) açıkladı. Abdullah Atalar kim mi? İhsan Doğramacı'nın torununun eşi, bir başka deyişle kayınpederden damada rektörlük devri. Ali Doğramacı, doğduğu ve on dokuz yıl kaldığı, halen de eşi

2 Dil 1 Bavul: Anakronistik Bir Film Üzerine Notlar

Tüm satış noktalarında

Yapım ve yönetimini Orhan Eskiköy ile Özgür Doğan'ın gerçekleştirdiği "2 Dil 1 Bavul" filmi her şeyden önce anakronistik, yani gecikmiş bir film ve bu yüzden de gerçeklerle bağı koparmış görünüyor. Bir olayı gerçek zaman diliminden başka bir tarihte gösterme, dolayısıyla tarihsel bir hata, ya da çelişki olarak tanımlayabileceğimiz "anakronizm", sanatçı eğer mizah yapmıyorsa, onun gerçeklerden uzaklaştırıyor; ve "2 Dil 1 Bavul"un durumunda, onu romantikleştiriyor.

Romantik, çünkü film hem Türk-Kürt halklarını birbirine yakınlaştırma idealini yansıtıyor, yani bu zemin üzerinde yükseliyor, hem de sistem eleştirisi yapmaya soyunuyor; ancak bu eleştiri yapımcılarının ideallerine çarpıp hız kesiyor, uysal, munis ve ehlileşmiş barışçı bir mesajla kendini noktıyor: Orada, uzaklarda artık ihmal edilmeyi kaldıramayacak sorunlarımız var!

Böyle bir keşif filminin en azından köy öğretmeni açısından daha entelektüel olması beklenebilirdi. Ancak -filmin belgesel sinema olma iddiasından olacak- kişiliği olduğu gibi kabul edilmiş olan bu genç adamın aydın denemek herhangi bir yönü yok: daha çok şaşkın, deneyimsiz, hatta iyimser biri. Gerçek bir Denizli yöresi üretimi. Yoksulluk ve yoksulluklar karşısında çökmeyen, bunalım geçir-meyen, konuşkan, içine dert atmayan, gerçek bir delikanlı. Saçlarını jelle şekillendirip, kapişonlu sweatshirtünü sırtına geçirince dünyaya boş verebilen, cep telefonuna yapışıp anesiyle dertleşince dünyayı unutabilen biri. "Vallahi bu kadarını bekleliyordum abi, ama napalım, işimize bakalım, maaşımızı alıp para biriktirelim, iki yıl sonra da Denizli'nin bir köyüne dönme hakkını aslanlar gibi kazanırız yani." diyebilecek biri. Yani fazlasıyla gerçek bir genç kuşak öğretmen.

Eğitim sistemimizin mesleki ideallere yer vermeyen, her çeşit mesleki araç yoksunluğuna (buna dil de dahil) hazırlayıp alıştırdığı; özenle fabrikasyon, yarı aydın tipi ürettiği ve işsizliğin ortasına salıverdiği, bu nedenle de her koşula, az paraya ve mahrumiyete gönüllü bir boşvermişliği benimseyip yollara düşen bir genç adam... Öyle ki staja gittiği okullarda öğretmenliğin beden dilini az buçuk öğrendiği için ikide bir kollarını kavuşturup otorite figürüne bürünen, parmağını sallayıp, sesini yükselteceği noktaları seçen; sevecen olmak istediğinde belli bir öğrenci üzerinde odaklanan; ancak okutup, eğitip, biçim vereceği öğrencileri ete-kemiğe bürünmüş halde görünce hayli şaşırın biri. Mesleğine ve onun güçlüklerine hazırlıksızlığı velilerle, muhtarla

uyumlu ilişkiler kurarak giderecek, kavgı çıkarmayacak, ses etmeyecek, geriye gün sayıp, zamanı geldiğinde bavulunu toplayıp geri gidecek biri. Cumhuriyet öğretmeni olarak hiçbir iddiası yok; öyle ki (Urfa'nın Demirci) köyünü Denizli ile karşılaştırıp "Benim geldiğim yerlerde elektrik kesilmez, yollar kapanmaz" diye öğünüp Doğu ve Batı'yı iki ayrı ülke gibi görece kadar ülke bilincinden yoksun bir eğreti öğretmen. Eğitilerek cahilleştirilmiş, sisteme uydurulmuş, standartlaştırılmış, dolayısıyla ideolojik olarak korkulacak bir yanı kalmamış bir eğitim neferi Denizlili Emre Aydın.

Onu kim kınayabilir ki?

Filmin temel çelişkisi de burada zaten. Senaryo ve görüntü yönetmeni Orhan Eskiköy bir söyleşi içinde şunu söylüyor: "Öğretmenlik denilen şey aslında bu tür bir eğitim sistemi içinde, bu tür bir düzen içinde, tam da düzenin yayılması, genişlemesi, kendini kabul ettirmesi için kurulmuş bir düzene. O yüzden kutsal falan değil."

Yine de Orhan Eskiköy, Emre Aydın'ı olmayan bir ideolojinin taşıyıcısı olarak görüyor, eğitimin kutsal sayıldığı günlerin ajansı olarak değerlendiriyor ve gelinen noktada (sanırım kendisi I. Cumhuriyet derdi) Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in suçlu olduğunu düşünüyor. Oysa bu ideoloji içindeki işbirlikçilerin marifetleriyle, dışarıdaki düşmanların yönlendirmeleriyle çoktan tarihe karıştı. Elimizde liberal aydınların, son kalelerini de yıkmak için beyinlerini patlattıkları, kurumlarını birer birer yok ettikleri bir Atlantik kaldı.

Film, çoktan kurulmuş olan yeni ülkeyi görmek istemediği için anakronistik; konsensus ideolojisi yaratmayacak bir barış aradığı için tek sorunumuzun Kürtler'in (artık olmayan) anadil konuşmaları yaşadığını kim bilir kaçınıcı kez tekrar gündeme getirdiği için romantik... Bu "belgesel sinema" olayı, büyüklerde İstanbul, Ankara, İzmir gibi metropollerde ya da turistik kentlerde "iş kurarken" vaktiyle Türkçe öğrendikleri için hiç de şikayet etmeyecek, Zülküf, Rojda, Redife, Devran, Vahip'in özellikle yaratılan bu sistem içinde bir çeşit hudut ucu öncülleri gibi yayılıp, çoğu kez de yasa dışı (underground) faaliyetlere katılıp zengin olacakları bir dünyayı görmediği için anakronistik... Bu ülke "2. Cumhuriyet, Ak Türkler, Öteki Türkiye" gibi "sözde gelişme" mitlerin I. Cumhuriyet'in bağımsızlık mitleriyle kolayca değiş tokuş edildiği ve uygun eğitim sisteminin uzun yıllardır uygulandığı, ve Kürt sorununu çok uzun yıllardır kanlı bir makyaj malzemesi gibi

kullanan ve her iki halkın ölümlerini de en kısa zamanda gömüp unutarak yoluna devam eden bir ülke. Ama bu ülkenin yaratıcıları I. Cumhuriyetçiler değil; 2. Cumhuriyet'i kurmayı kafalarına koymuş olanlar.

Bu ülkede aydın olmak zor. Bu nedenle de iyi niyetli her sanatsal girişimin yozlaşmış gündem dışı kalacağı kaçınılmaz olsa da, her iki halkın çocuklarının Orhan Eskiköy (Türk) ve Özgür Doğan (Kürt)'in elele vererek, kendi tanımadıkları bir konsensus ideolojisine katkıda bulunmaları çok etkileyici... Yine de filmin açılışında dalgalanan Türk bayrağı altında boynu büyük yükselen yıkık dökük bir köy okulu ile suyu akmayan, tek odalı harap öğretmen lojmanının sergilediği yoksulluk, herhalde artık "büyük gelişme" politikalarımız için bir antimit, bir distopya olsa gerek.

Ancak film yine de güzel... Güzel çünkü estetik gücünü Kürt çocuklarının masumiyeti ve güzelliklerinden alıyor. Gerçekten de o büyük yoksulluk içinde her çocuğun yüzünden taşan Dekameron duruluğu, özellikle de son (göl sahnesi diyemeyeceğim) su birikintisinde yüzen çocukların yarattığı muhteşem görsellik, kendi dillerini konuşmanın coşku-suyla yansıttıkları neşe ve mutluluk, yapımcıların "halklararası barış" niyetlerine ters düşse de filmde kullanılmayan müziğin yerine geçiyor; bir mitleştirme dili yaratıyor. Yalın, abartmadan uzak, kameranın çoğu kez sessizce, ama özgürce dolaştığı bir doğaçlama tadı bırakıyor ağızımızda. Bu tad filmi restorative nostaljik (onarıcı nostaljik) bir atmosfere sokup romantikleştiriyor; bu nostalji de filmi kafamızda unutulmayacaklar arasına yerleştiriyor...

DÜZELTME VE ÖZÜR

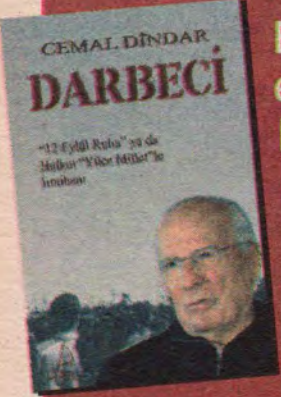
Geçen ay (Mart 2010) çıkan dergimizde, Amerikalı ünlü tarihçi Howard Zinn'in en tanınmış eseri olan A People's History of The United States başlıklı kitabı, dilimize Prof. Dr. Sevinç (Sayan) Özer tarafından çevrilmiş ve İmge Kitabevi tarafından Ame-

rika Birleşik Devletleri Halklarının Tarihi başlığıyla 2005 yılında basılmıştır.

Wikipedia kaynak gösterilerek dergimizin 25. Sayfasında Prof. Özer'in yazısı altında verilen Howard Zinn'in kısa yaşam öyküsünde adı geçen eserin, Öteki Amerika adıyla, Aykırı yayınevi tarafından (2005) basılmış olduğu belirtilmektedir. Aldığımız bil-

gilere göre Aykırı Yayınevi'nin Öteki Amerika adıyla basılan çevirisi, çeviri ve yayın haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle yasal olarak durdurulmuştur. Bu nedenle yanlış bilgi verdiğimiz için okuyucudan, çevirmen Prof. Dr. Sevinç Özer'den ve İmge Yayınevi'nden özür diliyoruz.

Cumhuriyet tarihimizin yüzkızartıcı olaylarından biri olan 12 Eylül 1980 darbesi şimdide psikiyatri kliniğinde! Klinik diyoruz çünkü yakın zamanda çıkan "Darbeci" kitabı, 12 Eylül 1980 darbesi ve sonrasında yaşananları psikiyatri divanına yatırıyor.

Bir dönemin ruhsal çözümlemesi ve bu sürecin günümüze etkilerini farklı bir 12 Eylül çalışması ile kaleme alan Psikiyatrist Cemal Dindar için 12 Eylül bir tek Kenan Evren değildir, 12 Eylül aynı zamanda Turgut Özal'dır, Recep Tayyip Erdoğan'dır ve Recep İvedik'tir.

Bir tek Cemal Dindar'ın yorum farkı değil, 12 Eylül'ün psikiyatrik yansıması da bir merak konusu değil mi?

'12 Eylül Ruhu' ya da Halkın 'Yüce Millet'le İmtihanı

12 Eylül 1980 darbesini ve geçtiğimiz otuz yıllık süreci (toplumdaki travmatik yansımasını) hekim koltuğuna yatırdığınızda karşınıza nasıl bir hasta portresi görüyorsunuz?

Öncelikle şunu söylemek lazım. 12 Eylül'e, ya da herhangi bir toplumsal sürece tıbbi metaforlarla bakmak sanılanın aksine açıklayıcı olmaktan çok anlamayı zorlaştırıcı bir etki yapıyor. Toplumsal sorunların psikoloji diliyle, hele hele tıbbi dille kuşatılmasına karşı uyanık olmalıyız. Ben, incelememde bu tutumdan uzak durmaya, hatta mesela Ömer Madra'nın 12 Eylül'ü lobotomiye, beynin bir kısmının ameliyatla alınması işlemine benzetmesi gibi eğilimleri eleştirmeye gayret ettim.

Madra'nın lobotomi benzetmesi neyi getirir? Bir dönem Batı'da yaygın kullanılan ve bildiğim kadarıyla ilk kez Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde yasaklanan bu uygulama, beynin özellikle ön-lobunun çıkartılmasıyla "akıl hastaları'nın ehlileştirilmesi" işlemiydi. Böylece, o dönem karşı çıkanların deyişiyle "ruhsal ötanazi" yapılmaktaydı.

24 Ocak/12 Eylül bir ameliyat işlemi olmaktan çok bir süreçtir. Bu tür benzetmeler darbenin baskısını ve şiddetini yakalarken, ve bu yakalama işlemi başlangıçta bize çok doğru gelirken, asıl ideolojik dönüşümü dışarıda bırakarak iş görürler. Yani şöyle diyelim: 12 Eylül, Kenan Evren ve ordu ile özdeşleştirilirken, Özal dışarıda kalır ve ideolojik bir el yıkama gerçekleşir.

12 Eylül 1980 darbesinin toplumda yarattığı tahribatı Freud'un tezlerinden yola çıkarak çözümlemek fikri tek başına zaten ilgi çekici kılıyor kitabınızı. Türk toplumunun haleti ruhiyesi ortada; kafası

bu kadar karışık bir toplum Freud için ne anlam teşkil ederdi?

Freud'un en büyük başarısı "bilinçdışı"nın keşfi. Hatta, psikanalize bilinçdışı bilimi dersek, epey şematik bir şey söylemiş olma riski ile birlikte, yanlış da yapmayız. Bu tür çalışmaları ilginç kılan çekirdek kuramın yapısında var. İddia ne; kendimiz hakkında, Zizek diliyle söylersek, "bildiğimizi bilmediğimiz" şeyler var ve bu kuram bunları aşıkarak kılmanın yöntemlerine haiz. Epey kışkırtıcı, değil mi?

Freud, ömrü yetseydi ve günümüzdeki Başbakan'ımızdan hala kaldıysa Karacadağ'daki, Erzurum yaylalarındaki çobanlarımıza değin toplumumuza bakma şansı olsaydı, sanırım heyecanlanırdı.

Freud'un yazdıklarıyla ilgili tuhaf bir paradoks da var gibi... Bireysel düzlemde seçkinler dışında psikanalitik bir psikoterapi "satın almak" neredeyse imkansız. Asgari ücret alan bir kişi, diyelim ki, bir hafta gidebilir, o da aç susuz kalma pahasına. Bu manzarada tam da Freud'u şaşırtacak bir şey oluyor: Freud kuramının nimetleri elinden alınmış olan büyük çoğunluk, onun tezlerini toplumsal düzlemde doğrulamak için bir yüce gönüllülük gösteriyor.

Üstelik, o bireysel psikoterapi sahnesini düzenleyenlerin bastırıldıkları Freud tezleri doğrulanıyor. Mesela, Darbeci'yi yazarken, önemini daha iyi kavradığımı düşündüğüm "iki psikoloji" tezi. Kitle Ruhu ve Ben Analizi'nde Freud açıkça yazıyor: insan türünün başlangıcından beri iki tür psikoloji vardır; şefin, biz buna yönetici sınıf ya da hegemonlar da diyebiliriz, şefin psikolojisi ve sürünün, yönetilenlerin psikolojisi. Bu tez bu denli görünür bir şekilde Freud'da varken, şu neoliberal sahnede son otuz yıldır Freudculuk oyu

nu oynayanların bu teze tek bir atfını ben henüz göremedim... Umarım benim kör-lüğüm veya tembelliğimle ilgilidir. Türkiye'nin yakın tarihi, bizzat Freud kuramında bastırılmış olanların aşıklaştığı bir tarihtir de. Kitabımda bunun ipuçlarını yakaladığımı düşünüyorum.

Darbesever veya darbelerden medet uman bir toplum oluşmasında iktidarların da payı olduğu söylenebilir mi?

Toplumun geniş kesiminde darbesever bir ruhun olduğuna dair önkabul, kanımca Türkiye'deki 'toplum mühendisleri'nin gündeme getirerek operasyonel değerle donattıkları bir önkabul. Bunun bir benzerini Murat Belge, 12 yıl Sonra

12 Eylül kitabında yapıyor. Neymiş? 12 Eylül başarılı olmuş, çünkü her evde zaten bir Kenan Evren varmış... Kitapta bu yargıların eninde sonunda darbeci-hipnoid şeflerin-hegemonların ideolojilerini nasıl beslediğini, darbeleri eleştiren seçkin dil ile bizzat 24 Ocak/12 Eylül Darbesinin halka bakışının nasıl örtüştüğünü de çözümledim.

Bugünkü iktidarın mayasını bizatihi 12 Eylül darbesi ile birlikte Kenan Evren'in attığını söylüyorsunuz. Ama Başbakan Erdoğan da 2003'teki kongrede, "Ak Parti'nin mayasını millet atmıştır", demişti. Siz bunu bir devam filmi olarak mı görüyorsunuz?

Sinema, televizyona göre, moral normları daha belirgin bir alandır. Yani sinemada her şey anlatılmak istenene sadıktır... Macera, melodram, pornografi, bilim-kurgu... Oysa televizyonda her şey birazdan pornografiye dönüşecekmiş gibi iş görüyor. Müstehcenlikten besleniyor. Bunu sağ ahlakçılığın açılma-kapanma retoriği ile söyleyemiyorum... Asıl müstehcenlik, bedenler çıplak da olsa manto ile de gezilse, her şeyin, bu arada kapanmanın bir teşhirciliğe endekslenmesinde. Bu yanıyla, Türkiye'de siyaset sakız gibi uzayan ve senaristlerin karın ağrısıyla uğraşmak zorunda kaldığımız dizilere benziyor.

Başbakan'ın "millet" vurgusuna gelince... Kenan Evren'in şehirlerin meydanlarında kesilmiş "bir hayli kurbanlar" eşliğinde yaptığı konuşmalardaki "millet" vurgusundan ne bir fazla ne bir eksiktir.

30 Yıllık süreçte iktidarların 12 Eylül zihniyetiyle bir bağı olduğunu söylüyorsunuz, bu flörtü reddeden bir iktidar hiç mi olmadı?

Olmadı... Çünkü bu flörtü reddeden muhalefet de olmadı. İktidar iktidarının devamlılığını, muhalefetse birgün iktidara gelme kısmetini bu flörtte gördü. 12 Eylül'ün devamlılığını sağlayan bu performatif gücü.

Tarihe fantazilerle bakmak da ayrı bir sapmadır, yine de biz şu fantaziyle düşünelim; 12 Eylül bu topraklarda olmasaydı ne olurdu? En azından, 12 Eylül sonrasında özellikle siyasette ve onun hızla 'yandaş' imal ettiği alanlarda bahtı açık olanların bahtı sönmüş olurdu. Oysa bu baht, Güneri Cıvaoglu'nun o dönemlerde yazdığı bir makaledeki lapsusunda açığa çıktığı gibi, toplumsal bir rutubete dönüştü. Ne diyordu Cıvaoglu: "karamsar olmayalım... her alanda iyi yetişmiş insanlarımız var. Onlar rutubet gibidir..."

12 Eylül öncesinin Türkiye'si ile sonrasının Türkiye'sinde ne gibi farklılıklar göze çarptı?

Her toplum bir toplumsal sözleşme ile varlığını sürdürür. Bunu yalnızca yazılı metinler olarak düşünmemek gerekir. Yazılı metinler, mesela anayasalar zaman içinde değişebilirler, fakat baktığımızda her ülkenin, devletin bir kurucu ideoloji ve onun etrafında handiyse mitos değeri kazanmış kişi ve anlatılarla kimlik kazandığını görürüz. Bu kimliğin ve ona maya olan kurucu ideolojinin toplumsal sözleşmede yerinden olmasını ve mitos değerinin yitmesini isterseniz yapacağınız en büyük müdahale, bizzat bu kurucu ideolojiyi baskı aygıtı haline getirmektir.

1978-1979 yılları ve 1980'inin ilk yarısı, şimdilerde daha iyi görülüyor, bir hazırlık dönemi. Devlet Baba, sanki yokmuş gibiydi ve toplumsal sahnede "düşman kardeşler" in kan davasından başka çok az şey görünüyordu. Bu yanıyla bakınca, darbe öncesindeki siyasetin Cumhurbaşkanı seçimi ile kilitlenmesi epey simgeseldir. Ortada baba yoktu ve yokluğu, deyim yerindeyse bir kabusla dönüşmüştü. Bu 12 Eylül'ün hemen öncesindeki sahnedir.

12 Eylül ile birlikte "kayıp baba" geri döndü. Fakat baba olarak değil... Şef olarak. Freud'un "başlangıçtan beri" derken kastettiği "şef-sürü" ilişkisini dizayn etmek üzere. Bu aynı zamanda toplumsal tarihi de başa sarmak ve toplumsal olanı boş zarf haline getirmektir. İçinin neyle doldurulduğunu da hepimiz kendi ömürlerimizle yaşayıp görüyoruz, işte.

12 Eylül'de cezaevlerindeki bloklara otel adları veriliyordu, daha sonra kapatılan bazı cezaevlerinin bugün otel olarak kullanılması sizce tesadüf mü?

"İktidar bedendedir." Ve bir iktidar, kişilerin bedenlerinde kendini resmetmişse, bunun keyfini sürmüşse, zaman içinde bu keyif kendi simgelerini bul-

yor, yaratıyor. Bu otel metaforunun sonradan somut otellere dönüşmesi nasıl tesadüf değilse, mesela Kenan Evren'in nü'lerinin İstanbul'un gözde galerilerinde burjuvamızca şükranla karşılanıp satın alınması da tesadüf değil. Ya da, işte iktidar bedendedir, insanlara cezaevlerinde dışkı yedirmekle, bedensel gürültüyü mizah olarak pazarlayan Recep İvedikler arasında bir bağ olsa gerektir.

Sizce toplum neden hala 12 Eylül travmalarıyla yüzleşmiyor? Bir çok insan darbe teşebbüsünden yağılanırken, tutuklanırken, 12 Eylül 1980 darbesi için hala esaslı bir tartışma konusu yapılamıyor? Yapılamamasının psikolojik gerekçeleri neler?

Toplumda bu hesaplaşmayı yapmaya yönelik bir çaba epeydir var. Özellikle sosyalistlerin yazdığı ve 12 Eylül dönemindeki cendereyi anlatan nice kitap yayınlanmış durumda. Orada da, yazık ki çözümleme gayretinden çok, uzamış bir yas hali var. Üstelik her yeni kuşağın eğer sosyalist olacaksa önce bu yasa kapatılması meselesi ortaya çıkıyor.

Fakat toplum derken, kastedilen genellikle kurumlar, mesela üniversiteler, siyasi partiler vesaire ise içerdikleri kadroların 24 Ocak/12 Eylül darbesinin bu topraklara eklediği ideolojiyle derin bir problemleri olduğuna dair çok az

işaret var... Althusser'in ünlü teziyle, "ideoloji istihdam eder" ve istihdam edilmişlerdir.

Böylece, Güneri Cıvaoglu'nun bu kadroları överken yaptığı benzetme ile çember tamamlanıyor: rutubet. Bu rutubet, toplumun gerçekte neyi dert edip hangi dermanlara muhtaç olduğunu da ayrıca kartırmıyor mu?

7 rakkamı Kenan Evren için neden bu kadar önemli. Ortada mistik bir kişilik olmadığına göre, obsesif bir durum söz konusu olabilir mi?

Darbe tarihi olarak 7 Eylül'ü veya 17 Eylül'ü düşündüğünü, ama Cuma gününe denk gelmediği için vazgeçtiğini anlarında yazıyor. Majik düşünceler bizim kültürümüzde zaten fazla... Fakat burada sözkonusu olan Kenan Evren'in düşünce içeriğinin kültürel boyutu değil. Bu kültürel özelliğin bir toplumun kaderini belirleyen fantaziye dönmesi.

Kızı Şenay Hanım'ın yakın dönemde yapılan bir söyleşide anlattıkları var. Özellikle sağlık konusunda epey hijyenik, takıntılı olduğu da anlaşılıyor. Bir de, o söyleşide Şenay Hanım'ın "inanılmaz iyi bir baba" anlatmak için yola çıkıp, hiçbir duygusal paylaşımda bulunmayan bir babayı anlatarak bitirmesi var ki... Yukarıda sözünü ettiğimiz hijyenin, duygusal yaşamda da epey belirleyici olduğu hissediliyor.

Biraz şuna benziyor bu işler... Hiyerarşide yukarıya çıkıldıkça hijyenik darbeci söylemi egemen hale gelir... 12 Eylül günlerinde işkence ile ilgili açıklamaları hatırlayalım... Ne diyordu Kenan Paşa? Bunlar münferit vakalar... İşkence yapanlar hakkında kanuni işlemler yapılacaktır... Vesaire..

7 Rakamı ile ilgili fiksasyonun öteyüzü de Mustafa Kemal özdeşleşmesi... O dönemlerde Cenk Koray'ın ve başkalarının meşhur ettiği Mustafa Kemal'in hayatında 19 sayısının rolü meselesi...

Kenan Evren'in intihar ederim resti psikiyatride ne anlam ifade eder?

Halk "evet" derse... diye başlayan bir açıklamaydı o. 15. madde ile ilgili referandum önerisine cevap olarak. Bu açıklamanın simgesel değeri, halk ile intihar kelimesinin aynı cümlede Kenan Evren'ce kullanılması. Mesela "millet" dememesi. Demekki halkın 'yüce millet' retoriğinin yerine almaya başladığı topraklarda, cümlelerde darbe şeflerine zaten yer yok. •

BÜŞRA

BAHADIR BOYSAL

Tüm satış noktalarında ve Kaçak Yayın Kitap ile birlikte gazete bayiiilerinde

CA
DD
E>

Amerikan Anti-Militarist Sineması ve

The Hurt Locker (A Film by Uncle Sam)

ABD'nin düşün ve politikasını, toplumsal hareketlerini, sanatını, felsefesini ve tüm yönleriyle hayatını derinden etkileyen en büyük savaş, 1960'ların başlarından Nisan 1975'e kadar süren Vietnam Savaşı'dır (ABD 63'te dahil olmuştu). Öte yandan ABD'de yaşayan Yahudi nüfus da göz önüne alındığında özellikle II. Dünya Savaşı'nın ve Yahudi Soykırımının da ülkeyi etkilediğini göz ardı etmemek lazım.

Vietnam Savaşı, coğrafya koşullarının çetniliği ve ideolojik bir savaş olmasının da etkisiyle dünyanın en korkunç savaşları dendiğinde en başlarda yer alıyor. Vietnam Savaşı aslında Doğu Bloğu ülkeleriyle işbirliği yapan Kuzey Vietnam'ın ABD ile işbirliği yapan Güney Vietnam'la olan savaşdır. Vietnam Savaşı sırasında milyonlarca Vietnamlı hayatını kaybetti (sadece Kuzey Vietnam'da 1 milyon ölü 600 bin yaralı), sakat kaldı, evsiz, yersiz yurtsuz bırakıldı; 10 binlerce ABD askeri öldü, sakat kaldı, geri dönenlerin neredeyse tamamı aklını kaybetti. Vietnam Savaşı, Amerika tarihinin en büyük anti-militarist hareketi ve Beat Kuşağı'nın devamı olan Hippie Hareketi'ni ve Çiçek Çocukları doğurdu, daha doğrusu düşünce yapılarını şekillendirdi. Anti-militarizm, çığ gibi büyüyen bir felsefeye dönüştü ve uzun yıllar savaşı bir geleceğe şekil vermeye çabaladı.

Jimi Hendrix, Bob Dylan, Bruce Springsteen, Johnny Cash, Stevie Wonder, John Lennon, Rolling Stones, David Bowie, Joan Baez, The Doors gibi isimler 1960'lardan itibaren savaşa dair onlarca şarkı yazdılar. Bu isimler büyük çoğunlukla sadece birer şarkıcı değil, birer aktivist ve konserleri de sıradan konserler değil, politik eylemlerdi. Savaş bittikten sonra işin içine sinema da dahil oldu. 60'lı ve 70'li yıllarda haber kanalları savaş alanlarından canlı yayın yapamıyordu. Binlerce savaş fotoğrafının ve videosunun paylaşıldığı internet ve youtube yoktu. Sadece az sayıda fotoğraf ve makale vardı. Savaşın yıkıcılığının sinemaya taşınması önemli bir fenomendi. Francis Ford Coppola, Brian de Palma, Oliver Stone gibi şimdinin en kariyer sahibi, en ünlü yönetmenleri o zamanlar bağımsız yönetmenlerdi ve savaşı beyaz perdeye taşıdılar. Vietnam filmleri ve şarkıları, bir kuşağın bir savaşa dürüstçe karşı duruyordu. Sahiciydiler. Ama kapitalin her zaman yaptığı gibi anti-militarist sinema zamanla ticari bir türe dönüştü ve bu türde onlarca iyi ya da kötü örnek verildi.

Hippiler ABD ideolojisini yeterince etkilememiş olacaklar ki, 2001'deki İkiz Kuleler saldırılarının beri ABD bu kez de Afganistan'da ve Irak'ta bir savaş yürütüyor. İki ülkeyi de fiili olarak işgal etti ve 100 binlerce kişinin ölümüne sebep oldu. Ne var ki bu yeni

"A NEAR-PERFECT MOVIE!"

"JEREMY RENNER SLOWLY REVEALS THE STRENGTH, CONFIDENCE AND UNPREDICTABILITY OF A YOUNG RUSSELL CROWE."

RICHARD CORLISS, TIME

"A FULL-TILT ACTION PICTURE!"

MARSH GLENN, Los Angeles Times

"FEROCIOUSLY SUSPENSEFUL!"

"KATHRYN BIGELOW TURNS THE DISCIPLINE OF ACTION FILMMAKING INTO A KIND OF VISCERAL VISUAL POETRY."

A.O. SCOTT, The New York Times

WINNER - BEST FILM
VENICE FILM FESTIVAL SIGNIS GRAND PRIZE

NOMINEE BEST ACTOR
JEREMY RENNER
SPECIAL AWARDS

NOMINEE BEST SUPPORTING ACTOR
ANTHONY MACKIE
SPECIAL AWARDS

THE HURT LOCKER

You don't have to be a hero to do this job. But it helps.

COMING SOON

Anti-Militarist Sinemanın Bazı Özellikleri

1. Anti-militarist sinemanın en büyük özelliği, ana karakter ya da karakterler aracılığıyla savaşın felsefesinin sorgulanmasıdır. Bu yüzden ana karakter, savaş sırasında filmin başından sonuna kadar köklü bir değişim, bir içsel yolculuk yaşar.

2. Anti-militarist sinema, hangi savaşı konu ediniyor olursa olsun, asıl hedefi doğrudan savaştır. Bu yüzden aslen I. Dünya Savaşı anlatan bir romanı alıp Vietnam Savaşı'na ya da başka bir savaşa uyarlayabilir.

3. Savaş karşıtı filmlerin en öne çıkan özelliklerinden biri de vurgulanan iletişimsizlik ve böylece ortaya çıkan yalnızlık ve düşmanlık duygusudur. Savaşmaya gidilen ülkenin halkıyla, bazen hayatı kurtarılmaya çalışılan bir çocukla, bazen de birlik içindeki askerler arasında... İletişimsizlik zaten savaşları yaratan yegane nedenlerdendir ve bu noktada anti-militarist sinema, savaşın iletişimsizliğe ve düşmanlığa çözüm olamayacağını ortaya koyar.

4. Anti-militarist sinemanın "Neden buradayız?" ya da "Neden savaşıyoruz?" isyanı vardır. Ana karakter ya da karakterler (en cesur ve en savaşmaya meraklı olanları da dahil), neden orada olduklarını sorgularlar ve hiçbir zaman gerçek bir neden bulamazlar. Çünkü savaşın hiçbir zaman bir nedeni yoktur, olamaz.

5. "Neden buradayız?" isyanını yaşayan askerlerin gözünden çarpıcı detaylarla işgal edilen ya da savaşmakta olan ülkenin durumu sunulur seyirciye. Açlık, yokluk, sakat çocuklar ya da fahişelik yapan gencecik kızlar olabi-

savaş, ABD'nin yeni nesillerini pek etkilemeye benzemiyor. Yeni nesil sahibi anti-militarist filmler, gerçek sinema eserleri görmek birkaç cesur yönetmen ve sanatçı hariç neredeyse imkansız. Ve bu birkaç cesur yönetmen de ne yazık ki gerekli kamuoyunu oluşturmaktan çok uzaklar. Kitleler sakın ve hareketsiz. Görünüşe göre hippilerle birlikte "Savaşın Anlamsızlığı" da tarihe karışmış...

Bu yıl Nisan ayında Vietnam Savaşı'nın bitmesinin üzerinden 25 yıl geçmiş oldu. Irak İşgali ise 8. yılında. Geçtiğimiz ay 82. Oscar

ödülleri dağıldı ve ipi dünyanın en pahalı filmi Avatar'ı da sallayarak anti-militarist bir film olma iddiasındaki The Hurt Locker göğüsledi. The Hurt Locker en iyi film ve yönetmen de dahil 6 ödül aldı. Filmin yönetmeni Kathryn Bigelow, Oscar tarihinde en iyi yönetmen ödülünü alan ilk kadın yönetmen olarak tarihe geçti. Böyle bakıldığında bir kadın yönetmenin hem de çektiği anti-militarist filmle ödülleri toplamaya oldukça umut verici bir gelişme gibi duruyor. Ancak ne yazık ki bu çok can sıkıcı bir yanılsama.

lir bu ayrıntılar. Bu sunuşta ülkenin bu durumda olmasının sebebinin savaş olduğuna muhakkak vurgu yapılır. İnsanları bu koşullara iten savaştır.

6. Anti-militarist sinema, kazanmayı da kaybetmeyi de anlamsızlaştırır. Asıl önemli olanın insanların ölmekte olduğu gerçeğine odaklanır. Kazanılmakta ya da kaybedilmekte olan savaş, ölen ya da yaralanan askerlerin savaşı değildir, hiçbir zaman da olmayacaktır.

7. Bir önceki maddeyle bağlantılı olarak, savaştan dönebilenlerin hikayesini anlatan filmlerde, kabuslar ve ruhsal bunalımlarla boğuşan ve belki bacıklarını, belki gözlerini kaybetmiş bir savaş gazisinin hayatı üzerinden; savaşın insanı savaştan herhangi bir somut ya da soyut zaferle dönmediklerinin altı çizilir. Savaş bitmiş, savaşanlar unutulmuş, bir zamanların savaş naraları atan politikacıları seslerini kesmişlerdir. Savaşın kazanılmış ya da kaybedilmiş olması yeni yetişenleri ilgilendirmemektedir. Savaşı tek hatırlayan, bir parçasını savaş meydanında bırakan yalnız ve hafiften çatlak askerdir. Ve savaşın uluslara getirdiği tek şey de budur, yaşayan yaralar...

The Hurt Locker (A Film by Uncle Sam)

Bir savaş anti-propaganda filmi, aynı zamanda pekala da propaganda filmine dönüşebilir. Anti-militarist sinema örnekleri, hele de iyiseler, aynı zamanda militarizmi körükleyebilirler. Amerikan Rüyası halüsinasyonunda boğulan ve anlatılacak hiçbir hikayesi, ya da hiçbir varlık sebebi olmayan yığınları, kendi çözümlerini ve kendi içsel yolculuklarını gerçekleştirecekleri bir büyük savaşa katılmaya özendirilebilirler. Bu, az da olsa bir ihtimaldir. Ama propaganda filmleri, asla anti-propaganda filmlerine dönüşmezler! The Hurt Locker, en katıksız haliyle bir Amerikan Ordusu propaganda filmidir ve bu yıl en iyi film Oscarını kucaklamak suretiyle Amerikan Militarizminin cüretinin geldiği son noktayı göstermektedir.

"War is a drug" (Savaş uyuşturucudur). Film bu alıntıyla açılıyor ve bunu anlatacağını vaat ediyor. Aslında belli ölçüde de savaşın nasıl bir uyuşturucu olabileceğini anlatıyor. Ancak görünen o ki film bu uyuşturucuyu üretenler tarafından, bu uyuşturucuyu pazarlamak için çevrilmiş!

The Hurt Locker; bir ülkeyi amansızca işgal eden, Felluce'de, Bağdat'ta çoluk çocuk 100 binlerce sivilin ölmesine (pek çok kaynağa göre 1 milyondan fazla), sakat ya da evsiz kalmasına, hatta yeni doğanların bile sakat doğmasına neden olan Amerikan Ordusu'nun kahraman bomba imha ekibinin maceralarını anlatıyor. Film, bu haddinden fazla cesur Amerikan askerlerinin çölün orta yerinde Irak'ta ne aradığına dair en ufak bir ipucu dahi taşıyor. Hatta ABD'nin işgalci taraf olduğunu çok başarılı bir şekilde gizliyor. Sanki orası Texas'ın kırmızı-sarı düzlükleri ve Iraklıların işgali altında! Görünüşe göre ortalık durduk yere kendini patlatan Iraklılarla, oraya buraya gizlenmiş bombalarla dolu ve yağız ABD askerleri, bu tekinsiz ortamda dillerini anlamadıkları bu tuhaf görünüşlü çöl insanlarının hayatlarını kurtarmak için kendilerini helak ediyorlar. Filmin bu son derece küstah söylemi, Atlantik'in diğer yakasında oryantalist bir savaş macerası gibi algılanıyor olabilir. Belgeselleri aratmayacak kadar gerçekçi görsellik, bu oryantalist duruşu destekliyor olabilir. Ancak film, Irak'ta olup bitenlere yakın duranların bulunduğu buralardan bakınca en hafif söylemle mide bulandırıcı. Zira film; bırakın savaş karşıtı olmayı, bir kendini temize çekme denemesi bile değil. "Buradayız çünkü..." gibi bir sağlaması yok. Film, bir açıklama yapma gereği duymuyor bile. Aksine, "Buradayız ve işimizi yapıyoruz" alt metnine sahip; "İşimizi yapıyoruz, çünkü biz olmasak bu insanlar birbirlerini patlatıp duracaklar"...

Gerçekte Irak'ta bu işi yapacak daha çok askere ihtiyaç olduğundan mıdır nedir, film savaştan bir türlü kopamayan bir askere odaklanıyor. Savaş onun uyuşturucusu ve durmadan bombaların arasına geri dönüyor bu cesur asker. Bu cesur asker aracılığıyla ABD ordusu, nam-ı diğer Sam Amca (Uncle Sam) ne diyor; "I want you for US Army". Yani seni orduya istiyorum. Yani tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer kürkçü dükkanındır. Yani ne yaparsan yap savaştan kopamayacaksın, savaşmak senin kanında var. Bunu istiyorsun... Ben de seni istiyorum...

The Hurt Locker kanımca, "Amerikan Anti-Militarist Sineması"nın ve aslında küstah ABD Halkının nereden nereye geldiğini açıkça ortaya koyuyor. Bir zamanlar hippiler çayırlara çimenlere yayılır, huzur içinde ot tütürür ve sevişerek savaşa karşı olduklarını dillendirirdi. O zamanlar muhafazakar Amerikalılar, hem uyuşturucuya, hem de sevişmeye karşıydılar. Ancak şimdi uyuşturucuyu savaş şeklinde (War is a drug), belirli ölçülerde ve düzenli olarak tüketmeye başlamışlar.

Oscarını alırken Kathryn Bigelow ödülü Irak'ta ve Afganistan'da savaşan ABD askerlerine adını ve sağ salim evlerine dönmelerini diledi. Ben bu dileğe katılıyorum. Bir an önce işgal ettikleri topraklardan çıkıp dosdoğru evlerine dönsünler! Hem de derhal!

Amerikan Anti-Militarist Sinemasından Sahici Başyapıtlar

APOCALYPSE NOW (1979)

Francis Ford Coppola'nın en önemli filmlerinden olan Apocalypse Now (Kıyamet), The Doors'tan "The End" ile açılıyor. Sinema tarihinin belki de gelmiş geçmiş en güzel açılış sahnelerinden birine sahip film. Bazı yazarlar, bu filmin Vietnam Savaşı'nı neredeyse sürreal bir üslupla anlatan çok özel bir film olduğunu aktarıyorlar. Bazı sinema yazarları ise filmin gelmiş geçmiş en iyi Vietnam filmi hatta en iyi (anti)savaş filmi olduğunu iddia ediyorlar. Film, Joseph Conrad'ın 1899'de yayınlanan kolonizasyonla ilgili romanı Heart of Darkness'tan (Karanlığın Kalbi) uyarlanmıştır. Roman, bir zamanların büyük yalancı "koloni kurarak medeniyet götürme" meselesini tartışır. Filmde ise bu sefer mekan Vietnam'ın karanlık bir nehridir. Ordunun gözden çıkardığı depresif bir asker ve emrindeki diğer askerler nereye vardığı kestirilemeyen bir nehirde, Vietnam'ın damarlarında hedefe doğru akarlar. Ormanın ve nehrin derinlerine indikçe delirir, cinnet geçirir, insanlıktan sıyrılırlar. Av ve avı birbirine karışır. Film, savaşın insan zihni üzerindeki etkilerini, ormanda ilerledikçe vahşileşmesini muhteşem bir görsellikte sunan sinema tarihinin en önemli filmlerindendir.

BIRDY (1984)

Bilenler bilirler, Alan Parker sinemasının kendine has bir dili vardır. Birdy, Alan Parker sineması içinde bile özel bir yere sahip olan, tüm zamanların gelmiş geçmiş en başarılı anti-militarist filmlerinden biridir. Birdy, uzun zamandır arkadaş olan Al ve Birdy'nin hikayesini anlatır. İkisi de Vietnam Savaşı'na katılırlar ve savaştan yara alarak dönerler. Al'ın yaraları bedenindedir, ancak Birdy'nin yaraları çok daha derinlere gizlenmiştir. Çocukluğundan beri kuşlara özel bir ilgisi olan Birdy, savaşta tüm yaşadıklarından sonra, kendini kuş sanmaktadır. Birdy, sinema tarihinin en derinlikli ve en büyük psikolojik filmlerinden biridir. İzleyen bünyelerde sadece savaştan değil, her türlü otoriteden nefret etme ve kurallara isyan etme etkisi yaratır. Yaratıcı uçuş arzusu ise fenomendir. Filmin müziklerini Peter Gabriel yapmıştır.

THE DEER HUNTER (1978)

Michael Cimino'nun yönetmenliğini yaptığı The Deer Hunter, Amerikan Sinemasının gelmiş geçmiş en iyi örneklerinden biri olduğu gibi, aynı zamanda son derece edebi bir filmidir. Film, Erich Maria Remarque'nin I. Dünya Savaşı'ndan bir kesit anlattığı Drei Kameraden (Üç Yoldaş) adlı romanından esinlenmiştir. The Deer Hunter, bir zamanlar geyik avcısı olan Rus kökenli Amerikalıların, kendi küçük kasabalarının kahramanlarıken Rus Ruleti metaforunun etrafında Vietnam'da yok olmalarını anlatıyor. Bir zamanın kahramanları birilerinin kumarında kaybolup gidiyorlar. Film aslında savaşların insanları kahraman değil ucube yaptığı önermesinin üzerine kurulu. Bu yönüyle terse doğru işleyen bir kahraman filmi. Filmin sonunda bir masanın etrafına oturmuş ve üzerlerinden Vietnam Savaşı geçmişi olan bir grup insan, kederli bir sesle "God bless America"yı (Tanrı Amerika'yı Korusun) söylerler. Ancak bu temenninin ironisi yüzlerinde gizlidir. Ayrıca Robert de Niro'nun ve Christopher Walken'in oyunculukları ise, tez konusu olabilecek kadar başarılıdır. The Deer Hunter (Geyik Avcısı), zamanı için son derece cesur ve başarılı bir sinema örneği. Özellikle de savaşın

psikolojik derinliğini sunma konusundaki başarısı ele alındığında. Ayrıca The Deer Hunter'in bir diğer başarısı ise, Vietnam Savaşı'nın hem orada savaşan askerlerin, hem de onların yakınlarının psikolojik durumlarını ve savaşın Vietnam'a neler yaptığını ucundan kıyısından da olsa göstermesinde gizlidir.

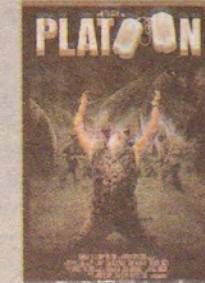
HAIR (1979)

Hair, 1968 tarihli aynı adlı Broadway oyunundan sinemaya uyarlanmış bir rock müzikalidir. Vietnam Savaşı'na katılmak için birliğine doğru seyahat eden romantik duygularla yüklü bir askerin yolda uzun saçlı hippilerle, LSD ve marihuana ile tanışmasını anlatır. Milos Forman tarafından çekilmiştir. Hair, sadece bir Vietnam filmi ya da Anti-Militarist bir film olmaktan öte, her türlü otoriteye, kurallara, delilik boyutundaki düzen ve tertip takıntlarına bir başkaldırı, bir çılgıntır. 68 Kuşağının sembolü saç; savaş karşıtlarının, hippilerin ve özgürlüğün de sembolüdür. Saç uzar ve kısa saçlı otoritenin karşısına durur. Hair, insanın doğasına ve sevgiye dönüşün şarkısıdır.

Hair, dünya sinema tarihinin Vietnam Savaşı'nı ve genel anlamda ABD'nin savaş politikasını özetleyen en güzel repliğe sahiptir: "The draft is white people sending black people to make war on the yellow people to defend the land they stole from the red people" (Olay; kırmızı adamlardan çaldıkları toprağı koruması için sarı adamlarla savaş yapmaya siyah adamları yollayan beyaz adamlardır)

PLATOON (1986)

Platoon (Müfreze), pek çoklarıncı Oliver Stone'un tek başyapıtıdır. Babası ve dedesi de asker olan genç bir askerin Vietnam'daki hikayesini anlatır. Ama asıl anlattığı savaşın genç ve hayatı tanımayan tecrübesiz bir bölük asker üzerindeki etkisidir. Onun da ötesinde barış yanlısı askerlerle savaş yanlısı çavuşun çatışmaları filmin sürükleyici yanını oluşturur. Platoon'u (anti)savaş filmleri arasında değerli bir yere koyarsa yönetmen Oliver Stone'un da bizzat Vietnam Savaşı'na katılmış olmasıdır. Platoon, psikolojik yanı son derece başarılı, epik bir anti-savaş filmidir.

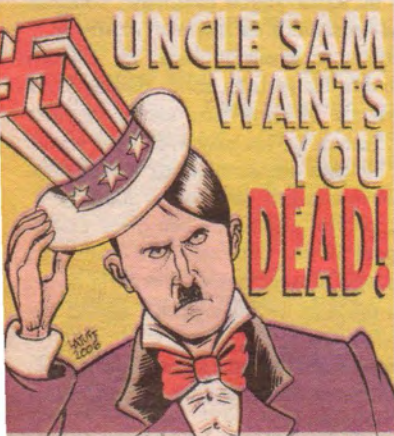

Oliver Stone, Platoon'dan sonra 1989'da bir başka Vietnam filmi olan Born on the Fourth of July'ı (Doğum Günü Dört Temmuz) çekti. Film, bir Vietnam gazisinin ülkesine dönünce yaşadığı hayal kırıklıklarına, kaybettiklerine, romantik bir savaş gönüllüsüken yaşadığı değişime odaklanır. Başrolde Tom Cruise vardır ve diğer filmlerine nazaran oldukça başarılıdır. Vietnam ormanlarında geçen pek çok savaş filminin aksine, savaşın orada bitmediğini gösterir.

FULL METAL JACKET (1987)

Dünya sinemasını derinden etkilemiş İngiliz yönetmenlerini düşündüğümde aklıma ilk olarak hep iki isim gelir. Alfred Hitchcock ve Stanley Kubrick. Ve belki de dünyanın en aykırı, en cesur ve sarı anti-militarist filmi Full Metal Jacket'tir. Çünkü militarizmin insan ruhlarına yapılan apaçık bir taciz olduğunu yürek sesle söyleyen ender filmlerindendir. Full Metal Jacket, militarizmin tacizini, insanların nasıl öldürme makinelerine çevrildiklerini Vietnam Savaşı'na asker hazırlanan bir kampta yaşanan sapıklıklar üzerinden anlatıyor. Bunu da sinemanın sınırlarını zorlayarak yapıyor. Ayrıca Full Metal Jacket, sinema tarihinin en çok alıntı yapılan filmlerinden biridir.

Stanley Kubrick'in 1964'te çektiği Dr. Strangelove (Dr. Strangelove or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb), Amerika ve Rusya arasındaki soğuk savaşa değinen bir başka savaş karşıtı film ve Kubrick'in bir başka başyapıtıdır.

Türkiye’de her şey konuşuldu, konuşulmaya çalışılıyor. Son bir yıldır ise ekranlarda gördüğümüz, popüler dünyaya dâhil olanları gördük alanlarda. Bu kez İstiklal’de onlar vardı, ilk kez hakları için yürümeye başladılar son bir yıldır. “Maden işçileri gibiyiz” diyen sinema sektöründe, dizi sektöründe çalışanlar; oyuncular, yönetmenler... Set işçisi, ışıkçısı, kameramanı... Hatırlayalım, çok eski değil, setten dönen Zehra Sezgin (20) ile Tülay Ergildi (24) kaza sonucu hayatlarını kaybetmişti. Yorgundular, 24 saatleri sette geçmişti, uykusuz ve halsiz yola koyuldular evlerine dönmek üzere ama olan olmuştu. Bu yaşanan acı olay en somut örneği. Setlerde trajik hikâyeler hala devam ediyor. Uzun çalışma saatleri, insan dışı koşullar hem can almaya hem de sakat bırakmaya... Tüm bu süreçler yaşanırken bütün kanallar ardı ardına film gibi 90 dakikalık dizi yayımlamaya da devam ediyor. Bir köteliliğe mahkûmun örneği gibi adeta setler. Hiçbir sosyal güvenceleri yok, sendika zaten çok uzak... Hal böyle olunca kapitalizm en ağır kurallarını setlerde alenen uyguluyor. Telif Hakları Yasası’nın yürürlüğe geçmesi ve sendikaya üyenin artması içinse çabalar sürüyor. Bu çabayı sürdürenlerle bir bir konuştuk. Oyuncularla, yönetmenlerle, SİNE-SEN Başkanı’yla, sinema eleştirmeni/tarihçisiyle... Biz daha fazla anlatmayalım, bu süreçlere tanıklık etmiş olanlar anlatsın...

Maden işçilerinden beter çalışma koşulları altında dizi emekçileri kan ağlıyor

Dizide ölen kurtuluyor

Türkiye’de sinema sektöründeki sendikalaşma süreci ne zaman kendini göstermeye başladı?

DISK’e bağlı 12 Eylül öncesi bu işin geleneği kurulmuştu. 70’li yılların politize ortamında Yeşilçam emekçileri de yeteri kadar etkilendi, sinemacıların, yönetmenlerin ve çalışanların eşliğinde DISK bünyesinde SİNE-SEN kuruldu. Ondan öncesi de var tabii. Ankara yürüyüşleri yapıldı vs. 12 Eylül’le birlikte bütün sendikalar da kapandı.

Sanıyorum sizin de içinde yer aldığınız 90’lı yıllarda bir sendikayı yeniden hayata geçirdiniz...

12 Eylül’den sonra evet biz açtık. Açtığımızda az bir üye sayımız vardı ve biz onu 850’ye kadar çıkardık o dönemlerde, doğal olarak darbenin üzerinden 10 yıl geçmişti, 12 Eylül’de sendikanın bütün yöneticileri içeri alınmıştı. Bu insanlarda da korku ve yılgınlık yarattı. 90’lı yıllarda elbette üye kayında zorlandık. Yalnız sendika, sinema sektöründe doğru dürtüst algılanamadı ve biz anlatamadık. Daha çok iş ve işçi bulma kurumu, başına bir şey gelmiş, hasta olmuş sinema yaşlılarına bakanlıktan para alan öyle bir kurum gibi algılandı. Gerçi biz 90’lı yıllarda 13 tane takım sözleşmesi yaptık.

Neyi içeriyordu bu takım sözleşmesi?

Takım sözleşmesi de şuydu: Bizim önerdiğimiz taban fiyatları az olmamakla birlikte, önerdiğimiz saat, ki bizim önerdiğimiz saat yol dahil 10 saat. Yani sete gitme ve setten getirme de dâhil. Bunu yaparken de şunu gördüm ki, daha çok nazımızın geçtiği adamlar olmuş. Yani yine gidip Türker İnanoğlu’nun ekiyle yapmamışız. Şimdi, yapılan 13 takım sözleşmesiyle bir ivme kazandı. Ama bu iki yıllık çalışma sürecinde şunu gördüm, sektörde çalışmasında bir sorun var. Biz de çok düşünüyorduk, nasıl sendika çatısı altında toplayacağız diye. Bunlardan biri 12 Eylül’de sendikaların üzerinden bir tirpan geçmiş olması, bu daha çok sendikanın üyeleri açısından ürkütücü oldu. İkinci de insanlar iş bulduğu zaman çalışıyorlar ama bu insanlardan aidat almıyorsunuz. En büyük sorun o.

Peki, aslında sizin döneminizde dizilerde de yavaş yavaş çıkmaya başladı. Bu duruma nasıl bakıyordunuz?

TRT o dönemler büyük diziler yapıyordu. İstisnai sözleşmesi vardı, hiç unutmuyorum

Ömer Uğur
(Yönetmen)

“Kemal’in Askerleri mi Kemal’in Köleleri mi” diye bir yazı yazmıştım. Siz oraya imzayı attığınızda figüranda olsanız, yönetmen de olsanız bir köle gibi bütün haklarınızı ve kendinizi onlara devrediyordunuz. 90 ve 92 yıllarında böyle bir çaba girişimimiz oldu.

Sendika dizilere odaklı değildi tabii...

Tabii sendikanın ilk kuruluşunda dizi falan öngörülmemişti doğal olarak. 92’den itibaren diziler çıkmıştı. Ben Umut Taksi diye bir dizi çekiyordum ve dizi anlamında ilk sendikayla sözleşme yapmış diziydi. Dizi sektörü yaygınlaşınca dizi mantığının kendi mantığı yürümeye başlayınca hem işler çoğaldı hem süre uzatıldı. Benim yaptığım iş 45 dakikaydı. Şu anda 105 dakika. Dolayısıyla süreç için de dizilerin uzaması oldu.

Sinema açısından zaman sorunu yaşıyor muydunuz peki?

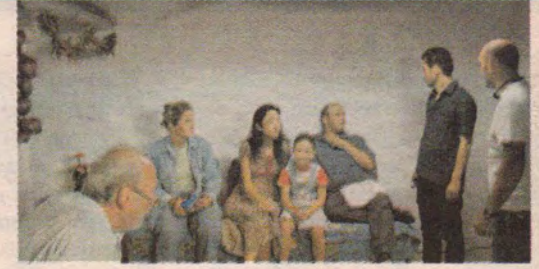
Sinema filmlerinde filmler 15 günde çekilen filmler, 21 günde çekilen sanat filmleri diye adlandırılırdı. Ben o zamanlar Atıf (Yılmaz) abiye asistanlık yaptığımda Atıf abi 21 günde çekiyordu. Diğer filmler 15 günde falan olurdu. Sinema filmi her halükarda çalışma koşulları, hem yapılan işin açısından, zaman açısından daha geniş zamana yayılıyor. Dolayısıyla sinema alanında temel zaman sorunu yok. Ama sektörün temel sorunu; ister sinema filmi, ister diziler, belgesel olsun, çalışma koşulları problemi çalışanların sosyal güvencesi ile ilgili.

Bir de bilingçe ilgili değil mi? Sendika lafı soğuk geliyor...

Tabii. Zaten işin kendisinde de bir gariplik var. En kötü diziyi de yapsan en iyi filmi de...” Ben hayatımın filmini çekmek istiyorum” diyorsun. Bunun için sendika değil anayasanın bütün kurallarını da ihlal edebiliyor. Dolayısıyla ele gelmez ve tutulmaz bir yanı var. Diyorsun ki, senarist şu kadarın altında çalışmaz; adam diyor “çekerseniz çekin, para mara almıyorum.” Ya da “Çekin ben 20 saatte çalışırım” diyor. Adını koymadığımız bir durum var.

Türkiye’de sektör çok dağıldı tabii, 90-92 yıllarında toplamak daha kolay oluyordu. O zaman da çözüm olarak ne yapıyordunuz? Set basmalar oluyor muydu mesela?

Öyle bir şey var ki, buralarda şunu diyorlar, “Bizim de Amerika’da falan olmuş ama, İn-

sanlar demir çubukları almışlar çalışanın kafasına bir tane vurmuşlar. Orada yeraltıyla karışık şiddet üzerinden olmuş. Türkiye’de biz bunu da yaptık. 90’lı yıllarda sette bastık. Ama şimdi olmuyor. Eskiden ‘Yeşilçam’ dediğimiz bir mekan vardı, bu coğrafi bir mekandı. O zaman bir yapımcı filme başlayacağı zaman yapımcının yeri oradaydı ve biz gidip “ne yapıyorsun” diyebiliyorduk. Ya da orada bizim adam çalışmadığında, daha düşük ücretli biri çalıştığında gidip kapısında beklerdik, “gel bakalım sen buraya” derdik. Sektör artık o kadar genişledi, o kadar dağıldı ki, sendika bunları kontrol edemiyor. Sendikanın yapacağı bir şey var, devletle ‘işbirliği’ yapacaktır. Sürekli ihbar edecektir.” Kardeşim şurada çalışan var ve sigortasız çalışıyor.” SSK’ya ihbar. Burada tabii devletin de duyarlı olması gerekiyor. Devlet bir şey demiyor.

Sektörde çalışanların asıl sorunları nedir?

Sektörde herkes sosyal güvenceden yoksun, iş garantisinin olmaması, ücretlerin belli ve tek bir elden belirlenememesi, bu iş kolunun özel bir tarafının olması... Mesela gider sin bir fabrikaya, 2000 kişi çalışıyor. sigortasız mı çalışanlar, şalteri indirirsin, bitti.

Burada öyle bir toplulukta yok. Sanal birlik oluşturulmaya çalışılıyor. Fabrika gibi değil, fabrikada yemekler kötü çıktığında 2000 kişi bir arada olduğundan karşı çıkılabilir... lıyce dağıldı. Kim nereden hareket ediyor, hangi ekip nerede bilinmiyor. Kontrol de elden kaçtı.

Tabii bu kadar yoğun çalışmanın sonunda da ücret konusunda da sıkıntılar yaşıyor.

Ücretlerin de tahsilinde sorun var. Eskiden de vardı ama bir iki hafta sonra alınırdı. Şimdi çalışıyorsunuz ancak 8 hafta sonra, 10 hafta sonra... Paranız içeride kalyor. Bu ciddi sorun.

Peki, bir çifte standarttan söz edebilir miyiz? Ünlü oyunculara veriliyordur mutlaka!

Evet, oyuncu popülerse, ben diyor 13 bölümü peşin alırım. Çifte standart orada var. Özcan Deniz mesela, peşin vereceksin diyor. Yapımcı diyor ki, 13 bölüm çekeceğimizi nereden biliyorsunuz...

Filmlerle dizileri elbette ayırmak gerekiyor. Hep söylenir ya, “insan dışı bir çalışma,” bundan da vazgeçilmiyor...

Dizi işi 1841 Maden işçiliği gibi. Kimse buna inanmak istemiyor. Sabah 7:00'da kalkılıyor, gece saat 4'e kadar çalışıyor. Geliniyor AKM'nin oraya. Dönüş de olmuyor. Bir iki saat için niye evime gideyim diyor arabanın içinde uyuyor. İşte bu cafcılı, görüntülerin, sarayların arkasında çamur gibi bir insanı durum var. Yağmur yağıyor, AKM'nin önünde sabah işe giderken sığınacakları bir yer yok. Dolayısıyla insanlar fiziki olarak dayanmıyorlar. Sinanıyor insanlar. Çalışıyorlar çalışıyorlar, hastalanıp düşüyorlar. Hani oyuncu falan olunca bekletiyorsun ama kamera arkası ekip için bu geçerli değil. O yoksa başka biri geliyor. Dünyada maden işçiliğinden sonra en ağır işçilik deniliyor. Ama Türkiye'de bu maden işçiliğinden de ağır geliyor. Bunu bir yönetmen olarak söylüyorum. Ben yaklaşık 25 yıldır bu sektörün her aşamasında çalışan biri olarak. Ben de dizi çekiyorum ama benim özel konumum var, bu konularda daha duyarlıyım, ekibimi sabah 9:00'da hazır ediyorum, akşamın 20:30'unda bırakıyorum.

Demek ki olabiliyormuş...

Hayır, olamıyor, olamaz... Belki ben çok büyük işlere girmiyorum. Geniş Aile daha soft bir yapı. 5 günde makul olan saatlerde bitiyor. Ama sektörde de böyle olur anlamına gelmiyor. İnsanlar düşüyorlar, bayrak yarışı gibi, düşen setçi, ışıkçı gidiyor, yerine yenisi geliyor.

Bu kadar dağıldığına göre yoğun bir talep de var...

Bu ülkenin 120 tane üniversitesi var. Her birinin sinema-tv bölümü, iletişim bölümü var, bunlar sektöre geliyorlar. Sektörü arkadan iten bir iş talebi var. Bu iş talebi de okumuş yazmış, çalışmak bizim hakkımız diyenler. Önce sektöre girebilmek için her türlü şeyi yapmaya razılar. Dolayısıyla sektör buna ilişkin refleks geliştirdi. Stajyerlik diye bir şey açtı. Bir tane şef buluyorlar, yanında 3 stajyer. Para yok. Normalde diyelim ki sanat grubu 4 kişidir bir tane de stajyer verilir. Ama böyle işleniyor artık. Bu da köle işçiliği gibi. İnsanlara kendilerini kabul ettirene kadar geliyorlar.

Dizi sektörü nereye eviriliyor?

Dizicilik işi tamamen müteahhit işi oldu. En tehlikeli şey bu. Gidiyor yapımcı kanala, "kaça alırsın" diyor kanal, 10 lira diyor ve "10 liraya verdiğim şeyi 5 liraya çıkartırım kazanırım" mantığını düşünüyor. O zaman ne yapıyor daha çok stajyer alıyor. Sektör öyle enteresan ki, mafyası burada, hayatında hiçbir şey yapmamış ama bir kanalda yönetici olan amcasının oğlu vardır, sektör tam bir karmaşa...

Bireysel çıkışlar olabilir belki... Özellikle yeni jenerasyonun yaklaşımı nasıl?

Bizim çalışanlar olarak örgütlülük anlayışının değişmesi lazım. Özellikle yeni gelen nesil hiç sıcak bakmıyor sendikaya. Kendilerini çok entelektüel, çok akıllı sanıyorlar. Egosu şişkin insanların yeri burası. Şuradaki her çocuğu

çevirsen ben ünlü olmaya geldim buraya diyor. Yılmaz Güney olmaya geldim diyor. Kimse iş yaparım falan demiyor. Herkesin egosu yüksek olduğu için sendikaya sıcak bakmıyorlar ve "eskidi bunlar" falan gibi tavırlar var. Bu bakışın değişmesi lazım.

90'dan bu yana pek çok çözüm önerisi sunulmuş ve olmamış. Şu an geline nokta çok vahim olaylar yaşanıyor, ölümler oluyor vs... Sizin çözüm öneriniz var mı? Gerçekten fiziki bir çözüm önerisi?

Net fiziki çözüm var. Dizilerdeki uzunluk reklamlardan dolayı oluyor. Atıyorum, 45 dakika verirsiniz 2 kuşak reklam girer, 60 dakikada 3 kuşak reklam, 84 dakikada 4 kuşak... Üstü 5-6 kuşak reklam. Bunun çözümü bizler yanlış yere vuruyoruz, bizim vuracağımız yer direkt RTÜK olmalı. Gösterilerin ya da RTÜK televizyon kanalına şunu söylerse sorun yok: "kardeşim sen bana 150 dakika da versen iki kuşak reklam veriyorum." O zaman mecburen gecede 4 reklam alabilmek için 45 dakikalık 3 iş yapacak. 45 dakika olunca da insanlar şimdiki yarısı kadar çalışacak.

RTÜK'ün çıkarı ne?

Reklamlardan yüzde alıyor. Ama bizde oraya direkt vuramadık. Gerekirse RTÜK'ün önünde beklemeliyiz. İstiklal'de yürüyoruz ama asıl hedef RTÜK. Dünyada böyle. En uzun diziler 44:57 saniye 55 olunca ceza alıyor.

90'lı yıllarda 45 dakikalık dizilerden söz ettik, şimdi 90 dakika. Bu, çalışanlara yorulmanın dışında maddi bir şey getirmiyor değil mi? Çünkü çalışma saati değil bölüm başı para alıyorlar.

45 dakikayla başladık biz, 45 dakikadan 90 dakikaya geldiğimizde ücretlerde 45'den 90'a arttığı gibi artmadı ki. Neredeyse hiç artmadı. İnsanlar haftalık değil bölüm başı çalışıyor. Bir bölümü ne kadar çekersen çek, bölüm başı alıyorsun. Bir de bu dizilerin ilk başlangıçları şaşalı olsun diye 20 günde çekilen var. İlk bir bölümü 40 günde çekilen dizi için insanlar bir bölüm parası alıyor. Gerçekten sektördeki sömürü 1840-70 arası kadar açık ve gözle görülür ve gizliliği falan yok artık her şey açık yaşanıyor. Tekstil fabrikasına git, ortalama eğitim belli. Onlarla aynı dili konuşmak mümkün ama burada değil. Burada üniversite mezunu da var, hayatında Fenerbahçe'den başka bir şey bilmeyen biri de... Burada bir oyuncu var haftada 20 milyar alıyor. Oradaki adam da 500, haftalık. Burada ortak nokta da yok.

Siz de şimdi dizi sektöründesiniz ve Geniş Aile adlı diziyi çekiyorsunuz.

Bizim hikâyemiz 105 dakika. Yazar nasıl yazar, her hafta 60 sayfa senaryo. Yönetmen nasıl çeker vs. Türkiye bu standarda gelmek zorunda. Başka konularda Avrupa ve Amerikancıyız bu standartlara gelince yok. Böyle olursa, paraların bile artması mümkün.

RTÜK'e baskı yapmak zorundayız. Oraya dikkat çekmek gerek. Bu sektörde insanlar kendilerini paraya yakın hissediyor.

Yeni Sinema Hareketi de gündemde, bir faydası olacak mı?

Yeni sinema merkezi çıkıyor ama bu da çözüm değil. İnsanlar burada çok çalışıyor, çok çalıştıkları için hasta oluyor. Arabayla kaza yapıp ölüyorlar. Fiziki bir durum var burada. Yakıcı bir sorun bu. Mesela festivallere falan gidiyorsun. CV isteniyor. CV'ye bir film bir iki de dizi yazıyorsun... Çünkü yaptığın işleri yazsan adam bana ne uçak parası yollar ne bir şey. Bir uçağımın olduğu düşünür, o kadar iş yaptığına göre mutlaka uçağı vardır der.

Tabii yakıcı sorunlardan biri de telif hakları yasası...

Yasa var, benim telif hakkımı gasp ediyorlar. Bu hırsızlık. Bunların düzenlenmesi lazım. Çok parçılıyorlar. Sektör öyle enteresan ki, aslında çıkarlar bir, burada tv dizisi yürümezse herkes aç...

Zafer Ayden
(SINE-SEN
Genel Başkanı-
Yapım Sorumlusu)

Talebimiz, insanca bir yaşam

1960'ların başında Lütfü Akad, Metin Erksan'larla başlayan, "Sinema sanatının çağdaş düzeye ulaşmasını, bu sanatı meslek edinenlerin onurlu bir mesleğe sahip olmalarını ve kuralı, düzensiz giden sinema alanının düzenlenmesini" hedefleyen sendikalaşma hareketi kısa sürede laboratuvarlarda toplu sözleşme ve grev aşamasına ulaşmıştı. Ancak bu hareket kamera önü ve arkası çalışanlarını da kapsamaya başladıktan sonra 1970'lere varamadan başarısızlıkla sonuçlanıyordu.

70'li yılların sonlarında toplumsal muhalefetin yükselen ivmesi sinemada da dalgalanmalara, hareketliliğe yol açmıştı. Öncü diyebileceğimiz kadroların yoğun çabasıyla gerçekleştirilen Kasım 1977 "Sansüre Karşı Ankara Yürüyüşü" alanın görünür görünmez dillendirilmeye başlan-

lize etmeyi başarmıştı. 5 Ocak 1978'de Sine-Sen/Sinema Emekçileri Sendikası böyle kurulmuştu. Alanın tüm birimleri (reji, kamera, ışık, set, oyuncu vs.) yönetiminde temsil ediliyordu, söz ve karar sahibiydiler. Kısa sürede çalışma koşulları, sigorta, ücretler ve mesailer çalışanlarca sendika kanalıyla düzenlenir hale gelmişti. Hangi sette ve hangi birimde kaç kişinin, hangi ücretlerle ve nasıl çalışabileceği düzenlenmiş, sendikası çalışma engellenmişti. Ancak 12 Eylül darbesi Sine-Sen'i kapatıp yönetim kadrolarını tutuklayıp işkenceye tabi tutarak bu yapıyı dağıtmayı başardı.

1992'de Sine-Sen, DISK'le beraber yeniden açıldı. Eski hızında olmasa da bir toparlanma süreci yaşandı. Ancak 1990'ların sonlarından itibaren o eski kurallı ve düzenli çalışma yaşamı, ülkede yaşanan neoliberal politikalarla kuralı, güvencesiz, kayıt dışı, insanlık dışı çalışma koşullarının egemen olduğu bir şekle dönmüştü. TV dizileri çoğalarak alanda ağırlık kazandı. Niteliksiz, birikimsiz yapımcılar türedi. Sigortasızlık, zamanında ödenmeyen düşük ücretler, uzun çalışma saatleri gibi bir yığın olumsuzluk yerleşik hale getirildi, çalışanlar da buna boyun eğdi. Kısmen güvenceli diyebileceğimiz usta-yetkin çalışanlar işsizlerle, stajyerlerle yani ucuz emekle kuşatılarak güvenceli işten, güvenli bir gelecekte yoksun bırakılmaya çalışıldı, çalışılıyor da.

2006'dan itibaren bu can yakıcı sorunlarla hareketlenen sinema/TV dizi alanları Sine-Sen'de örgütlenerek ivme kazandı. 2006 yılında yönetmen, oyuncu, senarist derneklerine, yapımcılara ve kurumlarına ve tüm sinema/TV dizi çalışanlarına çağrı yaparak olumsuz çalışma koşullarının etik kurallarıyla birlikte yeniden düzenlenmesi gerekliliğini vurguladık ve Yeniden Yapılanma Deklarasyonu'nu yayınladık.

Bir yandan setler yoğun bir şekilde ziyaret edilerek üyelikler yapılırken, diğer yandan alandaki tüm kurumlarla sorunların çözüm yolları için görüşmeler sürdürüldü. 2008 sonlarında iki arkadaşımızın set dönüşü iş kazasında yaşamını yitirmesi ve gelişen protesto eylemi yaşanmakta olan olumsuzlukların su yüzüne çıkmasına acı bir biçimde neden oldu. Sorunlar yüksek sesle dillendirilmeye başlan-

di. Sendikal örgütlenmenin gerekliliği ve hız kazanması daha anlaşılır oldu. Özellikle oyuncu arkadaşlarımız 1977 yürüyüşündeki gibi gene ön saflarda yer aldılar. Gazete arşivlerine bakıldığında 1977'den bugüne isimleri saymıyorum, unuttuğum olur, alınganlık olabilir diye— her şey görülebilir.

Setlerde insanlar—tabii ki oyuncular da— sigortasız çalıştırıyorlar. Diziler 90+ dakika yani bir sinema filmi kadar... Her hafta yayına yetiştirebilmek için günde 12-18 saat kadar çalışılıyor.

Zaten düşük olan ücretler zamanında ödenmiyor. Oyunculara da fatura kesmeye zorlanıyor çalışanlar. Dizinin her an yayından kalkma ihtimali olabiliyor. İnsanlar güvencesiz, her an gerekçesiz olarak işten atılma riskiyle karşı karşıya. Uzun çalışma süreleri çalışanların yaşamlarını da iş kazası, ölüm stres vb. şeklinde tehdit ediyor.

Bu anlamda yapmaya çalıştığımız; dizi sürelerini 50 dakika seviyelerine çekmeyi, sigortalı çalışmayı, yaşamsal ihtiyacı karşılayabilecek miktarda zamanında ödenecek ücreti öncelik kabul ederek Sinema Kurumu Yasası ve bağlantılı olarak Sinema İş Yasası'nı tasarlayabilmek ve hayata geçirebilmek. Ha bu ne yarar sağlayabilir? Süreçte işin ve alanın tanımlanmasını, çalışma koşullarının belirlenmesini, sendikal örgütlenmenin önünün açılmasını özetle sinemanın soluk almasını sağlayabilir. Zira başta türedi yapımcılar olmak üzere alanda işsizlerle kuşatılmış emekçiler de sendikalaşmanın korkusu ve ürkekliğini taşıyorlar. Ancak dayanılmaz noktalara varıldığında sendikalaşmaya ikna edilebiliyorlar. Gerçekten bu işi ciddiye alan ve muhataplığa inanan yapımcılarla görüşmeler sürüyor. Takım sözleşmesi dedikimiz de her set için özgün koşullar içeren sözleşmelerle pratik sonuçlar almak kısa vadeli çözüm gibi görünüyor.

Aslında sinema/TV dizisi çalışanları olarak (oyuncusundan set işçisine kadar) talebimiz insanca bir yasa. Yani ülkenin hakları gaspedilen tüm yoksulları ve yoksunları gibi güvenceli iş ve güvenceli gelecek talebidir bu. Sadece biz sinema emekçileri değil; doktoru, mühendisi, çiftçisi, öğrencisi, öğretmeni, gecekondu, köylüsü, işçisi issizi yani halkın tüm kesimleri güvencesizliğe mahkûm edilip güvenli bir gelecekte yoksun bırakılmak isteniyor.

Çünkü sermayenin bu süreçte temel birikimi ucuz işgücü ve güvencesizlik. Daha doğrusu sendikalar, emek hareketini ve güvencesizliğe karşı mücadeleyi eksenine almak ve yükseltmek zorunda. Hem de tüm halk kesimleriyle ortaklaşa olarak. Bunun mümkün olduğunu Tekel direnişi gösterdi sanırım.

Janset
(Oyuncu)

Sendikaya üye olmamak cehalet

Son yıllarda artan bir eylem biçimi var. Biz hiçbir oyuncuyu hakları için meydana göstermedik ama şu günlerde pankartlarla yürünüyor. Sendikalaşma, sendikaya üye olma oyuncular için epey geç bir süreç değil mi?

Sorunların çözümü elimizdeyken biraz ağırdan aldığımızı düşünüyorum. İnsani çalışmaya ortamının oluşabilmesi için sektörün sendika bilincine bir an önce vakıf olmasını diliyorum.

Bu ağır çalışma koşullarına rağmen hala duyarsız olan kesimden söz etmek mümkün. Bunu neye bağlıyorsunuz, ya da sessiz kalınıyor mu?

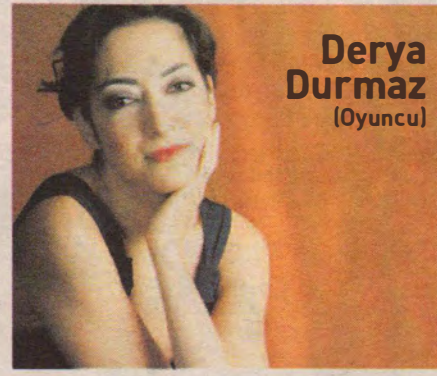
Sessiz değil maşallah, şikayet etmeye gelince herkesin sesi çıkıyor, çözüme gelince kimse sendikaya üye olmuyor. Bu ne yaman çelişki anne! Ben kendi adıma henüz anlayabilişim değilim. Anlayabileceğimi de sanmıyorum. Her geçen gün sektör daha da çöküyor, yoruluyor, yıpranıyor ama kimse bu işin çözümünün kendi elinde olduğu gerçeğine uyanmıyor. Enteresan. Birlik olmaktan çekinen bir sektör nasıl gelişebilir anlamak zor. Tüm dünyada tüm sektör sendikali iken, bizim sektörün kendi kurduğu sendikaya (SİNE-SEN) üye olmamasını sektör insanlarının tembelliğine, cehaletine ve ilgisizliğine bağlıyorum.

Sinema iş yasası, telif hakları yasası Türkiye'de zor mu? Aşılabilir mi?

Sinema iş yasası SENDİKA tarafından sağlanacak bir şey ki gücünü üyelere alırken, telif haklarının toplanması ve dağıtılmasını toplayıcı örgüt olarak kurulan meslek birliğimiz BİROY sağlar ki o da gücünü üyelere alırken. Dolayısıyla bu bilinç ne kadar çabuk oturursa o kadar çabuk sonuç alınabilir.

Oyuncuların bu konuda çekimser olduğunu düşünüyor musunuz? Çekinceleri neler?

Oyuncuların bu konuda bilgisiz ve ilgisiz olduğunu düşünüyorum. 12 Eylül zamanında yaşanan olaylar sonrası o dönem jenerasyonun çekincelerini anlayabiliyorum. Bugün oyuncuların üye olmamasının altında ne gibi çekinceler olduğunu anlayamıyorum. Sürekli bir "onlar" deniyor. Bu "onlar" kimdir, nedir henüz bilmiyorum. Kendine inancın olmaması sanırım. Kulaktan dolma bilgilerle, şikayet etmeye alışmış ve belgelerini toparlayıp üye olmaya üşenen insanların boş bahaneleri olarak değerlendiriyorum. İşin en acıklı tarafı oyuncular ilgisizliğe devam ettiği her gün hem para hem sağlığı kaybetmeye devam ediyoruz. Dilerim çabuk toparlanırsınız. Bir ivme kazanıldı, kurulması beklenen kuruldu, şimdi sektörün ilgisini bekliyoruz.

Derya
Durmaz
(Oyuncu)

Meslek kriterleri diye bir şey yok

Sinemada sendikalaşma sürecine nasıl bakıyorsunuz? Geç kalındı mı?

Şu anda özellikle hız almış bir süreç, ama bir "sinema endüstrisi" olan ülkelere kıyasla çok geriden gidiyoruz maalesef. Tabii ki bunun Türkiye'de sendikalaşmaya tarihsel olarak nasıl bakıldığı, sendikalaşmanın ne gibi darbeler aldığıyla da yakından ilişkisi var.

Son bir iki yıldır sesler yüksek çıkmaya başladı... Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Uluslararası bir standartta taşımak çok mu zor?

Çok uzun bir süre sessiz kaldığı bir süreç. Ama en azından son bir iki yıldır sanırım hem sendikadaki hareketlenme, hem de hızla artan bir üretim sürecine giren televizyon ve sinema sektörünün standartsızlık ve kuralızsızlığının giderek daha çok insanın canını yakmaya başlaması, trajik kayıpların yaşanmasıyla artık pek çok kişi eskiye göre daha fazla sesi ni çıkarmaya başladı.

Türkiye'de her tür bir sektörü regüle etme, ve bunu sektörün tüm unsurları açısından uluslararası standartları ve ideal şartları yakalayarak başarma çabasında olduğu gibi, evet zor. Ama zor imkansız demek değildir. Bakın kadın hakları konusunda kadın örgütleri yıllarca uğraştı didindi, yeri geldi sokaklara döküldü, yeri geldi diploması yürüttü ama işin ucunu bırakmadı, birlikte hareket etti ve sonuçta hala her şey ideal olmasa da yasalar anlamında çok önemli ilerleme sağlandı.

Sinema sektöründe de sektörün tüm unsurlarının -oyucusu, yönetmeni, senaristi, yapımcısı, müzisyeniyle- ancak ve ancak her birinin hak ve çıkarları gözetildiğinde bütünün ideal şartlarda varlık gösterebileceği bir sektör ortamının yaratılabileceğini iyice kavraması gerekiyor. Bu anlayışa herkes ulaşır ve bu doğrultuda birbirinin de haklarını gözeterek hareket etmeyi becerirse ihtiyaç duyulan yasalar çıkarılır, var olup da işlemeyenler işletilir.

Türkiye bu sektörde geri ama oyuncular bu konuda çekimser mi?

Çok cesur olmadığımız kesin. Tabii ki

çekinceler var. İtiraz eder, müdahale eder-seniz hemen sizin yerinize geçirebilecek oyuncu olan olmayan bin tane alternatif var. Meslek kriterleri, standartları diye bir şey yok. Kapitalizmin ana vatani Amerika'da bile oyuncunun haklarını, çalışma standartlarını düzenleyen, koruyan çok ciddi bir sendika varlığı mevcut. Sendika üyesi olmayan oyuncu Amerika'da bağımsız sinemada bile çalıştırılmaz. Yapımcı çalıştıracığı oyuncuya sendikaya üye olma kriterini şart koşar. Ancak öğrenci filminde vs oynayabilirsiniz üye değilseniz. Sendikaya üye olmak için de belli meslek kriterlerini karşılamamız gerekir. Ben ekranda, beyaz perdede yüzüm görün-sün istiyorum diyen herkes üye olamaz. Okullu yada alaylı, bir şekilde bu işi meslek olarak benimsemiş olmanız gerekir. Tabii ki bu safhaya ulaşılabilmesi için yapımcılar için olmazsa olmaz sayılan starlar dahil, tüm oyuncular birlikte hareket etmiş ve çaba göstermiştir. Ama işte sonucunda herkesin memnun olduğu bir sistem ortaya çıkmış. Oyuncunun minimum ücreti, maksimum çalışma saati, iş güvenliği standartları oturtulmuş. Böyle bir ortamda da yapımcı tüm dünyayı ekran başına bağlayan diziler, milyonlarca dolar gişe yapan sinema filmleri çekebiliyor.

Volga
Sorgu
(Oyuncu)

Sendika fişlenmişlerin mekanı değil

Siz sendikaya üye olan bir oyuncusunuz. Haklarınız için de yürüyorsunuz. Çalışma koşullarının ağırlığı yıllardır vardı, neden bu kadar ağır ilerliyor süreç? Oyuncuların korkuları mı var?

Sendikalaşma meselesine hep destek tam destek veriyorum... Ancak sürecin ağır aksak ilerlemesi sıkıntı verici. Sessizlik bu toplumun normlarına sinmiş bir durum. Korku toplumunda yaşıyoruz. İnsanlar hakkını aramaya korkuyor. Aza tamah etmeyi, insanlık dışı koşullarda çalışmayı haklı isyanına terçih ediyor. Müzik sektöründe aşılmışsa, sinemada da aşılabılır. Ancak dediğim gibi bu mesele haddinden fazla uzadı.

Sadece oyuncular değil, diğer sinema çalışanları arasında bile sendikanın adı duyulduğunda bir çekimserlik oluyor. Sendika fişlenmişlerin mekanı değil. Ancak bazı arkadaşlar sendikali olunca 36 yıl ceza yatacağını sanıyor. Oyuncular nispeten daha iyi paralar kazandığı için daha bir çekimser ya da duyarsız olabiliyor. Ancak yine de şanslılar. Haklı mücadelemiz sonuca vardığında, telif yasası oturduğunda yine pastanın kaymağından yiyecekler.

Murat Muslu
(SINE-SEN
Yönetim Kurulu
Üyesi/Oyuncu)

Sinemada sendikalaşma ve çalışma saatleri

Bugün sinema emekçilerinin birçoğuna sorduğunuzda temel meselesini genellikle "geriye dönük borçlanarak emekli olmak" gibi lokal çözümlerle ifade eder. Oysa ki bu sorun, 'sözde sektör'ümüzdeki birçok sorundan sadece biridir. Bu yüzden bizim sorunlarımız emeklilik gibi tekil-lokal çözümlerle değil total-köktenci yaklaşımlarla çözülebilir. Bu bağlamda "Sinema İş Yasası" çok önemli ve acildir. Hindistanlı sinema emekçilerinin 1984'de kavuştuğu "Sinema ve Tiyatro Çalışanları İş Yasası" bizim gündemimize daha çok bugünlerde yani sinemamızın 100. yılına 4 kala girebilmiştir. Bugüne kadar "Sinema Yasası", "Telif Yasası" gibi yasalar gündeme gelirken sinema alanında çalışma yaşamına ilişkin bir yasanın gerekliliği çoğunlukla gözardı edilmiştir. Oysa ki film emekçilerinin yakıcı sorunlarının çözümüne ilişkin en temel paradigmalardan birini "Sinema İş Yasası" oluşturmaktadır. Varolan iş yasası hem yasal boşluklarından, hem denetim eksikliğinden, hem de Sinema gibi özel bir alanın özgünlüklerinden bîhaber olduğu için bizim ihtiyaçlarımızı karşılamamaktadır. Yıllardır televizyonlarda sürekli reyting malzemesi olarak kullanılan ve "Yeşilçam'ın ünlü aktörü yoksullukla veya sefaletle boğuşuyor" gibi cümlelerde ifadesini bulan "Sami Hazinses Hikayeleri"de varolan iş yasasının zaten ihtiyaçlarımızı karşılamadığının en bariz göstergesidir. Film sektöründe egemen olan vahşi doğa koşullarında günün gerçekliğini okuyamayan, değişen üretim ilişkilerini, üretim ilişkilerindeki evrimsel süreci algılayamayan-anlayamayan sinema emekçilerinin doğal seleksiyon sonucu 'iş bulamaz-aranmaz' oluşları ya da bu bağlamda o alana dair bir mitoloji yaratıp bu mitoloji üzerinden geçmiş kutsamaya dayalı söylemlere itibar etmeleri şaşırtıcı bir durum değildir. Çünkü bu vahşi koşullara karşı film emekçilerini koruyacak, güvence altına alacak ya da bu vahşi koşulları 'evcilleştirecek' sinema alanına özgü bir yasal mevzuat yoktur ki geçmişin sinema emekçileri bugünlerinden bir nebze de olsun memnun olabilsinler. Sinema emekçilerinin 1977'de sansüre karşı gerçekleştirdikleri "Ankara Yürüyüşü"nde taşıdıkları dövizlerden birinde "Sosyal Güvence İstiyoruz" yazıyordu. Aradan yaklaşık 33 yıl geçmiş olmasına rağmen biz hâlâ sosyal güvence istemek durumunda kalıyoruz. Bu nedenle "Sinema İş Yasası"nın çıkması çok önemli. Eğer istediğimiz şekilde hayata geçirtebilirsek bu yasa, iş güvencesinden, emekliliğe bir çok meselemi-

ze çözüm üretmekle kalmayacak bu alana denetimsiz girişlerin de önünü keserek sinema emekçilerinin son yıllarda giderek artan mesleki saygınlıklarını yitirmeleri durumuna bir son verecektir. Deyim yerindeyse "Sinema İş Yasası" hayata geçtiğinde sinema emekçilerinin dahası tüm sektörün, çalışma yaşamına ilişkin anayasası olacaktır.

Türkiye sinemasında örgütlenme 1970-2010

1970'lerin büyük bölümünde sinema çalışanlarının örgütlenebilecekleri bir sendikaları yoktu, çeşitli meslek birlikleri vardı, bunlar da loncalar gibi çalışırdı. Daha öncesinde ise 1960'larda ilk deneyim olarak Sine-İş diye anımlı bir örgütlenmeye rastlıyoruz. Ancak 1978'den itibaren örgütlenmeye çalışan ve çeşitli solcu örgütlerin birbirleriyle mücadele ettikleri, kısmen yönetimi paylaştıkları Sinesen kurulduğunda yepyeni bir dönemin habercisi olarak selamlanmıştı. Ancak süreç 1980 darbesiyle kesin bir darbe aldı.

Ama darbeye kadar Sine-Sen onurlu bir tarihi yaratmaya becermişti. Özellikle tüm dünya sinemasında benzersiz olan Sansüre karşı yürüyüşü organize ederek, meşruiyetini ve saygınlığını çok sağlam attı. Merkezde Sine-Sen olmak üzere Yeşilçam'ın starları ve tüm branşlarından kesimlerin katılımıyla günlerce süren bir yolculuktan sonra Ankara'ya kadar Milliyetçi Cephe hükümetine ve onun sansürüne karşı yürüyüş yapılmıştı. Sine-Sen kurulduğunda mesleki örgütlenmenin yanı sıra üyelerinin sektörde çalışma koşullarından aldıkları ücretlere, ihtiyacı olan üyelerinin desteklenmesine kadar çok ciddi başarılar kazandı. Yeşilçam'da yapılan üretimi yeniden yapılandırdı, çalışanlara saygınlık ve güvence kazandı. Aynı şekilde 1977-80 arasında Yılmaz Güney'in filmlerine karşı siyasi iktidar ve Yeşilçam'ın patronları tarafından "sessizce" yürütülen bastırma ve göstermeme kampanyasına karşı çıktı Sine-Sen. Ve filmlerini bir dizi görüşmenin ardından gösterime çıkması bir anlamda Yol filminin yapılabilmesini de sağlamıştı. Aynı şekilde Yol filminin hem oyuncularını hem de teknik ekibi büyük oranda Sine-Sen üyelerinden oluşuyordu. O yıllarda starlarda Sine-Sen'in üyeleriydiler, kendilerine gelen tekliflerde sendikada tartışılırdı. Sine-Sen'in 1978-80 arasında baktığımızda bir yanda DISK'in önemli işkollarından olduğunu, öte yandan devrimcilik ile ilericiliği anlamlı bir şekilde birleştirdiğini görüyoruz.

1 Mayıs'da Sine-Sen onurla her daim kendi pankartı altında eyleme katıldı.

Darbe sonrasında DISK'le birlikte sinema sendikası kapatıldı, yöneticileri yargılandı, ceza aldı. 1990'lı yıllarda tekrar açılması gündeme geldiğinde, Türkiye'de sektör tümüyle yeniden yapılanmıştı. İlk önce film üretimi tarihinin en yoksul dönemlerinden birisini yaşıyordu. İkinciye geçmişe göre televizyon ve reklam sektörü inanılmaz büyümüşü. Ama en belirleyici olanı ise sendikalara yönelik güvensizlik ve patronların sendikaya çok net ve kesin olarak karşı çıkmasıydı. Gerçek şu ki, sinema alanında da daha iş görüşmesi sırasında sendikayı işe karıştırmak iş kaybetme nedeni olarak etkili oluyordu.

Nispeten durgun geçen bu yılların ardından sendika büyümeye ve çeşitli toparlanma girişimlerine sahne oldu. Tekrar filmlerde sigortalı ve sendikali olarak çalışma gündeme geldi, özellikle medya sektöründe çalışan insanların aşırı çalışmalarından dolayı yaşadıkları hastalıklar ve yeterli iş güvenliği olmadan çalışmanın getirdiği kazaların yaralanma ve hatta ölümlerle sonuçlanması nedeniyle sendika giderek çok daha önem kazandı.

Artık sendika çalışma koşullarının düzeltilmesinin yanı sıra hukuki haklar konusunda da danışmanlık yapmaya ve yardımcı olmaya başlamıştı.

Yasaların yapılması, iş kollarının temsilciliği ve örgütlülüğün gücü üzerinden milenyum sonrasında meşruiyeti yeniden onandı, güç kazandı, yaptıkları eylemler ses getirmeye başladı. Buna karşın önümüzdeki on yıllık dönemde eski gücüne kavuşup kavuşmayacağı ancak bir iddia konusu olabilir: çünkü 1970'lerde sektörün tüm tartışmalı konularında bir referans kaynağı haline gelmişti. Çıkardıkları Yeni Türk Sineması dergisi ise önemli ve etkili bir yayındı. Bu anlamda bugün için düşünüldüğünde, Sine-Sen'in üç kol-dan etkinlik göstermesi gerekiyor:

1) Sinesen bir yandan çalışma koşullarının düzenlenmesi, öte yandan sosyal güvencenin sağlanması, son olarak da ihlallere karşı yapılacak hukuki mücadelenin merkezi olması gerekir. Yeni bir alan ise gündeme girmiştir. Uluslararası yapımlarda Türkiye'deki sinema çalışanlarının haklarını korumak, Türkiye'de yabancı filmlerin yapılması sürecini kolaylaştırmak, çalışanların haklarını orada da korumak, bu tip çalışmalarda temel altyapıyı sürekli hazır bulundurmak.

2) Sendika yalnızca bunlarla sınırlı da değil, aynı zamanda belirli bir sinema ve medya çalışmalarından yana olarak başta ilerici olarak toplumcu bir anlayışın savunucusu olarak "yeni bir sinema hareketini" desteklemelidir.

3) Üçüncü olarak sinema her zaman farklı kökenlerden gelen insanların çalışma alanı olmuştur. Bu anlamda çok farklı alanlarda eğitim alan insanların başka bir alan olarak sinemaya geçmesi nedeniyle belirli bir kültürün oluşturulması ve geliştirilmesi anlamında referans kaynaklarından birisi olmalıdır. Bunların içinde belirli yayıncılığı internet üzerinden ve basılı olarak yaparak bir tarihi birikimi sürekli güncel ve erişilebilir kılmalıdır. Son olarak ise Sendikanın yıllık konferans dizisini başlatması gerekiyor artık. Bir tür yarı resmi biçimde, resmi kurumların da desteğini alarak, konferansların yapılması, bunların basılması, çalışanların katılmasını sağlamak gibi hususlar hem yapılabilir, hem de yapılmalıdır.

Türkiye'de Sine-Sen bugün ufkuyla birlikte geçmişin meşruiyetini ve gücünü tekrar kazanmak, tarihsel kökleriyle uyumlu bir şekilde sektörün önemli bir organı haline gelmek mücadelesi vermektedir. Geçmişe göre Türkiye'de sinema inanılmaz ölçülerde büyümüş, medya/reklam/sinema filmi üretimi gibi üç koldan yapılan çalışmalarda sektörün çalışanları çok daha artmış, sektörün çalışanları büyük oranda okullu olarak dönüşüm geçirmiş, sendika ise artık çok uzun yıllara dayanan tarihiyle doğal bir meşruiyet kazanmıştır. Bir başka önemli nokta da, sinema alanında yaklaşık 30 meslek birliği ortaya çıkmış olmasına rağmen, sendikanın kendi alanlarını sendikaya bırakmak gibi bir yaklaşım kabul edilmektir. Bu anlamda sendika yönetiminin samimi tavırları ile çalışanların belirli bir bilinçliliği çağırıldığında, artık setlerde 16 saat çalışma trafiği de değişebilir. Sigortasız çalıştırma da engellenebilir, vurguncu yapımcı anlayışı da yıkılabilir. Sinema alanında meslek öğreniyorsun adı altında aylarca ücretsiz çalıştırma zorbalığı önlenir. En azından bir sinemaya dair hem üretim pratiği belirli bir standart kazanırken, aynı zamanda "bir sanatçı etiği ile sinema emekçisi ahlakı" birleşerek, kültür yaratılabilir hale gelir. Son olarak ise sinema alanında gerçekten yetenekli ve iyi niyetli sanatçıların film üretmesi konusunda verilen desteklerle, sinemanın toplum nezdinde ve uluslararası çapta kendi kimliğini bulmasında yararlı olunabilir.

Cevap veren, soranın şıklarıyla sınırlı değildir!

Ne evet, ne hayır referandumu boykot ediyoruz

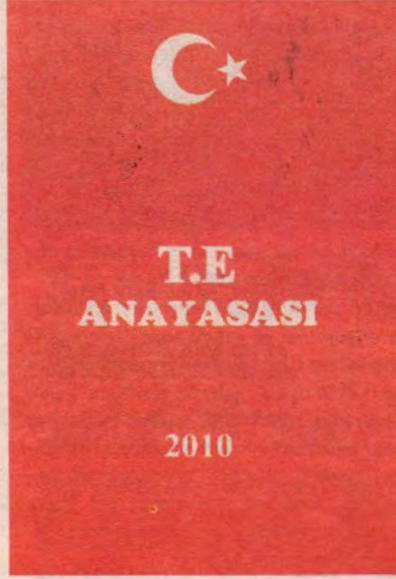
Ne bu ülkenin yurtseverlerini çamurlu postallarıyla ezen cuntaları ne de Deniz'lerimizi, Mahir'lerimizi bizden alanları unuttuk. Ne küflü zindanlarını unuttuk ne de hain pusularını. Bakın hala düşlerimiz Filistin askılarında sallanıyor Hani vesayet rejimi diyorsunuz ya işte onun mermisi, paramparça ağızımızdaki...

O yüzden kim bize, 12 Eylül Anayasası'nı kaldırıyoruz derse onunla en önde mücadele ederiz. O yüzden kim bize bak darbecileri içeri atıyoruz derse yürüyelim arkadaşlar deriz. Çünkü biz, bu rejimin çilesini çekenleriz. O yüzden bize kan kusturan bu anayasanın tarih olması ve halkımızın birlikte yaptığı yepyeni sivil bir Anayasa'nın bu ülkeyi gül bahçesine çevirmesi rüyamızdır. Adalet, özgürlük ve eşitliği herkes için istiyoruz. İşte bütün derdimiz budur.

Sivil Anayasa yapıyoruz diyerek yola çıkanların samimi olmadıklarını görüyoruz.

En temel demokrasi ilkelerinden birisi olan temsil kabiliyetini bile seçmenine iade etmeyen bir hükümetten nasıl demokratik bir Anayasa çıkabilir? Örgütlenme hakkı, fikir hürriyeti, eşit yurttaş muamelesi gibi konuları ağızına dahi almadan sivil bir Anayasa yapılabilir mi? Günlerdir TEKEK işçilerini acımasızca dövenler ile o dayakları sütunlarına gizlemek için mizanpaj numaraları çekenlerin ortaklığında gittiğimiz yer demokrasi olabilir mi? Bir yandan Ermenistan Açılımı yapıyorum derken bir yandan fukara Ermenileri tehcirle tehdit eden, bir yandan Kürt Açılımı yapıyorum derken bir yandan Kürt siyasetçileri köle pazarlarında gibi teşhir edenlerden samimiyet beklenebilir mi? Eylemlere biber gazlarıyla saldırıların grev hakkı vermeden toplu sözleşme hakkını teklif ettikleri şark kurnazı bu metni elbette reddedeceğiz. Size, rejimle şahsi hesabınızı görmenizin tarifini bizim acılarımızın üzerinden yaptırmayacağız.

Ancak o metne Hayır da demeyeceğiz. Demeyeceğiz çünkü vereceğimiz 'Hayır' oyu bu ülkeyi mahkeme marifetiyle idare etmeye alışmış o kirli kliğin ekmeğine yağ sürmek olacaktır. Çünkü vereceğimiz Hayır oyu, bir toplumun tüm muhalefeti kendi çıkarları için öldürmüş, ülkenin başına gelen bütün kötülüklerin asıl müsebbibi olan Deniz Bay-

kal ve çetesine destek vermek olacaktır. O çetenin ve bu ülkeyi kendisinin çiftliği görmeye alışmış asker, hakim, savcı ve aydınlardan oluşan uzantıları ile aynı fotoğraf karesine düşmekten imtina ederiz. Halk'ın adını partisinin adına ekleyenlerin halka karşı olduklarına Adalet'i partisinin adına ekleyenlerin adaletine karşı olduklarını üzüntüyle görüyoruz. Biz bu kirli kavganın hiçbir yerinde değiliz.

Hayır, sıtmaya razı olmayacağız.

Bize evet eksikleri var ama eldekinin en iyisi bu diyenlere kanmayacağız. Bu ülkenin çektiği onca acıdan ve kederden sonra kendi gerçek ve ideal Anayasası'nı yapamayacağını söylemektir bu. Kabul edilemez bir iftiradır. Gerçek değildir. Kötü niyetlidir. Biz bu ülkenin dinamiklerine sonuna kadar inanıyoruz. Eğer gerçekten sivil ve demokratik bir Anayasa yapılacaksa bunu geniş halk kitlelerinin mutabakatı ile yapabiliriz. Manipüle etmeyin yeter. O yüzden bize sunulan bu iki seçeneği de reddederek kavganın iki tarafının da ötesine, halkın gerçek dinamiğine yepyeni bir Anayasa sipariş ediyoruz. Bu sefer susmak onaylamak değil karşı çıkmaktır. Halk bu aşamada kendi iradesini ancak böyle dayatabilir.

O yüzden herkesi 'Yeni' Anayasa için yapılacak olan referanduma gitmemeye çağırıyoruz ve bu pişkin ve kirli kumpas anladığı dilden hitap edebilmek için Süleyman Demirel'in vecizini slogan olarak seçiyoruz.

Cevap veren soranın şıklarıyla sınırlı değildir!.

HarmantiMedya

Ayıp Ettin Gözüm

Kelebek yazarı Cengiz Semercioğlu, geçtiğimiz günlerde Ahmet Kaya'yı kahrından öldüren Hürriyet manşetiyle ilgili konuyu 'Antiaging' açısından ele alan bir yazı yazdı. Yazısına "Ahmet Kaya'nın hiç mi suçu yok? diye başlayan Semercioğlu, sonrasında devam etti: 'Ahmet Kaya'nın ölümünü sadece Hürriyet'in o dönem attığı man-

şete bağlayanlara bir çift sözüm var. Hürriyet o manşeti atmasaydı, Kaya Paris'e gitmek zorunda kalmazdı ne değişirdi? Ahmet Kaya'nın kendine ne kadar kötü baktığını hepimiz biliyoruz. Çok içerdi, çok yerd, spor yapmazdı, kiloluydu, kalp sorunları vardı. Şimdi arkadaşlar bu kadar dikkatsiz yaşayan birinin ölmek için Hürri-

yet'in manşetine ihtiyacı mı var? Demek yaşamak tanımı böyle imiş Semercioğlu'nun. Kalbi sağlam olanlar yaşar, damarları tıkananlar ölürlermiş. İftira, ihanet ya da keder öldürmezmiş adamı da kötü kolestrol öldürmüştü. Demek bol salata, beyaz et, akdeniz tipi beslenme ile insan çokook uzun yaşarmış. At kıçında sinek gibi böyle sapasağlam olurmuş. Ne güzelmiş meğer memleket, biz de boşuna üzülyormuşuz.

Şimdi gel de Semercioğlu'na nefes almak yaşamak değildir diye anlat. Şimdi gel de Semercioğlu'na insanın onuru için yaşaması ne demektir anlat. Şimdi gel de Semercioğlu'na gururu, izzet-i nefsi ya da ülkesini sevdiği halde vatan haini damgası yiyen kalplerin nasıl yorulduğunu anlat. Değer mi sizce? Cengiz Semercioğlu'nu bir 'neden' olarak düşünürseniz belki değer. Ama o, olsa olsa bir sonuçtur. Özkök tipi gazeteciliğin tıpkı diğerleri gibi sadece bir sonucudur. Ortam bu tiplerin yetişmesi için böylesine mümbitken, biz bu otları yolmakla başedebilir miyiz?

O zaman ne yapmalıyız? İyisi mi ona inat şerefli bir çöp şişin yanına şöyle haysiyetli bir rakı açmalıyız. Teybe de 'Birazdan kudurur deniz'i' koymalıyız...Tıkansa da karmardan sol göğsümüzün altındaki cevahir başımız daima dik yaşamalıyız.

Ciğerden kopan yardım

Başbakan, vatandaştan toplanan yardım paralarının yolsuzluk iddialarına konu olması ile ilgili 'İnsanlar, o paraları ciğerlerinden koparak veriyorlar' demiş. Abartmayın Sayın Başbakan. Alt tarafı para yahu. Ciğerden kopan para mı olur? Evlat mı bu? Demek Başbakan birine para verirken ciğerinden parça kopuyor. Değmez Başbakanım, sağlık olsun, kefenin cebi yok, giden para olsun.

Güzel Haber!
Mehmet Bekaroğlu
önümüzdeki
aydan itibaren
yazılarıyla
yeniHarman'da

Parmağa gelene kadar daha neler var...

Çanakkale
Dosyası
Önümüzdeki Ay
yeniHarman'da

yeni
Harman
Özel
Haber

Medya patronları altına bulaştı

Son yılların en çok konuşulan işadamlarından biri olan Akın Ipek, 2005 yılında Bergama'daki Ovacık altın madenini 45 milyon dolara satın aldı, bugün madencilik alanındaki faaliyetlerinin değerini 2 milyar dolara ulaştırdı. Her ne kadar halka arzda hedeflediği kadar gelir elde edememiş olsa da bu madenin değersizliğinden değil, cemaatsel anlaşmazlıktan olduğu söyleniyor. Bu süreçte medya patronu da olan 46 yaşındaki Ipek, Bugün gazetesi ve Kanaltürk'ün de sahibi oldu. Ipek'in sahip olduğu yayın organlarında "Türkiye milyar dolarlık madenlerin üstünde oturuyor, altın madenleri çevreci" gibi haberlere sıkça rastlıyoruz.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de maden arama işinde Kanada ve ABD'lilerin ağırlığı var. Ancak bu yabancı şirketler uzun yıllar süren çalışmaları ve deneyimleri sonunda gördüler ki yerel ve güçlü bir ortak olmadan bu iş pek de kolay olmayacak. Türk işadamlarının karşısında da Akın Ipek'in başarısı da olunca yabancılarla yerlilerin yolları kesişti.

Ancak burada dikkat çekici nokta, medya patronlarının altına olan ilgisi.

İki medya patronu bir süre önce madencilik sektörüne girdi. Bu isimler Aydın Doğan ve Ahmet Çalık. Habertürk Grubu'nun sahibi Turgay Ciner'in, medyaya girmeden önce bu sektörde faaliyet gösteriyordu.

Aydın Doğan'ın madencilik macerası, 3 yıl öncesine dayanıyor. Doğan, Saray Halı'nın sahibi Necati Kurmel ile ortaklık yaparak Gümüştaş Madencilik adlı bir şirket kurdu. Şirketin ortakları arasında Doğan Ailesi'nden biri resmi kayıtlarda görünmüyorsa da İstanbul Ticaret Odası'ndaki sicil kayıtlarına göre şirketin adresi ile Doğan Holding'in adresi aynı. Gümüştaş Madencilik, ilk olarak Doğan'ın memleketi Gümüşhane'de zengin kurşun, bakır ve çinko rezervi saptadı. Bir miktar da altın da buldu ancak rezerv yeterli değildi. Şirket daha sonra Niğde'nin Ulukışla ilçesinde tonda 10 gram altın bulunan madeni satın aldı. 10 gram önemli, çünkü tonda 4 gram otoriteler tarafından 'iyi' olarak değerlendiriliyor. Ancak Gümüştaş'ın başı yöre halkıyla dertte. Yöre halkı geçen yıl Niğde İl Encümeni'nin ilçedeki 27 bin metrekarelik araziye şirkete 135 bin TL'ye satmasının ardından karayolunu trafiğe kapatarak 'bizim altınımız kiraz, altın istemiyoruz' eylemi yaptı.

Çalık da Erzincan'ın "altın"ı oynuyor

Altına yatırım yapan bir diğer medya patronu da Sabah Grubu'nun sahibi Ahmet Çalık. Çalık Maden İşletmeleri, geçen yıl Kanada kökenli Anatolia Minerals ile ortaklık yaptı. Anatolia Minerals, Erzincan'ın Iliç İlçesi'ndeki Çöpler Madeni'nin sahibi. Yeni bir Bergama vakasından korkan şirket, 3 yıl önce halkın tepkisini azaltmak için il milletvekillerini, bürokratları ve köy muhtarlarını 1 hafta-

lık ABD gezisine götürmüştü. Geziye katılanlar 'Tatile gitmedik, madenlerini gezdik' demişti. Anatolia, yıllarca uğraşmasına karşın bir türlü madeni çıkarmayı başaramayınca, yerel bir ortakla daha hızlı yol alacağını düşünmüş olacak ki, Çalık'ı ortak almaya karar vermiş. Neden Çalık olduğu konusundaki soruları yanıtlamaya gerek var mı? Madendeki 6 milyon ons'luk altın 2011 yılından itibaren çıkarılmaya başlanacak.

Altın madeni, siyanür tehlikesi nedeniyle yöre halkı ve çevrecilerden büyük tepki görüyor. Bergama örneği hala herkesin hafızasında. O dönemde birçok gazete ve televizyon adeta Bergama'ya kamp kurmuştu, eylemler de renkli olunca her gün bir Bergama haberi yayımlanıyordu. Şu anda Erzincan'da ve Niğde'de de eylemler var. Yöre halkı bir gün yol kapatıyor, diğer gün madene yürüyor, bir başka gün başka bir eylem yapıyor. Ama hiçbirini yaygın medyada görmüyoruz. Hatta Doğan'a ait yayınlarda altınla ilgili olumlu haberlerin sayısında gözle görülür bir artış dahi var.

Medya desteği olmadan bu işin zor olduğunu niye daha önce keşfedemediler ona şaşıyoruz.

Özkök en çok neden korkuyor?

"Hayatım boyunca işimi kaybedebileceğim korkusuyla yaşadım. Özellikle 2001 ekonomik krizinde bu yüzden uykusuz gecelerim oldu. Çünkü, 1929'daki Amerikan krizi hakkında çok kitap okudum, film seyrettim. O yüzden Tansu, uzun yıllar Ankara'daki küçük bodrum katı evimizi satmadı. Bir gün oraya dönebiliriz diye. Ben de bazen kendimi 'Etlik-Çinçin Bağları' dolmuşunda görürüm. Ankara'nın sisleri içinde, o dolmuşların donuk sarı istikamet levhalarını hatırlarım. 'Abartıyorsun' diyebilirsin ama insan insandır ve herkesin korkuları vardır. Benimki de bu."

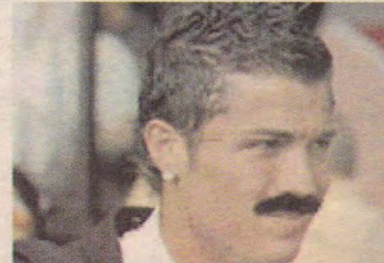
Minibüse binmek, durakta otobüs beklemek nasıl bu kadar korkutucu olabilir? Ağzında gümüş kaşıkla doğmuş zengin çocukları da acaba aynı korkuyla mı yaşar? Eğer öyleyse hayatın keyfini bizim gibi faniler sürüyor demektir...

Özkök'ün sözünü ettiği 2001 yılında binlerce gazeteci işsiz kalmıştı, bir gecede kapatılan dergiler, tensikat yapılan gazeteler, televizyonlar... O dönemde gazeteciler önce Gazeteciler Meclisi, ardından da Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin öncülüğünde basındaki kıyımı protesto etmişti. İstanbul'un meydanlarında, gazetelerin önünde çok sayıda eylem yapıldı. O eylemlerde bırakın Özkök'ü, gazete ya da diğer yayın organlarında servis şefi olarak çalışan hiç kimse yoktu, onlar kimin işten çıkarılacağına karar vermekle meşguldü. Keşke Özkök ülke medyasının en tepesindeki isim olduğu halde işsiz kalma korkusu yaşadığını o yıllarda bizimle paylaşırdı kendimizi daha "iyi" hissederdik.

Portekiz Milli Takımı da yeniHarman okuyor

Portekizli taraftarlar, Güney Afrika'daki 2010 Dünya Futbol Şampiyonası'na katılacak Portekiz Milli Takımı'nın bıyık bırakması için kampanya başlattı. Dünya Kupası'nı bir festival olarak gören ve bunu en eğlenceli şekilde geçirmek için milli futbolculara "bıyık bırakın" çağrısında bulunan Portekizliler, kendi-

lerinin de futbolculara destek vererek, Dünya Kupası süresince bıyık bırakacaklarını belirttiler. Yan tarafa 9 Ekim 2003 tarihli yeniHarman kapağını görüyorsunuz. Bu kapakta Türk Milli Takımı için

getirdiğimiz bıyık önerisi var. Yedi yıl sonra bizimkiler değilse de Portekiz Milli Takımı söylediğimizi yapıyor. Demek ki yeniHarman olarak 2010 Dünya Kupası'nda Portekiz'i tutuyoruz.

Tuncay Akgün & Kemal Aralan

ottomanya

tüm satış noktalarında

ve LeMan Kitap ile birlikte gazete bayiiilerinde